

กระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

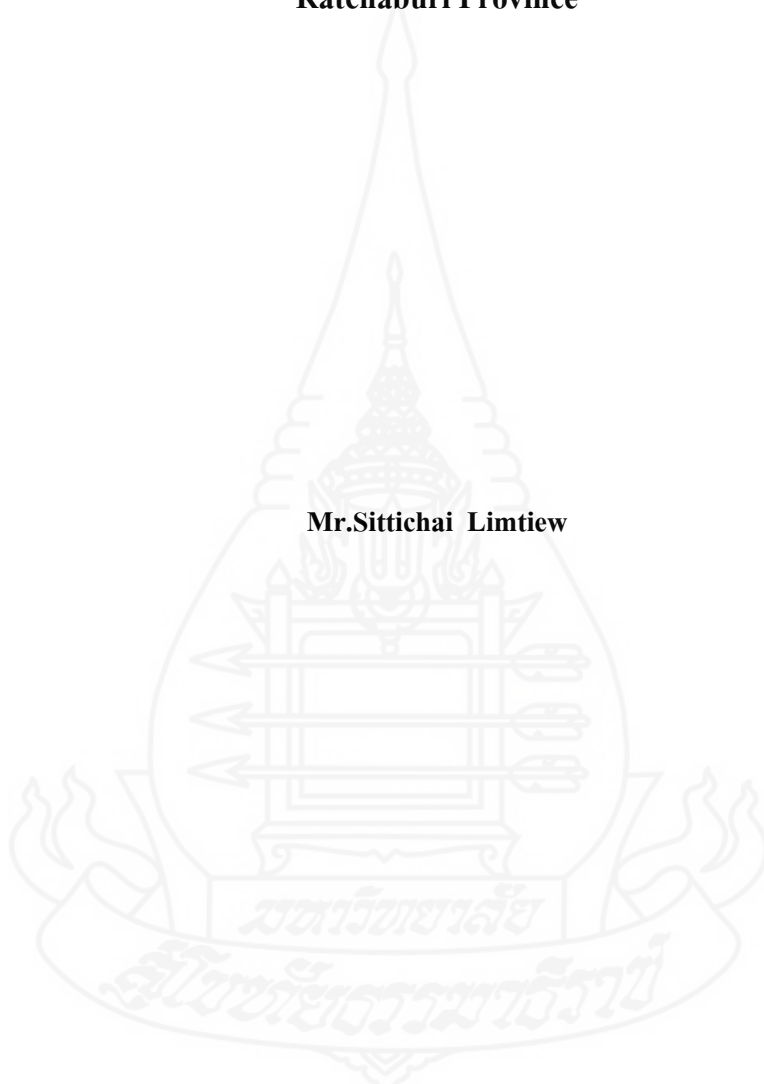
นายสิทธิชัย ลิ้มดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**The Process of Para Rubber Plantation by Farmers in Pak Tho District of
Ratchaburi Province**

Mr.Sittichai Limtiew

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ กระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
ชื่อและนามสกุล นายสิทธิชัย ลิ่มคิ้ว
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุพันธ์ สีสังข์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์อนันต์ สุวรรณรัตน์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุพันธ์ สีสังข์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ศรป

ชื่อวิทยานิพนธ์ กระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัย นายสิทธิชัย ลิ่มแก้ว **รหัสนักศึกษา** 2569001874

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนา การเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราที่เหมาะสมของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 301 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 172 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุดของข้อมูล ค่าสูงสุดของข้อมูล ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์มีส่วนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ย 50.51 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาส่วนใหญ่สูงกว่าชั้นประถมศึกษา เป็นสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สวนยางพาราส่วนใหญ่อยู่ในระยะกำลังเจริญเติบโตยังไม่มีผลผลิต ปลูกสับประรดเป็นพืชแซม รายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำไร่และอาชีพนอกภาคการเกษตร รายได้รวมเฉลี่ย 406,707 บาท/ปี ส่วนรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 128,219.76 บาท/ปี พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 43.39 ไร่/คน เริ่มปลูกยางพารามากในช่วงปี 2550 -2553 จากเหตุผลราคาขายพาราตอนเริ่มปลูกและจากการแนะนำของเพื่อน เกษตรกรปลูกยางพาราด้วยเงินทุนของตนเอง ประสบการณ์ทำสวนยางพารา 6 - 10 ปี มีพื้นที่ทำสวนยางเป็นของตนเองเฉลี่ย 24.25 ไร่ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบและเนินเขา ดินมีทั้งดินร่วนปนหินและดินร่วนปนทรายซึ่งเคยปลูกพืชไร่มาก่อนอาศัยน้ำฝนในการทำสวนยางเป็นหลัก มีแหล่งน้ำในสวนยางซึ่งเป็นสระน้ำ/บ่อน้ำที่ขุดเอง แรงงานทำสวนยาง 1-2 คน ปลูกพันธุ์ RRIM 600 สวนยางที่กรีดแล้วจะผลิตเป็นยางก้อน/ชียางมากกว่ายางแผ่น และเห็นว่าราคาขายขั้นต่ำ (ยางแผ่น) ควรอยู่ที่ 81.05 บาท/กิโลกรัม (2) ก่อนปลูกมีการเตรียมพื้นที่ด้วยการไถพรวน ใช้ระยะปลูก 3x6 เมตร และ 3x7 เมตร เกือบครึ่งไม่มีการรองกันหลุม การปลูกซ่อมจะทำในช่วง 1 ปีแรก การตัดแต่งกิ่งยางพาราจะดูแลตัดแต่งกิ่งยางพาราเป็นประจำทุกเดือนหรือมีการตัดแต่งเป็นประจำทุกปี ก่อนเปิดกรีดใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง เมื่อกรีดแล้วใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง ด้วยการหว่านปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ กำจัดวัชพืชด้วยสารเคมีและวิธีตัด พบการระบาดของศัตรูยางพาราบ่อยและไม่มีการจัดการ (3) ภาพรวมเกษตรกรมี ปัญหาในระดับปานกลาง ปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ความไม่แน่นอนของราคาขายและการสนับสนุนจากรัฐ ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราของเกษตรกรที่เหมาะสมที่สุดคือการอบรมและสาริตวิธีการ

คำสำคัญ กระบวนการทำสวนยางพารา จังหวัดราชบุรี

Thesis title: The Process of Para Rubber Plantation by Farmers in Pak Tho District of Ratchaburi Province

Researcher: Mr.Sittichai Limtiew; **ID :** 2569001874 ;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Chalernsak Toomhiran, Assistant Professor;

(2) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The objectives of this research were to study (1) social and economic status of farmers in Pak Tho District of Ratchaburi Province, (2) the process of Para rubber planting and maintenance; and (3) problems and suggestions of farmers on the guidelines of appropriate extension and development for para rubber plantation.

The population in this study was 301 farmers who had Para rubber plantation in Pak Tho District of Ratchaburi Province, 172 samples were selected by using a simple random sampling methodology. The data were collected by interviewing farmers using structural interviewed ruestionnaire. The statistical methodology was used to analyze the data by computerized program including frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and range.

The findings of this study were as follows: (1) the number of male interviewed farmers was similar to the number of female ones. The average age was 50.51 years. They were married. Their education level was higher than primary level. They were a member/client of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The majority of Para rubber plantation were in growing period, with no rubber produce. The farmers usually grew pineapples in the Para rubber plantation. Most of their income deriving from gardening and non-agricultural occupations. The average total income was 406.707 Baht/year. The average farming expense was 128,219.76 Baht/year. The average farming area was 43.39 rai (1 rai = 1,600 square meters). They started to plant Para rubber trees during 2007-2010 using their own capital by the suggestion of friends and the high selling price of Para rubber at that time. The average period of their experience in Para rubber plantation was 6-10 years. The average of their own land used for Para rubber plantation was 24.25 rai. The Para rubber plantation was done on the plain or the hilly areas on loose sandy soil or loose pebble soil which they used to grow crops in the past. The water supply mostly depended on the rain. The water sources were ponds/pools which they did by themselves. The number of the labor was 1-2 persons. They usually used RRIM 600 variety for plantation. After Para rubber tapping, the latex would be produced more compressed rubber/rubber dregs than rubber sheet. They suggested that the selling price of the produce should be at least 81.05 Baht/kg. (2) Before planting the Para rubber trees, they would plow the soil to be loosen. They spacing were 3x6 meters or 3x7 meters. Almost a half of them were not lined at the bottom of holes. They would grow new Para rubber trees to replace the weak ones which had been sorted out during the age of one year. They would trim Para rubber branches every month or every year. Before tapping, they would scatter the soil with fertilizer once a year, and they would scatter the soil with fertilizer twice a year after tapping. They used chemical fertilizer of 15-15-15 or 16-16-16 formula along with organic fertilizer. They controlled weeds by using chemical herbicides or cut them. They were rarely faced with Para rubber pests and they did not do anything to manage it. Hence, (3) the farmers had overall problems at moderate level. The problems were at high level including the uncertainty of the selling price of Para rubber produce, and the support from the public sector. They suggested on the guidelines for the extension and development which were most suitable for Para rubber plantation including to organize the training course for them and to demonstrate the methodology of Para rubber plantation.

Keywords: Process of para rubber plantation, Ratchaburi Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ และประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ นายอนันต์ สุวรรณรัตน์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในส่วนที่ขาด ตลอดจนติดตามการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้มีความเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างดียิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่จากสำนักงานจังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่อ ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาปริญญาโทภาคตะวันตก รุ่น 14 ที่ให้การสนับสนุนข้อมูลต่างๆที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกร ที่ช่วยประสานงาน และอำนวยความสะดวกการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ และขอขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุผลสำเร็จ

ในส่วนที่เป็นคุณค่า และคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราอำเภอปากท่อ ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาส่งเสริมอาชีพของเกษตรกรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

สิทธิชัย ลิ่มคิ้ว

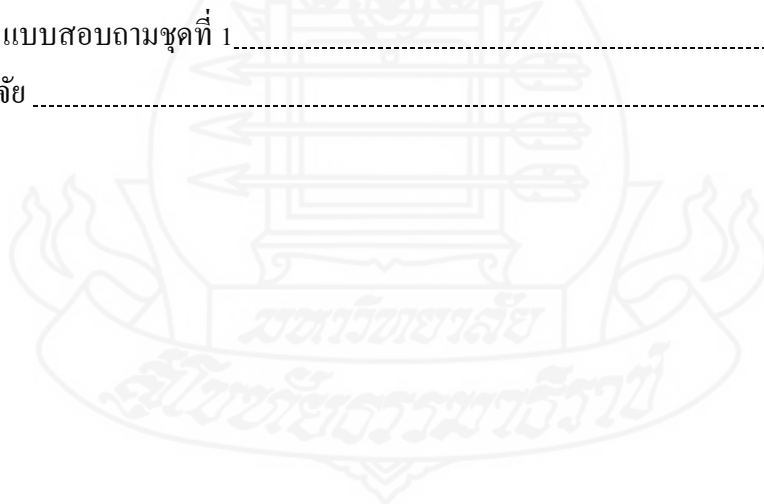
สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
บริบททั่วไปของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี	6
การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา	13
หลักการส่งเสริมการเกษตร	30
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
สรุปประเด็นที่สำคัญเพื่อเป็นแนวคิดการวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	49
ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร.....	59
ตอนที่ 3 การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร	68
ตอนที่ 4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการ ส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา.....	74
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	78
สรุปการวิจัย	78
อภิปรายผล	81
ข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	91
ก แบบสอบถามชุดที่ 1.....	93
ประวัติผู้วิจัย	100

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การบริหารราชการรายอำเภอของจังหวัดราชบุรี.....	8
ตารางที่ 2.2 การบริหารราชการรายตำบลและจำนวนประชากรของอำเภอปากท่อ.....	10
ตารางที่ 2.3 แสดงสูตรปุ๋ยที่มีความเหมาะสมกับเนื้อดินและอายุของต้นยาง.....	17
ตารางที่ 2.4 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสาธิตวิธีและการสาธิตผล.....	35
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี.....	50
ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพของครัวเรือนและรายได้จากภาคการเกษตร.....	53
ตารางที่ 4.3 รายได้นอกภาคการเกษตร.....	55
ตารางที่ 4.4 รายได้รวมของครัวเรือน.....	57
ตารางที่ 4.5 รายจ่ายครัวเรือนภาคการเกษตร.....	58
ตารางที่ 4.6 พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด.....	59
ตารางที่ 4.7 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร.....	61
ตารางที่ 4.8 สภาพการทำสวนยางพารา.....	65
ตารางที่ 4.9 การปลูกและการดูแลรักษาของพาราของเกษตรกร.....	71
ตารางที่ 4.10 ปัญหาการทำสวนยางพารา.....	75
ตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวน ยางพารา.....	77

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดราชบุรี.....	9
ภาพที่ 2.2 แผนที่อำเภอปากท่อ.....	12

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของไทย โดยตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา ไทยเป็นผู้ผลิตยางพาราเป็นอันดับหนึ่งของโลก สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยในแต่ละปีได้ไม่ต่ำกว่า 2 แสนล้านบาท ในช่วงปี 2547 - 2549 รัฐบาลมีโครงการปลูกยางพารา เพื่อยกระดับรายได้ และความมั่นคงให้กับเกษตรกร ขยายพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มอีก 1 ล้านไร่ (กรมวิชาการเกษตร, 2558) ทำให้เกิดกระแสการปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2557) ได้รายงานผลการสำรวจในปี 2556 พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 22.17 ล้านไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย มีพื้นที่เปิดกรีดแล้วประมาณ 17.40 ล้านไร่ ภาคใต้มีพื้นที่การปลูกมากที่สุด 13.93 ล้านไร่ รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4.39 ล้านไร่ มีปริมาณผลผลิตยางธรรมชาติรวม 4.17 ล้านตัน ผลผลิตยางเฉลี่ย 265 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ไชยยศ สินเจริญกุล นายกษมาคมยางพาราไทย (2557) ได้กล่าวถึงสถานการณ์การส่งออกยางพาราปี 2556 ว่าประเทศไทยมีการส่งออกยางพาราทุกผลิตภัณฑ์จำนวน 3.66 ล้านตัน แบ่งเป็น ยางแผ่นรมควัน จำนวน 793,613 ตัน ยางแท่ง จำนวน 1,392,262 ตัน น้ำยางข้น จำนวน 681,970 ตัน ยางผสม จำนวน 713,299 ตัน และยางอื่นๆ จำนวน 83,797 ตัน

แนวทางการพัฒนายางพาราไทยนั้น แบ่งเป็น 3 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 1 มาตรการเร่งด่วน ได้แก่ แนวทางการจัดการสต็อกยาง มาตรการที่ 2 มาตรการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน ได้แก่ แนวทางยกระดับราคาโดยเพิ่มสภาพคล่องด้านการตลาด และแนวทางเพิ่มมูลค่าและคุณภาพผลผลิต และมาตรการที่ 3 มาตรการต่อเนื่องที่จำเป็นต้องดำเนินการ ได้แก่ แนวทางปรับโครงสร้างด้านการตลาด แนวทางตลาดส่งออกใหม่ แนวทางเพิ่มการใช้ยางในประเทศ แนวทางการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาง แนวทางควบคุมพื้นที่ปลูกยาง และแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2557)

จากปัจจัยหลักในด้านราคาและปริมาณการส่งออกยางพาราของไทย ทำให้เกษตรกรให้ความสนใจเพิ่มพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นจำนวนมาก จากเดิมพื้นที่การปลูกยางพาราส่วนใหญ่จะอยู่ทางภาคใต้ แต่ปัจจุบันสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคของประเทศ ทำให้มีเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

รายใหม่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นสิ่งสำคัญในการปลูกยางพาราเพื่อให้ได้ผลผลิตยางพาราที่มีคุณภาพ และคุ้มค่าต่อการลงทุนนั้น เกษตรกรควรมีความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการเพียงพอต่อกระบวนการผลิตยางพารา เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกร และลดความเสียหายที่เกิดจากการขาดความรู้ที่ถูกต้องในกระบวนการผลิตยางพารา

อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ที่มีเกษตรกรปลูกยางพาราเพิ่มขึ้น โดยเกษตรกรให้ความสนใจปลูกยางพาราทดแทนพืชเศรษฐกิจชนิดเดิม ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรด ซึ่งเป็นพืชอายุสั้น โดยในปี 2557 จากการสำรวจพื้นที่การปลูกยางพาราในโครงการแก้ไขปัญหายางพารา ปี 57/58 พบว่าอำเภอปากท่อมียพื้นที่ปลูกจำนวน 8,282 ไร่ มีพื้นที่เปิดกรีดแล้วจำนวน 2,338 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558) การปลูกสวนยางพาราในพื้นที่อำเภอปากท่อ จากผลการออกติดตามตรวจสอบพื้นที่จากโครงการดังกล่าว ได้สังเกตเห็นปัญหาเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ยังขาดการดูแลสวนยางพาราที่ถูกต้อง เช่น การปลูก การดูแลรักษา และการกรีดยางพาราของเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ความรู้ที่เกษตรกรได้รับ ส่วนหนึ่งจะได้รับคำแนะนำจากเกษตรกรด้วยกัน ซึ่งอาจได้รับคำแนะนำที่ไม่ถูกต้อง

จากปัญหาดังกล่าวการศึกษากระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพารา รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราที่เหมาะสม จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ต่อการนำผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการวางแผนพัฒนางานส่งเสริมกระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความถูกต้องเหมาะสมตรงตามความต้องการ สามารถแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรได้ และยังสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในงานวิจัยอื่นๆ ได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

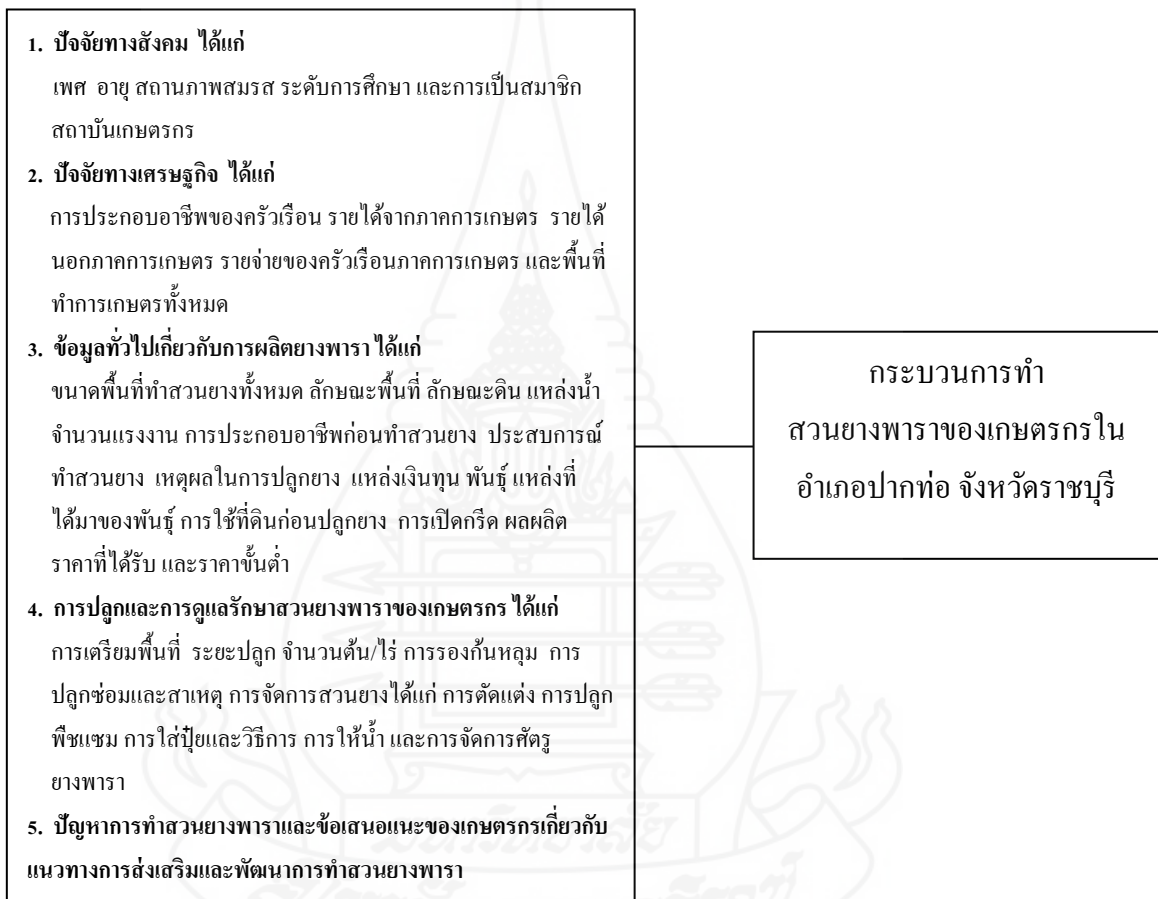
2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

2.3 เพื่อหาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราที่เหมาะสม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมา กำหนดประเด็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ กระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปาก ท่อ จังหวัดราชบุรี ” ได้ตามภาพที่ 1.1 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1.1 สามารถระบุเป็นตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรใน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ **ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร** ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร **ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร** ได้แก่ การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้จากภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตร และพื้นที่ทำ

การเกษตรทั้งหมด ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตยางพารา ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำสวนยางทั้งหมด ลักษณะพื้นที่ ลักษณะดิน แหล่งน้ำ จำนวนแรงงาน การประกอบอาชีพก่อนทำสวนยาง ประสบการณ์ทำสวนยาง เหตุผลในการตัดสินใจปลูก แหล่งเงินทุน พันธุ์แหล่งที่ได้มา การไ้ใช้ที่ดินก่อนปลูกยาง การเปิดกรีด ผลผลิตราคาที่ได้รับ และราคาขั้นต่ำ การปลูกและการดูแลรักษา สวนยางพาราของเกษตรกร ได้แก่การเตรียมพื้นที่ ระยะปลูก จำนวนต้น/ไร่ การรองก้นหลุม การปลูกซ่อมและสาเหตุ การจัดการสวนยาง ได้แก่ การตัดแต่ง การปลูกพืชแซม การใส่ปุ๋ยและวิธีการ การให้น้ำ และการจัดการศัตรูพืช ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกร เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

- 4.1 ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
- 4.2 ขอบเขตด้านสถานที่ เกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
- 4.3 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษากระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ดังนี้ (1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตยางพารา (2) การปลูกสวนยางพารา (3)การดูแลรักษาสวนยางพารา (4) ปัญหาการทำสวนยางพารา (5) ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา
- 4.4 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม 2558

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 5.1 เกษตรกรเจ้าของสวนยาง หมายถึง เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
- 5.2 อายุ หมายถึง จำนวนอายุปีเต็มของเกษตรกรสวนยางพารา มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี
- 5.3 ลักษณะทางสังคม หมายถึง ลักษณะพื้นฐานทางสังคมบางประการของเกษตรกรเจ้าของสวนยาง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

5.4 ลักษณะทางเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพของครัวเรือน รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตร

5.5 ขนาดพื้นที่สวนยางทั้งหมด หมายถึง ขนาดพื้นที่สวนยางทั้งหมดที่เกษตรกรปลูกยางในพื้นที่ของตนเองรวมทั้งพื้นที่เปิดกรีดและไม่ได้เปิดกรีด

5.6 การประกอบอาชีพก่อนทำสวนยางพารา หมายถึง อาชีพที่เกษตรกรทำก่อนปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

5.7 ประสบการณ์ทำสวนยางพารา หมายถึง ประสบการณ์ที่เกษตรกรเจ้าของสวนยางเคยปฏิบัติจนถึงปี 2557

5.8 จำนวนต้นยางต่อไร่ หมายถึง จำนวนต้นยางที่เกษตรกรปลูกในพื้นที่ 1 ไร่

5.9 จำนวนแรงงานทั้งหมด หมายถึง จำนวนแรงงานทั้งหมด ซึ่งรวมทั้งแรงงานในครอบครัว และแรงงานจ้างที่ปฏิบัติงาน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ข้อมูลสภาพการทำสวนยาง ปัญหาและแนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ

6.2 เกษตรกรได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสวนยางพารา ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนทำสวนยางในอนาคต

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านยางพาราสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

6.4 ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาส่งเสริมยางพาราให้เกิดความยั่งยืนได้ในอนาคต

6.5 สามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปพัฒนาเพื่อขยายผลสู่งานวิจัยยางพาราในแขนงอื่นๆได้ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง กระบวนการผลิตสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมจากตำราเอกสารวิชาการ วารสาร บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4 ประเด็น ดังนี้

1. บริบททั่วไปของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา
3. หลักการส่งเสริมการเกษตร
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบททั่วไปของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1.1 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี

จากข้อมูลสำนักงานจังหวัดราชบุรี (2558 : 1-54) ได้ระบุข้อมูลทั่วไปของจังหวัดราชบุรี ไว้ดังนี้

1.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางด้านทิศตะวันตก มีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ มีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวแดนสันปันน้ำความยาว 73 กิโลเมตร ชุมชนเมืองราชบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 100 กิโลเมตร มีแม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่านในเขตจังหวัดราชบุรีประมาณ 67 กิโลเมตร มีพื้นที่ 5,196,462 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,247,789 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.27 ของเนื้อที่ภาคตะวันตก 8 จังหวัด มีอาณาเขต ติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับสหภาพพม่า

1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะคือ

1) พื้นที่ภูเขาสูง อยู่บริเวณชายแดนด้านตะวันตกติดกับสหภาพเมียนมาร์ และเขตแดนด้านทิศใต้ติดกับจังหวัดเพชรบุรี สภาพเป็นเทือกเขาสูง อุดมด้วยป่าดิบ ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าไผ่ ในระดับความสูงตั้งแต่ 200 เมตร ถึง 1,100 เมตร ในเขตอำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา และอำเภอปากท่อ ด้านตะวันตก

2) พื้นที่ราบสูง อยู่บริเวณถัดจากบริเวณเทือกเขามาทางด้านตะวันออกจนถึงตอนกลางของจังหวัด ลักษณะเป็นที่ราบสูง และที่เนินลาด มีแม่น้ำภาชี และลำห้วยสาขา เป็นสายน้ำหลัก

3) ที่ราบลุ่ม อยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง และด้านตะวันออกของพื้นที่จังหวัด เนื้อดินมีลักษณะเป็นดินร่วนและดินร่วนปนดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ มีระบบชลประทานแม่กลองใหญ่ ครอบคลุมทั่วพื้นที่ ในบริเวณเขตอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอบางแพ อำเภอเมืองราชบุรี และอำเภอปากท่อ

4) ที่ราบลุ่มต่ำ อยู่บริเวณตอนปลายของแม่น้ำแม่กลองที่ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสงครามอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1-2 เมตร ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำการเกษตร ประเภทสวนผักและไม้ผล

1.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในเขตรับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่การที่มีเทือกเขาตะนาวศรีบังไว้อยู่ ทำให้เป็นที่อับฝน คือ อำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา และอำเภอจอมบึง ฝนส่วนใหญ่จะถูกพัดเลยไปตกในแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง และด้านตะวันออกของพื้นที่ อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 13-38 องศาเซลเซียส แต่ในฤดูหนาวบริเวณเชิงเขาหรือหุบเขาในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคาจะมีสภาพหนาวมาก โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย 8-15 องศาเซลเซียส

1.1.4 ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ

1) ทรัพยากรป่าไม้ มีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ประมาณ 1,239,236 ไร่ หรือ ร้อยละ 38.16 ของพื้นที่ จังหวัดราชบุรีป่าไม้ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่เขาและเทือกเขาตะนาวศรี

2) แหล่งน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำแม่กลอง ไหลผ่านจังหวัดราชบุรี ในเขตอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมืองราชบุรี และอำเภอดำเนินสะดวก รวมความยาวในจังหวัดราชบุรี 67 กิโลเมตร แม่น้ำแควอ้อม เป็นสาขาของแม่น้ำแม่กลองในเขตอำเภอเมืองราชบุรี และอำเภอวัดเพลง แม่น้ำภาชีต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาตะนาวศรีในเขตอำเภอบ้านคา ไหลผ่านอำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง ไปบรรจบแม่น้ำไทรโยคในเขตจังหวัดกาญจนบุรี มีความยาวเฉพาะในเขตจังหวัดราชบุรี 80 กิโลเมตร

(3) พื้นที่ในเขตชลประทานแม่กลองใหญ่ เขื่อนแม่กลอง ซึ่งท่อน้ำแม่กลอง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอท่าม่วงจังหวัดกาญจนบุรี ก่อให้เกิดคลองส่งน้ำสายใหญ่เพื่อการเกษตร การ อุปโภค-บริโภค การเก็บกักน้ำ การระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วม ในเขตจังหวัดราชบุรีครอบคลุมพื้นที่ 868,680 ไร่

(4) ปริมาณน้ำฝน จากสถิติข้อมูลปริมาณน้ำฝนของจังหวัดราชบุรี โดยสถานี อุดุนิยมวิทยาราชบุรี ย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ.2553 - 2557) ปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 900 - 1,400 มิลลิเมตร โดยฝนตกมากที่สุดในปี พ.ศ. 2556 วัดได้ 1,350.5 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 126 วัน

1.1.5 ข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ข้าว ปลูกมากที่สุดในอำเภอปากท่อ เมืองราชบุรี และอำเภอโพธาราม
 อ้อยโรงงาน ปลูกมากที่สุดในอำเภอโพธาราม จอมบึง และอำเภอบ้านโป่ง
 สับปะรดโรงงาน ปลูกมากที่สุดในอำเภอบ้านคา ปากท่อ และอำเภอสวนผึ้ง
 มันสำปะหลัง ปลูกมากที่สุดในอำเภอจอมบึง สวนผึ้ง และปากท่อ
 ยางพารา ปลูกมากที่สุดในอำเภอบ้านคา ปากท่อ และสวนผึ้ง

1.1.6 สภาพการเมืองการปกครอง

เขตการปกครอง จังหวัดราชบุรี แบ่งการปกครองเป็น 10 อำเภอ 104 ตำบล 25 เทศบาล และ 975 หมู่บ้าน ดังตารางที่ 2.1 และภาพที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การบริหารราชการรายอำเภอของจังหวัดราชบุรี

ลำดับ	อำเภอ	พื้นที่ (ตร.ก.ม.)	ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้าน (แห่ง)	เทศบาล (แห่ง)
1	เมืองราชบุรี	418.481	22	187	4
2	จอมบึง	864.855	6	89	2
3	สวนผึ้ง	903.262	4	37	2
4	ดำเนินสะดวก	184.744	13	105	2
5	บ้านโป่ง	292.865	15	183	5
6	บางแพ	141.235	7	65	2
7	โพธาราม	392.096	19	156	6
8	ปากท่อ	774.646	12	85	1

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	พื้นที่ (ตร.ก.ม.)	ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้าน (แห่ง)	เทศบาล (แห่ง)
9	วัดเพลง	40.873	3	28	1
10	บ้านคา	906.326	3	40	0

ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี (2558 อ้างถึงในที่ทำการปกครองจังหวัดราชบุรี และ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2557)

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดราชบุรี

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบางแพ (2558 http://bangphae.ratchaburi.doae.go.th/page_6.htm)

1.2 สภาพทั่วไปของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

จากข้อมูลสำนักงานจังหวัดราชบุรี (2558) ได้ระบุข้อมูลสภาพทั่วไปของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไว้ดังนี้

1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี และอำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสวนผึ้ง และอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 757,835 ตารางกิโลเมตร

1.2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

- 1) ที่ราบลุ่ม ได้แก่พื้นที่ตำบลวัดยางงาม ตำบลวันดาว มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก มีลำคลองเชื่อมหลายสาย เช่นคลองวัดประดู่ คลองปากท่อ
- 2) ที่ราบตอนกลาง ได้แก่พื้นที่ตำบลบ่อกระดาน ตำบลป่าไถ่ ตำบลปากท่อ พื้นที่เป็นนาอาศัยน้ำฝน และจากคลองพระราชทานที่ขุดขนานกับทางรถไฟสายใต้ และคลองแสวงจันทร์รำลึก
- 3) ที่ราบสูง ได้แก่ตำบลหนองกระทุ่ม ตำบลคอนทราย ตำบลวังมะนาว ตำบลทุ่งหลวง และตำบลอ่างหิน บางแห่งเป็นที่ราบ บางแห่งเป็นเขามีการทำนา ทำไร่ตามสภาพ
- 4) ที่ป่าและเขา ได้แก่ตำบลยางหัก ที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและเขามีที่ราบน้อยมาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลนี้ ส่วนใหญ่ เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และมีราษฎรจากท้องถิ่นอื่นเข้าไปหักร้างถางป่า จับจองที่ทำกินอยู่มาก

1.2.3 สภาพการเมืองการปกครอง

เขตการปกครอง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แบ่งการปกครองเป็น 12 ตำบล 84 หมู่บ้าน ดังตารางที่ 2.2 และภาพที่ 2.2

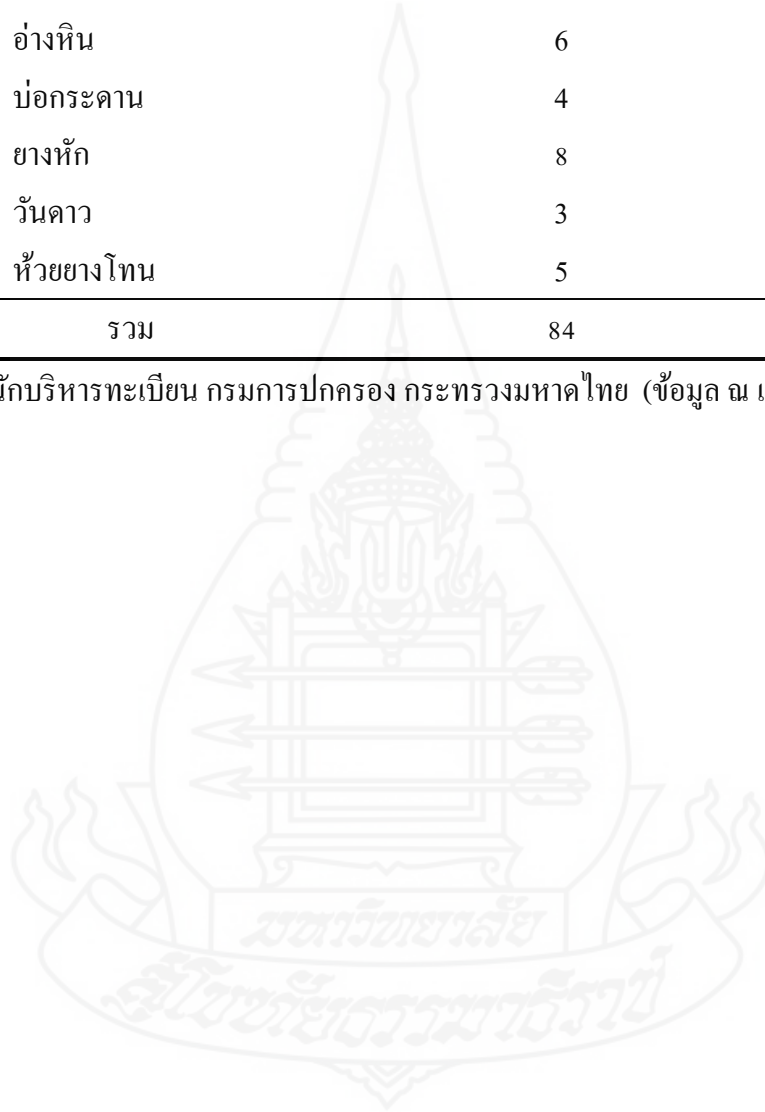
ตารางที่ 2.2 การบริหารราชการรายตำบลและจำนวนประชากรของอำเภอปากท่อ

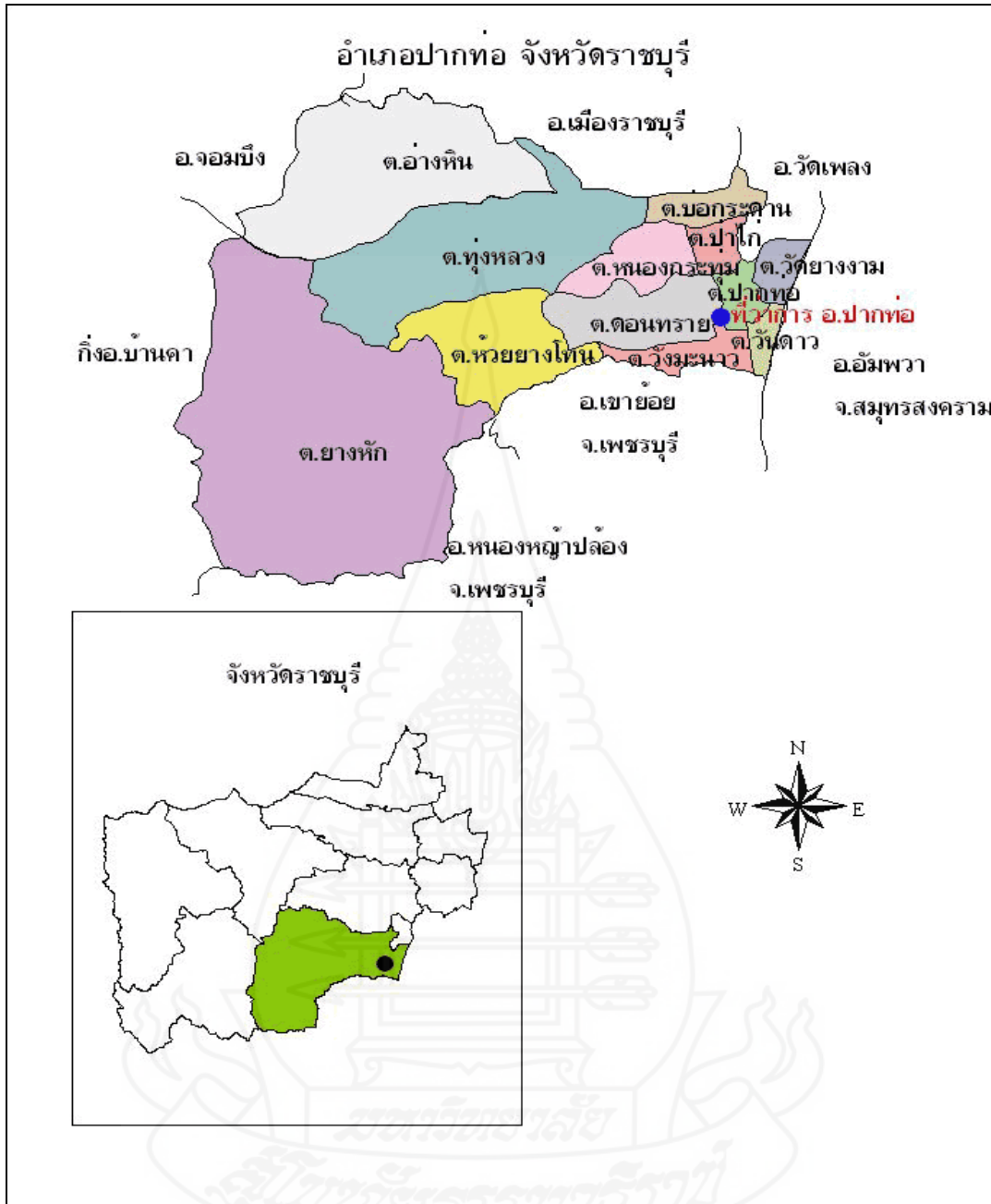
ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน (แห่ง)	ประชากร (คน)
1	ทุ่งหลวง	16	13,091
2	วังมะนาว	7	4,948
3	คอนทราย	9	9,263
4	หนองกระทุ่ม	8	5,721
5	ปากท่อ	8	7,533

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน (แห่ง)	ประชากร (คน)
6	ป่าไถ่	5	3,119
7	วัดยางงาม	5	2,360
8	อ่างหิน	6	4,661
9	บ่อกระดาน	4	2,631
10	ยางหัก	8	7,122
11	วันดาว	3	817
12	ห้วยยางโตน	5	4,009
	รวม	84	65,275

ที่มา : สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2553)

ภาพที่ 2.2 แผนที่อำเภอปากท่อ

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่อ (2558)

จากข้อมูลสภาพทั่วไปของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สรุปได้ว่าอำเภอปากท่อ มีทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ ด้วยทำเลที่ตั้งและสภาพภูมิอากาศที่มีหลากหลาย จึงทำให้อำเภอปากท่อเป็นแหล่งทำการเกษตรและผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี

2. การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา

สถาบันวิจัยยาง (2555 : 39) ได้อธิบายข้อมูลวิชาการยางพาราถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราไว้ดังนี้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558) อธิบายว่ายางพาราเป็นพืชที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดี สามารถปลูกได้เกือบทุกภาคของประเทศ ในการปลูกยางพารานั้นเกษตรกรควรมีพื้นที่ปลูกไม่น้อยกว่า 15 ไร่ ต่อ 1 ครอบครัว จึงจะคุ้มทุน นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงการคัดเลือกพันธุ์ยางพาราและการจัดการสวนยางพาราที่ถูกต้องแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกยางพาราด้วยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกยางพารา

2.1.1 เป็นพื้นที่ราบ และมีความลาดชันไม่เกิน 35 องศา หากมีความลาดชันเกิน 15 องศา ต้องทำขั้นบันได

2.1.2 หน้าดินลึกไม่น้อยกว่า 1 เมตร เป็นดินร่วนปนทราย ไม่มีชั้นหิน ชั้นดินดาน หรือชั้นหินกรวดอัดแน่นในระดับสูงกว่า 1 เมตรจากพื้นดิน

2.1.3 การระบายน้ำดี ระดับน้ำในดินต่ำกว่าระดับผิวดินมากกว่า 1 เมตร ไม่เป็นที่ลุ่มน้ำขังหรือพื้นนา

2.1.4 พื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่ควรเกิน 600 เมตร เพราะจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของยางพารา

2.1.5 ค่าความเป็นกรด-ด่างของดิน (pH) ที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตอยู่ระหว่าง 4.5-5.5 ไม่เป็นดินด่าง ดินเค็ม หรือดินเกลือ

2.1.6 ปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,250 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายตัวของฝนดี มีจำนวนวันฝนตก 120 - 150 วัน มีช่วงแล้งไม่เกิน 4 เดือน

2.1.7 อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อยางพาราอยู่ระหว่าง 26 - 30 องศาเซลเซียส

2.2 พันธุ์ยางพารา

สถาบันวิจัยยาง (2555 : 41-43) ได้สรุปข้อมูลพันธุ์ยางพารา ไว้ดังนี้

พันธุ์ยางพาราที่แนะนำให้ปลูก แบ่งเป็น 3 ชั้นและ 3 กลุ่ม

พันธุ์ยางชั้นที่ 1 เป็นยางพันธุ์ดี ผ่านการทดลอง และศึกษาลักษณะต่างๆ อย่างละเอียด แนะนำให้ปลูกโดยไม่จำกัดเนื้อที่ปลูก

พันธุ์ยางชั้นที่ 2 เป็นยางพันธุ์ดีที่อยู่ระหว่างการทดลอง และศึกษาลักษณะบางประการเพิ่มเติม แนะนำให้ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของเนื้อที่ปลูกยางที่ถือครอง โดยควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่ และอยู่ภายใต้คำแนะนำของสถาบันวิจัยยาง

พันธุ์ยางชั้นที่ 3 เป็นยางพันธุ์ดีที่อยู่ระหว่างการทดลอง และยังมีข้อจำกัด แนะนำให้ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของเนื้อที่ปลูกยางที่ถือครอง โดยควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่ และอยู่ภายใต้คำแนะนำของสถาบันวิจัยยาง

กลุ่ม 1 พันธุ์ยางเพื่อผลิตน้ำยาง เป็นพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตน้ำยางสูงเป็นหลัก

กลุ่ม 2 พันธุ์ยางเพื่อผลิตน้ำยางและเนื้อไม้ เป็นพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตทั้งน้ำยางและเนื้อไม้ โดยให้ผลผลิตน้ำยางสูง และมีการเจริญเติบโตดี ลักษณะลำต้นตรง ให้ปริมาณเนื้อไม้ในส่วนลำต้นสูง

กลุ่ม 2 พันธุ์ยางเพื่อผลิตเนื้อไม้ เป็นพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตเนื้อไม้เป็นหลัก ลักษณะลำต้นตรงให้ปริมาณเนื้อไม้ในส่วนลำต้นสูงมาก ผลผลิตน้ำยางจะอยู่ในระดับต่ำกว่าพันธุ์ยางในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2

พันธุ์ยางแนะนำในพื้นที่ปลูกยางใหม่

พันธุ์ยางชั้น 1

กลุ่ม 1 : พันธุ์ยางเพื่อผลิตน้ำยาง ได้แก่พันธุ์ สถาบันวิจัยยาง 408 สถาบันวิจัยยาง 251 สถาบันวิจัยยาง 226 BPM 24 RRIM 600

กลุ่ม 2 : พันธุ์ยางผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้สูง ได้แก่พันธุ์ PB 235 RRII 118

กลุ่ม 3 : พันธุ์ยางผลผลิตเนื้อไม้สูง ได้แก่ พันธุ์อะเชิงเทรา 50 AVROS 2037
BPM 1

พันธุ์ยางชั้น 2

กลุ่ม 1 : พันธุ์ยางเพื่อผลิตน้ำยาง ได้แก่พันธุ์ สถาบันวิจัยยาง 250 สถาบันวิจัยยาง 319 สถาบันวิจัยยาง 405 สถาบันวิจัยยาง 406 เป็นต้น

กลุ่ม 2 : พันธุ์ยางผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้สูง ได้แก่พันธุ์ สถาบันวิจัยยาง 312 สถาบันวิจัยยาง 325 สถาบันวิจัยยาง 403 RRII 203 เป็นต้น

กลุ่ม 3 : พันธุ์ยางผลผลิตเนื้อไม้สูง ได้แก่พันธุ์ สถาบันวิจัยยาง 401 สถาบันวิจัยยาง 414 สถาบันวิจัยยาง 415

พันธุ์ยางชั้น 3 ไม่แบ่งกลุ่มพันธุ์ ได้แก่พันธุ์ สถาบันวิจัยยาง 3701 สถาบันวิจัยยาง 3702 สถาบันวิจัยยาง 3901 สถาบันวิจัยยาง 3902 เป็นต้น

2.3 การปลูกยางพารา

สถาบันวิจัยยาง (2555 : 47-52) และองค์การสวนยาง (2558) ได้อธิบายว่าวิธีการปลูกยางพารานั้น มีด้วยกันหลายวิธีขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยได้แก่ ความแข็งแรงของต้นพันธุ์ยางพารา สภาพพื้นที่ปลูก ความสะดวกของเกษตรกร และเงินทุน เป็นต้น ซึ่งในส่วนนี้จะกล่าวเฉพาะการปลูกด้วยต้นตอตา และต้นยางชำถุงเท่านั้น เนื่องจากการปลูกด้วยเมล็ดแล้วติดตามแปลงมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสูง จึงไม่ค่อยมีผู้นิยมทำกันในปัจจุบัน

2.3.1 การเตรียมพื้นที่ปลูกยางพารา

เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการทำสวนยางพารา ซึ่งเป็นขั้นตอนหลังจากที่ตัดสินใจแล้วว่า จะปลูกยางพาราพันธุ์อะไร ซึ่งการเตรียมพื้นที่นั้นหมายถึงการปรับสภาพพื้นที่ให้สะดวกต่อการปฏิบัติงานและจัดการทุกอย่างในสวนยาง รวมถึงการป้องกัน โรค (เฉพาะโรคที่เกิดกับราก) และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมด้วย สิ่งที่ต้องทำในขั้นตอนนี้ เริ่มตั้งแต่การโค่นกวาด และเผาเศษไม้ต่างๆ การไถพรวน การกำหนดระยะปลูก วางแนวแถวหลัก

2.3.2 การวางแนวปลูก

1) การกำหนดระยะปลูกยางพารา มีผลต่อการเจริญเติบโต การควบคุมวัชพืชด้วยร่มเงาของต้นยาง ความสะดวกในการจัดการภายในสวนยาง และส่งผลต่อผลผลิตน้ำยางโดยตรง โดยทั่ว ๆ ไป ต้นยางต้องการพื้นที่ประมาณ 20 ตารางเมตร/ต้น ดังนั้น ระยะปลูกที่เหมาะสมหากเป็นที่ราบในเขตปลูกยางเดิม ควรเป็น 2.5 x 8 เมตร (ไร่ละ 80 ต้น) หรือ 3 x 7 เมตร (ไร่ละ 76 ต้น) ระยะปลูกทั้ง 2 แบบ เหมาะสำหรับสวนยางที่ต้องการปลูกพืชแซมยางด้วย สำหรับในเขตปลูกยางใหม่ ระยะปลูกควรเป็น 2.5 x 7 เมตร (ไร่ละ 91 ต้น) หรือ 3 x 7 เมตร (ไร่ละ 76 ต้น)

2) การกำหนดแนวหลัก ของต้นยางพารานั้น ควรวางแนวหลักตามแนวทิศตะวันออก ตะวันตก และให้ขวางทางไหลของน้ำเพื่อลดการชะล้างหน้าดิน และการพังทลายของดิน

3) การขุดหลุม ขุดดินด้านใดด้านหนึ่งของไม้ชะมบ โดยไม่ต้องถอนไม้ ออก หลุมที่ขุดมีขนาด กว้าง x ยาว x ลึก 50 x 50 x 50 เซนติเมตร ดินที่ขุดแบ่งเป็น 2 ส่วน ดินส่วนบนกองไว้ดินหนึ่ง ดินส่วนล่างกองไว้อีกด้านหนึ่ง ผึ่งแดดไว้ประมาณ 1 สัปดาห์เมื่อดินแห้งแล้ว ย่อยดินให้ละเอียดพอควรใส่ลงก้นหลุมแล้ว ตามด้วยดินส่วนล่างที่ผสมด้วยปุ๋ยหินฟอสเฟต (สูตร 0-3-0 , 20-25 % Total P₂O₅) อัตรา 170 - 200 กรัม และปุ๋ยอินทรีย์ ประมาณ 3 - 5 กิโลกรัมต่อหลุมใส่ไว้ด้านบน

2.3.3 วิธีการปลูก

1) ปลูกด้วยต้นตอตา นำดินส่วนบนที่ผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟตเรียบร้อยแล้ว ใส่รองก้นหลุมแล้วกลบหลุมให้เต็มด้วยดินล่าง จากนั้นใช้เหล็กหรือไม้แหลมขนาดเล็กกว่าต้นตอ ตาเล็กน้อยปักนำเป็นรูตรงกลางหลุมให้ลึกเท่ากับ ความยาวของรากแก้ว แล้วนำต้นตอปักลงไป กด ดินให้แน่น พูนดินบริเวณ โคนต้นเล็กน้อยอย่าให้กลบแผ่นดินตา พยายามให้รอยต่อระหว่างรากกับลำ ต้นอยู่ระดับปากหลุมพอดี

2) การปลูกด้วยต้นยางชำถุง นำดินที่ผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟตเรียบร้อยแล้ว ใส่รองก้นหลุม จากนั้นนำต้นยางชำถุงไปตัดดินที่ก้นถุงออกประมาณ 1 นิ้ว เพื่อตัดปลายรากที่คด งอแล้ววางลงไปหลุม โดยให้ดินปากถุงหรือรอยต่อระหว่างลำต้นและรากอยู่ในระดับพื้นดินปาก หลุมพอดี ถ้าต่ำเกินไปให้ใส่ดินรองก้นหลุมเพิ่ม หรือถ้าสูงเกินไปให้เอาดินในหลุมออก จัดต้นยาง ให้ตรงกับแนวต้นอื่น ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงพลาสติกจากก้นถุงถึงปากถุงให้ขาดจากกัน กลบดินล่าง ที่เหลือลงไปจนเกือบเต็มหลุม อย่างเพิ่งกดแน่น ค่อยๆดึงถุงพลาสติกที่กรีดไว้แล้วออกอัดดินข้างถุง ให้แน่น แล้วกลบดินเพิ่มจนเต็มหลุม อัดให้แน่นอีกครั้ง พูน โคนเล็กน้อยเพื่อป้องกันน้ำขัง จากนั้น ปักไม้หลักและใช้เชือกผูกยึดต้นยางไว้เพื่อป้องกันลมโยก

2.4 การดูแลรักษา

2.4.1 การให้น้ำ

ให้น้ำ 2 วัน 1 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง (ต้นละ 8 ลิตร) เพื่อให้ต้นยาง เจริญเติบโตได้ดี มีขนาดได้มาตรฐาน กู้มค่าต่อการลงทุน ส่วนระบบการให้น้ำนั้นมีทั้งระบบท่อ ระบบน้ำหยด และการอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว

2.4.2 ปุ๋ยที่ใช้ในการทำสวนยางพารา

การใช้ปุ๋ยเคมี

องค์การสงเคราะห์สวนยาง (2558) อธิบายว่าปุ๋ยเคมีสำหรับยางพาราที่กรม วิชาการเกษตรแนะนำให้ใช้ในปัจจุบันมีจำนวน 6 สูตร ซึ่งแต่ละสูตรจะเหมาะสมกับเนื้อดิน และ อายุของต้นยางพาราแตกต่างกัน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.3 แสดงสูตรปุ๋ยที่มีความเหมาะสมกับเนื้อดินและอายุของต้นยาง

สูตรปุ๋ยเม็ด	สูตรปุ๋ยผสม	ชนิดของดิน	อายุของต้นยาง
18-10-6	8-14-3	ดินร่วน	2 - 41 เดือน
18-4-5	13-9-4	ดินร่วน	47 - 71 เดือน
16-8-14	8-13-7	ดินทราย	2 - 41 เดือน
14-4-19	11-10-7	ดินทราย	47 - 71 เดือน
-	15-0-18	ดินทุกชนิด	ต้นยางหลังจากเปิดกรีดซึ่งเคยปลูกพืชคลุมดินและใส่ปุ๋ยฟอสเฟต
15-7-18	12-5-14	ดินทุกชนิด	ต้นยางหลังเปิดกรีด ซึ่งไม่เคยปลูกพืชคลุมดินมาก่อน

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร (2558 อ้างถึงใน องค์การทำสวนยาง)

หมายเหตุ: ฟอสฟอรัสในสูตรปุ๋ยเม็ดเป็นค่าของฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ ฟอสฟอรัสในสูตรปุ๋ยผสมเป็นค่าของฟอสฟอรัสทั้งหมด

ดินทราย คือดินที่มีเนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย อุ้มน้ำไม่ดี ถูกชะล้างได้ง่าย ธรรมชาติอาหารได้น้อยมีโปแตสเซียมต่ำ

ดินร่วน คือดินที่มีเนื้อดินละเอียดพอสมควร อุ้มน้ำได้ดี มีการระเหยน้ำและถ่ายเทอากาศพอเหมาะธรรมชาติอาหารได้มากพอสมควรมีโปแตสเซียมตั้งแต่ระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ

ปุ๋ยเม็ด คือปุ๋ยที่ได้จากการนำวัตถุดิบให้กำเนิดปุ๋ยไปผ่านกรรมวิธีการผลิตทางเคมีตามขั้นตอนต่างๆ ปุ๋ยที่ได้จะเป็นเนื้อเดียวกัน และปุ๋ยแต่ละเม็ดจะมีองค์ประกอบของธาตุเหมือนกัน เช่น ปุ๋ยสูตร 15-7-18 และสูตร 15-15-15 นับว่าเป็นปุ๋ยเคมีตามพระราชบัญญัติปุ๋ย และเป็นปุ๋ยที่มีขายทั่วไปตามท้องตลาดและมีผู้นิยมใช้มากที่สุด

ปุ๋ยผสม คือ ปุ๋ยที่ได้จากการนำแม่ปุ๋ยหรือปุ๋ยเชิงเดี่ยวมาผสม ด้วยวิธีที่ไม่ผ่านกรรมวิธีทางเคมี เช่น การนำปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต ปุ๋ยร็อคฟอสเฟตและปุ๋ยโปแตสเซียมคลอไรด์ มาผสมคลุกเคล้ากันในอัตราส่วนต่างๆ เพื่อให้ได้ปริมาณธาตุอาหารตามต้องการ แล้วนำไปใช้ทันที เพราะปุ๋ยจะไม่แข็งตัว และการผสมปุ๋ยแต่ละครั้งควรใช้ให้หมดภายในครั้งเดียว ปุ๋ยผสมสำหรับสวนยางพาราจะใช้แม่ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟตร็อคฟอสเฟต และ โปแตสเซียมคลอไรด์ผสมกันในอัตราส่วนที่แตกต่างกันไปตามสูตร

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

สถาบันวิจัยยาง (2555 : 63) แนะนำว่าเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินให้เพียงพอ ส่งเสริมกิจกรรมของจุลินทรีย์ รักษาสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพของดิน ทั้งนี้ยังเป็นการเพิ่มธาตุอาหารรองและจุลธาตุในดิน ปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้ เป็นปุ๋ยที่เกิดจากการย่อยสลายของเศษซากพืชและสัตว์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก โดยใช้อัตรา 2 -3 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมีในอัตราที่แนะนำ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์จะสามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้ ขึ้นอยู่กับปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้และปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความคุ้มทุนและผลตอบแทนที่จะได้รับ

วิธีการใส่ปุ๋ย

วิธีการใส่ปุ๋ยที่ดี จะต้องเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกในการปฏิบัติ และเมื่อใส่ปุ๋ยแล้วพืชสามารถดูดปุ๋ยไปใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด โดยมีวิธีการใส่ปุ๋ยดังนี้

- 1) **ใส่ร่องพื้น** นิยมใช้ปุ๋ยร็อคฟอสเฟต ซึ่งเป็นปุ๋ยที่เคลื่อนไหวได้ยาก เพราะถูกตรึงด้วยแร่ธาตุต่างๆ ในดิน โดยคลุกเคล้าปุ๋ยกับดินแล้วใส่ลงในหลุมก่อนปลูกยาง
- 2) **ใส่แบบหว่าน** เป็นการหว่านปุ๋ยให้ทั่วบริเวณที่ต้องการใส่ปุ๋ย เหมาะสำหรับใช้กับพื้นที่ที่เป็นที่ราบ และมีการกำจัดพืชด้วยสารเคมีเพราะเศษซากพืชที่เหลือ จะช่วยป้องกันการชะล้างปุ๋ยในช่วงที่มีฝนตก แต่หากเป็นที่ราบที่กำจัดพืชด้วยวิธีถากควรรไถคราดเพื่อให้ปุ๋ยเข้ากับดินด้วย และเพื่อป้องกันน้ำฝนชะล้างปุ๋ย
- 3) **ใส่แบบเป็นแถบ** เป็นการใส่ปุ๋ยโดยการโรยเป็นแถบไปตามแนวแถวของต้นยางพาราที่อยู่ในร่องที่เจาะไว้ จากนั้นจึงทำการกลบ วิธีนี้จะใช้กับต้นยางพาราที่มีอายุ 17 เดือนขึ้นไป และยังเหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีความลาดเทเล็กน้อยหรือพื้นที่ทำขึ้นบันได้ด้วย
- 4) **ใส่แบบเป็นหลุม** เป็นการใส่ปุ๋ยโดยการขุดหลุมบริเวณรอบโคนหรือสองข้างของต้นยางประมาณ 2 ถึง 4 หลุมต่อต้น แล้วใส่ปุ๋ยลงในหลุมแล้วทำการกลบให้เรียบร้อย เหมาะสำหรับพื้นที่ที่ลาดเทและไม่ได้ทำขึ้นบันได้

นอกจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงในการใส่ปุ๋ยให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ก็คือควรใส่ปุ๋ยในขณะที่ดินมีความชุ่มชื้นเพียงพอ และหลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยในช่วงที่มีอากาศแห้งแล้งหรือฝนตกชุกมากเกินไป นอกจากนี้ควรกำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ยทุกครั้ง หากต้องการให้ต้นยางพาราสมบูรณ์ แข็งแรง เจริญเติบโตดี สามารถเปิดกรีดได้เร็ว และให้ผลผลิตสูงอย่างสม่ำเสมอติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน จะต้องมีการใส่ปุ๋ยให้กับต้นยางพาราอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่เริ่มต้นปลูกไปจนถึงก่อนโค่นต้นยาง 3 ถึง 5 ปี โดยปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2.4.3 การปลุกซ่อม

สถาบันวิจัยยาง(2555 : 53-54) อธิบายว่าการปลุกยางพาราไม่ว่าจะใช้วัสดุปลุกชนิดใด ภายหลังจากที่ทำการปลุกไปแล้ว ย่อมจะมีต้นยางพาราที่แตกต่างกันเสมอ ส่วนจะมีมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความสมบูรณ์ของวัสดุที่ใช้ปลุก สภาพภูมิอากาศ ความชำนาญของผู้ปลุก และผลจากการทำลายของโรคและแมลงเป็นต้น โดยจุดประสงค์แล้วการปลุกซ่อมยางพาราก็เพื่อต้องการให้ได้จำนวนต้นยางที่ปลุกมีจำนวนเท่าเดิมและไม่มีหลุมว่าง ซึ่งจะทำให้ได้รับผลผลิตอย่างเต็มที่ อีกประการหนึ่งสิ่งที่จะต้องคำนึงอยู่เสมอในการปลุกซ่อมยางพาราก็คือ การเจริญเติบโตที่สม่ำเสมอของยางพาราเดิมและยางพาราที่ปลุกซ่อมใหม่ ในการปลุกซ่อมเพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงต้องพิจารณาใช้วัสดุปลุกซ่อมอย่างเหมาะสม การจะใช้วัสดุปลุกซ่อมชนิดใด เช่น ต้นตอตา ต้นติดตา หรือต้นยางชำถุง ต้องขึ้นอยู่กับขนาดของต้นยางพาราในแปลงปลุกในระยะนั้นๆ ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่จะทำการปลุกซ่อมด้วย ทั้งนี้ไม่ควรเกิน 2 ปี

2.4.4 การตัดแต่งกิ่งยางพารา

วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการตัดแต่งกิ่งยางพาราก็เพื่อต้องการให้ยางมีการเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ ได้รูปทรงที่เหมาะสม ทั้งลำต้นและบริเวณทรงพุ่ม การตัดแต่งกิ่งบริเวณลำต้นกลมตรง ไม่มีปุ่มปม ทำให้ง่ายต่อการกรีดและเพิ่มพื้นที่การกรีดให้สูงขึ้น ส่วนการตัดแต่งกิ่งบริเวณทรงพุ่มใบให้บางลง การต้านทานลมมีน้อย และยังช่วยแก้ ปัญหาเกี่ยวกับการเกิดโรคต่างๆ เช่น โรคเปลือกเน่า โรคราสีชมพู เป็นต้น ส่วนขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการตัดแต่งกิ่งยางจะเน้นหนักอยู่ 2 ส่วนคือ

การตัดแต่งกิ่งบริเวณลำต้น

ในการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติกันมานั้น การตัดแต่งกิ่งบริเวณลำต้นมักจะตัดกิ่งหรือแขนงออกจากลำต้นให้หมดในระยะสูงจากพื้นดิน จำนวน 2 เมตร ซึ่งการตัดแต่งกิ่งดังกล่าวส่งผลต้นยางพาราแตกกิ่งสูงขึ้น และเจริญเติบโตได้ช้า จึงได้มีการตัดแต่งแบบใหม่ขึ้นเรียกว่า Progressive Pruning หรือ Delay Pruning โดยมีมุ่งหวังที่จะได้รับประโยชน์จากกิ่งแขนงให้มากที่สุดก่อนที่จะถูกตัดทิ้ง เพื่อชะลอความสูงและเพิ่มขนาดของลำต้นให้มากขึ้น ซึ่งวิธีดังกล่าวมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. ตัดกิ่งแขนงที่เกิดจากต้นตอเดิมออกจากต้นให้หมด โดยเฉพาะในยางพาราที่ปลุกด้วยต้นตอตาหรือปลุกโดยวิธีติดตาในแปลง
2. กิ่งที่แตกออกจากลำต้นในระยะจากโคนต้นสูงขึ้นมา 30 เซนติเมตร หากมีกิ่งที่มีฉัตรใบ 2 ถึง 3 ฉัตร หรือกิ่งที่เจริญดีกว่ายอดก็ทำการตัดออกให้หมด

3. ต้นที่มีลำต้นสูง 1.8 ถึง 2 เมตร หากยังไม่แตกกิ่งจะต้องสร้างทรงพุ่มโดยวิธีสอดคองหรือครอบขางและตัดกิ่งที่ไม่สมบูรณ์ออก

4. เมื่อกิ่งแขนงที่ระดับ 1.3 ถึง 1.2 เมตร มีน้ตรใบ 3 ถึง 4 ฉัตร ให้เลือกตัดกิ่งแขนงที่ต่ำกว่า 1.3 เมตรออก โดยเลือกตัดกิ่งที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางโตเท่ากับครึ่งหนึ่งของลำต้น

5. ตัดกิ่งแขนงที่เจริญ 6 ถึง 8 ฉัตร ตรงระดับ 0.9 ถึง 1.3 เมตรออกจากต้น หากเป็นต้นที่แตกกิ่งระดับ 1.8 ถึง 2 เมตร โดยให้ช่วยสร้างทรงพุ่มโดยวิธีควั่นลำต้น

6. เมื่อยางพาราอายุได้ 2 ปี ทำการตัดทุกกิ่งที่อยู่ต่ำกว่า 1.7 เมตรออกจากต้น

การตัดแต่งกิ่งบริเวณทรงพุ่ม

1. เมื่อต้นยางอายุ 2 ถึง 3 ปี จะต้องสังเกตและตัดกิ่งแขนงที่แตกจำนวนมากออกจากลำต้น เพื่อให้พุ่มใบโปร่งลดแรงปะทะลม

2. กิ่งที่แตกออกเป็นคาบ จะมีขนาดไม่เท่ากันและทำให้น้ำหนักของกิ่งไม่สมดุลกัน ให้ทำการตัดกิ่งขนาดเล็กออกจากลำต้น

3. เมื่อยางอายุ 3 ถึง 5 ปี จะต้องเลือกตัดกิ่งออกจากลำต้นอีก เมื่อมีทรงพุ่มใบหนาเกินไป แต่ไม่ควรจะตัดยอดเพราะจะทำให้ยอดแตกกิ่งออกมามาก

2.5 ศัตรูยางพาราที่สำคัญ

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร(องค์การมหาชน) (2558) และสถาบันวิจัยยาง (2555 : 65-72) ได้อธิบายถึงศัตรูยางพาราที่สำคัญโดยแบ่งเป็นโรคที่สำคัญ แมลงที่สำคัญ และการจัดการวัชพืช ดังนี้

2.5.1 โรคที่สำคัญ

1) โรคที่เกิดจากเชื้อราคอลลเลต โตรีกัม (*Colletotrichum Leaf Disease*)

เชื้อสาเหตุ เชื้อรา *Colletotrichum gloeosporioides* (*Gloeosporium alborubrum*)

และ *Colletotrichum heveae*

ลักษณะอาการของโรค

ถ้าเกิดจากเชื้อ *C.gloeosporioides* เชื้อนี้เข้าทำลายใบยางขณะมีอายุ 5 – 15 วัน หลังจากเริ่มผลิ คือ ระยะที่ใบขยายและกำลังเปลี่ยนจากสีทองแดงเป็นเขียวอ่อน เมื่อเชื้อราเข้าทำลายอย่างรุนแรง ใบจะเหี่ยวและหลุดร่วงทันที แต่ถ้าหากเชื้อราเข้าทำลายเมื่อใบโตเต็มที่แล้ว ใบจะแสดงอาการเป็นจุด ปลายใบหงิกงอ แผ่นใบเป็นจุดสีน้ำตาล มีขอบแผลสีเหลือง เมื่อใบมีอายุมากขึ้นจุดเหล่านี้จะนูนจนสังเกตเห็นได้ชัด

ถ้าเกิดจากเชื้อ *C.heveae* ระยะเริ่มแรกของโรคนี้จะมีแผลเป็นจุดสีน้ำตาลขนาดเล็กก่อนข้างกลม ขอบแผลมีสีน้ำตาลเข้ม แล้วขยายออกจนกลายเป็นแผลใหญ่ขึ้น ซึ่งแผลของ

โรคนี้อาจใหญ่กว่าโรคที่เกิดจาก *C. gloeosporioides* ตรงกลางแผลจะเกิดจุดสีดำของราเป็นคล้ายขนแข็ง ๆ ยื่นขึ้นมาจากผิวใบ โรคนี้อาจเกิดกับต้นยางที่ปลูกในดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์

การป้องกันกำจัด

1. เนื่องจากโรคนี้อาจเกิดกับยางที่ไม่สมบูรณ์ การบำรุงรักษาสภาพดินให้เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของต้นยางจึงเป็นวิธีป้องกันที่ดีที่สุด

2. ป้องกันใบที่ผลิออกมาใหม่มิให้เป็นโรค โดยใช้สารเคมี ไชเน็บ หรือ แคมดาโฟล ผสมสารจับใบฉีดพ่น 5 – 6 ครั้ง ในระยะที่ใบอ่อนกำลังขยายตัวจนมีขนาดโตเต็มที่

2) โรคเปลือกเน่า (*Mouldy rot*)

เชื้อสาเหตุเชื้อรา *Ceratocystis fimbriata*

ลักษณะอาการของโรค

ในระยะแรกจะเห็นเป็นรอยบวม และมีสีจางบนเปลือกงอกใหม่เหนือรอยกรีด ซึ่งเป็นลักษณะอาการที่คล้ายคลึงกับอาการระยะแรกของโรคเส้นดำ ในระยะต่อมารอยแผลของโรคเปลือกเน่าจะมีเส้นใยของเชื้อราสีเทาขึ้นปกคลุมจนเห็นได้ชัด เมื่ออาการของโรครุนแรงขึ้นและสภาพแวดล้อมเหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของเชื้อรา จะสังเกตเห็นเชื้อราเจริญและขยายลูกกลามออกไปจนเห็นเส้นใยของเชื้อราเกิดขึ้นเป็นแถบขนานไปกับรอยกรีด ซึ่งเปลือกบริเวณดังกล่าวนี้จะเน่าหลุดเป็นแอ่งเหลือแต่เนื้อไม้สีดำในที่สุด เมื่อเนื้อเปลือกบริเวณข้างเคียงรอยแผลออกดูจะไม่พบอาการเน่าลูกกลามออกไปแต่อย่างใด

การแพร่ระบาด

เชื้อนี้สามารถแพร่กระจายได้โดยอาศัยลม แผลง เป็นพาหะ

การป้องกันกำจัด

1. เนื่องจากโรคนี้อาจเกิดในแหล่งปลูกยางที่มีความชื้นสูงมาก ๆ ฉะนั้นในแปลงยางจึงควรมีการตัดแต่งกิ่งและกำจัดวัชพืชในสวนยางอยู่เป็นประจำ เพื่อให้สวนยางโปร่งมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ความชื้นในแปลงยางจะได้ลดลง

2. ถ้าปรากฏว่าต้นยางเป็นโรคเปลือกเน่า ควรหยุดกรีดยางเสีย 2 – 3 สัปดาห์ เพื่อป้องกันมิให้เชื้อแพร่ไปติดต้นอื่น

3. โรคนี้นอกจากจะติดไปยังต้นอื่นได้ด้วยลมและแมลงแล้ว ยังอาจติดไปกับเสื้อผ้าของคนกรีดยาง ภาชนะที่ใส่เศษยาง และมีดกรีดยางอีกด้วย ถ้าปรากฏว่าในสวนยางเป็นโรคนี้อาจจะต้องควบคุมวัชพืชวัชสิ่งเหล่านี้ด้วยเช่นกัน

4. การใช้สารเคมีสามารถป้องกันกำจัดโรคเส้นดำ ก็จะสามารถป้องกันโรคเปลือกเน่าได้

5. ในกรณีที่พบมอดหรือแมลงชนิดอื่นเจาะเปลือกยางที่เป็นโรคนี้นี้ให้ใช้ยาฆ่าแมลงกำจัดแมลงเหล่านั้นเสีย

6. เมื่อพบต้นยางเป็นโรคเปลือกเน่าให้ใช้สารโซอาเบนดาโซล อัตรา 20 กรัม (ประมาณ 2 ช้อนแกง) ต่อน้ำ 1 ลิตร ผสมสารแผ่กระจายและจับติด 2 ซีซี. (ประมาณ 1/2 ช้อนชา) หรือสาร ออกซาดิกซิด แมนโคเซ็บ อัตรา 40 กรัม (ประมาณ 4 ช้อนแกง) ต่อน้ำ 1 ลิตร ผสมสารแผ่กระจายและจับติด 2 ซีซี. (ประมาณ 1/2 ช้อนชา) อย่างไม่อย่างหนึ่งทาหน้ากรีดยางทุก 7 วัน 3 – 4 ครั้ง จะสามารถป้องกันกำจัดโรคนี้นี้ได้ แต่ถ้าหากฝนตกชุก โรคอาจเกิดขึ้นมาใหม่ ให้หาสารเคมีดังกล่าวซ้ำต่อไปจนกว่าโรคจะหาย

3) โรคเปลือกแห้ง

สาเหตุ

1. ส่วนยางขาดการบำรุงรักษา
2. การใส่ปุ๋ยไม่ถูกช่วงเวลา และใช้ปุ๋ยไม่เหมาะสมกับสภาพของดิน
3. กรีดเอาน้ำยางออกมากเกินไป กรีดถี่เกินไป และใช้ระบบกรีดไม่ถูกต้อง
4. เกิดการผิดปกติภายในท่อน้ำยาง

ลักษณะอาการของโรค

ก่อนเกิดโรค ต้นยางที่จะเป็น โรคเปลือกแห้ง มักจะแสดงอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างประกอบกัน ให้สังเกตเห็นได้ ดังนี้

1. น้ำยางบนรอยกรีดจะจับตัวกันเร็วกว่าปกติ
2. น้ำยางที่กรีดได้จะมีปริมาณมากกว่าปกติ น้ำยางหยดนานกว่าปกติ
3. น้ำยางที่กรีดได้จะใส และมีปริมาณเนื้อยางแห้งต่ำ
4. เปลือกของต้นยางเหนือรอยกรีดจะมีสีซีดลง

ขณะเป็นโรค ต้นยางเปลือกจะแห้ง กรีดแล้วไม่มีน้ำยางไหล เปลือกต้นยางตามลำต้นจะแตก พุพอง แต่ต้นยางไม่ตาย ถ้าปล่อยปละไม่ควบคุม จะแพร่กระจายลุกลาม ทำให้น้ำกรีดยางต้นนั้นเสียหายทั้งหมด (ไม่แพร่ระบาดไปสู่ต้นอื่น) การ ลุกลามของโรคมียหลายลักษณะดังนี้

1. โรคนี้อันใหญ่จะลุกลามไปทางด้านซ้ายมือเสมอ
2. เกิดโรคนี้อแล้วไม่มีการดูแลรักษา โรคจะลุกลามไปยังหน้ากรีดยางที่อยู่ติดกัน
3. การลุกลามของโรคบนหน้ากรีดยาง ถ้ากรีดจากบนลงล่าง โรคก็จะลุกลามจากบนลงล่าง ถ้ากรีดจากล่างขึ้นบน โรคก็จะลุกลามจากล่างขึ้นบน
4. อาการเปลือกแห้งจะไม่ลุกลามจากเปลือกที่ยังไม่ทำการกรีดไปยังเปลือก

งอกใหม่ และไม่ลุกลามจากเปลือกงอกใหม่ด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่ง

5. ถ้าเป็น โรคเปลือกแห้งชนิดที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ภายใน 2 – 3 เดือน หน้ากรีดของต้นยางจะเป็นโรคเปลือกแห้งทั้งหมด

การป้องกันกำจัด

1. เอาใจใส่บำรุงรักษาสวนยางให้สมบูรณ์แข็งแรงตั้งแต่เริ่มปลูก
2. ใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมตามจำนวนและระยะเวลาที่ทางวิชาการแนะนำ
3. ใช้ระบบกรีดให้ถูกต้องและเหมาะสมกับพันธุ์ยาง
4. อย่ากรีดยางเมื่อยางยังไม่ได้ขนาดเปิดกรีด
5. หยุดกรีดยางในขณะยางผลัดใบ

ยางที่จะเปิดกรีดใหม่

สำหรับยางที่เริ่มเปิดกรีดใหม่ ก่อนเปิดกรีด 3 เดือน ควรทำร่องแยกหน้ากรีดออกจากกัน ในการทำร่องให้ใช้สิ่วเซาะเป็นร่องลึกจนถึงเนื้อไม้ โดยทำร่องเดียวตรงตลอดจากจุดที่จะเปิดกรีดด้านบนจนถึงส่วน โคนของต้นยาง

ทำร่องบริเวณ โคนต้นยางให้ร่องนี้วางกับลำต้น โดยให้ร่องจกดกับร่องที่ทำแบ่งแยกหน้ากรีด เพื่อป้องกันมิให้โรคลุกลามลงสู่ราก

เปิดกรีดเมื่อต้นยางได้ขนาดและกรีดตามระบบที่เหมาะสมกับพันธุ์ยาง ยางที่เปิดกรีดแล้วและเป็น โรคเปลือกแห้งเพียงบางส่วน

หากต้นยางแสดงอาการเปลือกแห้งเพียงบางส่วน ถ้าไม่ควบคุมโรคจะลุกลามออกไป ทำให้หน้ากรีดเสียหายทั้งหมด

ควบคุมโดยทำร่องแยกส่วนที่เป็น โรคออกจากกัน วิธีทำร่องใช้สิ่วเซาะร่องให้ลึกถึงเนื้อไม้รอบบริเวณที่เป็นโรค ห่างจากบริเวณที่เป็นโรคประมาณ 2 ซม.

หลังจากทำร่องเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถเปิดกรีดต่อไปได้ตามปกติ แต่ต้องเปิดกรีดต่ำกว่าบริเวณที่เป็นโรค

4) โรคเส้นดำ (Black Stripe)

เชื้อสาเหตุเชื้อรา *Phytophthora palmivora* และ *Phytophthora botryosa*

ลักษณะอาการของโรค

เชื้อจะเข้าทำลายได้เฉพาะบริเวณเปลือกยางที่มีบาดแผลเท่านั้น โดย ส่วนใหญ่จะเข้าทำลายทันทีทางรอยกรีดใหม่ที่กรีดไปแล้วไม่เกิน 24 ชั่วโมง บนผิวเปลือกยางที่ไม่มีบาดแผลใด ๆ เชื้อสาเหตุของโรคนี้อาจไม่สามารถเข้าทำลายต้นยางได้ ฉะนั้นการกรีดยางให้ดีและถูกต้องจึงมีความสำคัญมาก

ในระยะแรกหลังจากที่เชื้อราเข้าทำลายแล้ว จะเห็นบริเวณที่เป็น โรคมีสี ผิดปกติเป็นรอยขีด ส่วนมากมักจะเกิดขึ้นเหนือรอยกรีด หากอาการรุนแรงมากขึ้นบริเวณที่เป็นรอย ขีดนี้จะเปลี่ยนเป็นรอยปุ่มสีดำ และจะขยายตัวยาวขึ้นไปในแนวตั้ง ยางพันธุ์ที่อ่อนแอต่อโรคนี้นี้ ได้แก่ RRIM600

การแพร่ระบาด

เชื้อจะเข้าทำลายได้เฉพาะบริเวณเปลือกยางที่มีบาดแผลเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเข้าทำลายทันที ทางรอยกรีดใหม่ที่กรีดไปแล้วไม่เกิน 24 ชั่วโมง โรคนี้อาจแพร่ระบาดอย่างกว้างขวาง ในพื้นที่ปลูกยางทั่วไปโดยเฉพาะในเขตที่เกิดโรคใบร่วง และผลเน่าระบาดเป็นประจำทุกปี เช่นในเขตภาคใต้ฝั่งตะวันตก

การป้องกันกำจัด

1. อย่าเปิดหน้ายางหรือขึ้นหน้ายางใหม่ในระหว่างฤดูฝน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีฝนตก อย่ากรีดลึกจนถึงเนื้อไม้ เพราะจะทำให้หน้ายางเสียหายและเป็นผลทำให้โอกาสที่เชื้อจะเข้าทำลายมีมาก
2. ตัดแต่งกิ่งยางและปราบวัชพืชในสวนยางให้สวนยางโปร่ง มีอากาศถ่ายเทสะดวก จะช่วยให้หน้ายางแห้งเร็วขึ้น เป็นการลดความรุนแรงของโรคได้
3. การกรีดยางในฤดูฝนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะที่มีโรคใบร่วงระบาด ควรทาหน้ายางด้วยสารเคมีชนิดเดียวกับที่ใช้รักษา
4. เมื่อพบหน้ากรีดยางเริ่มแสดงอาการ ให้ใช้สารเมตาแลคซิล อัตรา 7 – 14 กรัม (ประมาณ 1 ซ่อนชาครึ่ง) ต่อน้ำ 1 ลิตร หรือสารออกซาเดซีล แมนโคเซ็บ อัตรา 40 กรัม (ประมาณ 4 ซ่อนแกง) ต่อน้ำ 1 ลิตร ผสมสารแผ่กระจายและจับติด จำนวน 2 ซีซี (ประมาณ 1/2 ซ่อนชา) ใช้สารอย่างใดอย่างหนึ่งทาหน้ากรีดยางทุก 7 วัน 3 – 4 ครั้ง จะสามารถป้องกันกำจัดโรคนี้นี้ได้ หากฝนตกชุกติดต่อกันควรหมั่นทาสารเคมีต่อไปอีกจนกว่าโรคจะหาย

2.5.2 แมลงศัตรูที่สำคัญ

1) ค้างคาว

การป้องกันกำจัด

โดยธรรมชาติตัวหนอนค้างคาวจะมีต่อขุครูเป็นตัวเบียนที่สำคัญอยู่แล้ว แต่ถ้ามีจำนวนมากก็ควรใช้ยาฆ่าแมลงกำจัด ยาที่แนะนำมี เบนซินเฮกซาคลอร์ไรด์ คีลคริน หรือเฮปตาคลอร์ ไล่ลงดินให้ทั่วบริเวณที่พบหนอนค้างคาวอาศัยอยู่

2) ปลวก

ชื่อคอปโตเทอเมส เซอวิกนาตัส (Coptotermes curvignathus)

การป้องกันกำจัด

การป้องกันกำจัดปลวกให้ใช้สารเคมีออกตริน 0.5%, ดีลตริน 0.5%, เฮปตาคลอ 0.5% คลอเดน 1.0% หรือสารอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติคงทนอยู่ในดินได้นานและมีประสิทธิภาพในการกำจัดแมลงในดินได้ดี ผสมน้ำรดดินรอบ ๆ ต้นยางแต่ละต้นที่ได้ทำการขุด เป็นร่องดิน ๆ รอบ ๆ โคนต้นไว้แล้วเพื่อกันสารเคมีไหลล้นออกไป ซึ่งวิธีนี้จะทำให้สารเคมีไหลลงไปตามรากของยางได้มากขึ้นและป้องกันปลวกได้ผลดี ในกรณีที่เป็นฤดูฝน หรือกรณีที่ดินมีความชื้นและอยู่แล้ว การใช้สารเคมีชนิดเม็ด เช่น ฟูราดาน 3 จี หรืออื่น ๆ ในการป้องกันกำจัดปลวกก็สามารถทำได้ ซึ่งเป็นวิธีการสะดวกและ ได้ผลดีเช่นกัน

3) หนอนทราย

การป้องกันกำจัด

หนอนทรายมีศัตรูธรรมชาติคอยควบคุมอยู่แล้วหลายชนิด เช่น นก หนู ตัวต่อ หมาว่า มดตะนอย แมลงวัน และเชื้อรา อย่างไรก็ตาม เราก็สามารถป้องกันกำจัดหนอนทรายได้ โดยการใช้สารเคมีฆ่าแมลงประเภทรมดิน หรือสารเคมีฆ่าแมลงในดินทำลายหนอนทราย เช่น เฮปตาคลอ หรือ ออกตริน เข้มข้น 0.1% (เฮปตาคลอ หรือ ออกตริน 10 กรัม ผสมน้ำ 10 ลิตร) เทราดลงไปบนดินตามรูที่ทำขึ้นรอบๆ ต้นยางโดยใช้สารเคมีที่ผสมน้ำเรียบร้อยแล้ว ประมาณ 1 – 2 ลิตรต่อต้น (ขึ้นกับขนาดของต้นยาง) การทำรูรอบต้นยางให้ใช้ชะแลงหรือไม้เนื้อแข็งที่เสี้ยนปลายจนแหลมแทงลงไปบนดินรอบ ๆ ต้นยาง ลึกประมาณ 6 – 8 นิ้ว และห่างจากต้นยางโดยรอบ ประมาณ 1 – 2 ฟุต

2.5.3 การจัดการวัชพืช

การกำจัดวัชพืชทำได้ 3 วิธีคือ

- 1) ใช้จอบตากหรือแทรกเตอร์ไถ วิธีนี้เกษตรกรนิยมใช้มากแต่มีข้อเสียคือ จะกระทบกระเทือนต่อราก ทำให้ต้นยางชะงักการเจริญเติบโต
- 2) ใช้วิธีปลูกพืชคลุมดิน โดยนำเมล็ดพืชคลุมดินแต่ละชนิดมาผสมกันแล้วนำไปปลูกโดยใช้เมล็ดพืชคลุมดินในอัตรา 1 กิโลกรัมต่อพื้นที่ปลูกยาง 1 ไร่ ยกเว้นในท้องที่แห้งแล้งใช้อัตรา 1.5 กิโลกรัมต่อไร่
- 3) การใช้สารเคมี เป็นวิธีที่ให้ผลดี ประหยัดแรงงาน และเวลา นิยมใช้กับต้นยางที่มีอายุ 1 ปีขึ้นไป หรือต้นยางที่มีเปลือกบริเวณ โคนต้นเป็นสีน้ำตาลสูงจากพื้นดินมากกว่า

75 เซนติเมตรไปแล้ว ส่วนต้นยางที่มีเปลือกบริเวณโคนต้นเป็นสีน้ำตาลสูงจากพื้นดินน้อยกว่า 75 เซนติเมตรไม่ควรใช้วิธีนี้

2.6 การปลูกพืชแซมยาง

การปลูกพืชแซมยาง เป็นการใช้เนื้อที่สวนยางพาราในขณะที่ยางพารายังมีอายุไม่มาก ก่อให้เกิดประโยชน์สวนยางพาราเอง ทั้งยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เจ้าของสวนในระยะ 3 ปีแรก ในขณะที่ยางพารายังมีอายุไม่มากด้วย แต่การปลูกพืชแซมหากไม่พิจารณาอย่างถี่ถ้วนอาจเป็นผลเสียต่อต้นยางพาราที่ปลูกได้ จึงจำเป็นต้องระมัดระวังเป็นอย่างมาก ดังนั้นในการปลูกพืชแซมจึงมีข้อที่จะต้องพิจารณาดังนี้

- 1) ควรเป็นพืชล้มลุกที่มีอายุสั้น เช่น ข้าวไร่ ข้าวโพด พืชตระกูลถั่ว เป็นต้น หรือพืชล้มลุกที่มีอายุมากกว่า 1 ปี เช่น สับปะรด ถั่วฝักยาว มะละกอ เป็นต้น
- 2) ไม่ควรปลูกพืชแซมยางติดต่อกันนานเกินกว่า 3 ปี เพราะเมื่อเข้าสู่ปีที่ 4 ต้นยางจะมีร่มเงามากและจะปกคลุมพืชแซมที่ปลูกไว้ ส่งผลให้ผลผลิตของพืชแซมต่ำลง
- 3) พืชแซมที่ปลูก การปลูกจะต้องมีระยะห่างจากแถวยางไม่น้อยกว่า 1 เมตร โดยปกติควรปลูกห่างจากแถวยางในระยะ 1 เมตร รวมทั้งครึ่งหนึ่งของระยะปลูกพืชแซมยางของพืชนั้นๆ
- 4) ควรมีการใส่ปุ๋ยให้กับพืชแซมยางด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตของพืชแซมยาง และเพื่อต้นยางพาราจะได้ไม่แย่งปุ๋ย และปุ๋ยก็ยังมีประโยชน์สำหรับต้นยางโดยตรงด้วย
- 5) สภาพของดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่ควรปลูกพืชแซมยางเพราะจะต้องใส่ปุ๋ยมาก และอาจไม่คุ้มทุน และหากไม่ใส่ปุ๋ยเลยหรือใส่น้อยเกินไป พืชแซมก็จะไปแย่งปุ๋ยยางพาราในสภาพดังกล่าว ดังนั้นจึงควรปลูกพืชคลุมตระกูลถั่วจะดีกว่า
- 6) การปลูกพืชแซมยางเป็นระบบหมุนเวียน เพื่อป้องกันโรคและแมลงระบาด นอกจากนี้การปลูกพืชแซมสลับกับการปลูกพืชตระกูลถั่ว ยังช่วยในการตรึงไนโตรเจนจากอากาศตลอดจนเศษซากพืชตระกูลถั่วที่ปลูกเหลือยังใช้ประโยชน์โดยตรงต่อต้นยางด้วย
- 7) การใช้แรงงานในการปลูกพืชแซมยาง ควรเป็นแรงงานที่ไม่ต้องจ้างหรือควรจะเป็นแรงงานในครอบครัว โดยเฉพาะสวนยางพาราขนาดเล็ก เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต
- 8) สวนยางพาราที่ต้องการจะปลูกพืชแซมยาง ควรใช้ระยะระหว่างแถวยางพาราให้กว้าง ประมาณ 7.8 เมตร แต่ต้องมีจำนวนต้นยางพาราไม่ต่ำกว่า 64 ต้นต่อไร่
- 9) หลังจากการปลูกพืชแซมยางแล้ว ควรปลูกพืชคลุมพื้นที่เพื่อป้องกันการลุกลามของวัชพืชและเพื่อเป็นการรักษาความชื้นในดิน
- 10) พืชที่ไม่แนะนำให้เกษตรกรปลูกเป็นพืชแซมในสวนยางคือ มันสำปะหลัง

2.7 การกรีดยางพารา

การกรีด หมายถึงการนำผลผลิตน้ำยางออกมาจากต้นยาง ซึ่งเจ้าของสวนยางควรศึกษาและวิธีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ซึ่งจะทำให้ผลผลิตที่มากแบบยั่งยืนไม่ทำให้ต้นยางเสียหาย มีอายุการกรีดนาน การเจริญเติบโตของต้นยางดี ขยายไม้ได้ราคาเมื่อโค่นล้มเพื่อปลูกแทนใหม่ ยางพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงจำเป็นต้องใช้วิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงจะได้ผลคุ้มค่า การเลือกใช้วิธีการต่างๆ เช่น การเปิดกรีด วิธีการกรีด ระบบกรีด และมีดกรีดยางที่ถูกต้อง สามารถที่จะรักษาต้นยางเพื่อให้กรีดได้นาน แต่หากใช้วิธีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง นอกจากได้น้ำยางน้อยแล้วยังทำให้ต้นยางเสียหาย เป็นเหตุให้รายได้ของเกษตรกรลดน้อยลงด้วย โดยการกรีดยางจะต้องยึดหลักที่ว่า เมื่อกรีดแล้วต้องได้น้ำยางมาก เปลือกเสียน้อยที่สุดแล้วยังสามารถกรีดได้นาน 25-30 ปี

การเปิดกรีดมีข้อแนะนำดังนี้

- โดยทั่วไปต้นยางเปิดกรีดได้เมื่ออายุประมาณ 7 ปีครึ่ง ขนาดเส้นรอบต้นไม้ต่ำกว่า 50 เซนติเมตร ความสูง 150 เซนติเมตรจากพื้นดิน
- ต้นยางในสวนต้องมีขนาดเปิดกรีดได้มากกว่า 70 % ของยางทั้งหมด
- เปิดกรีดครั้งต่ำสุดที่ระดับความสูง 150 เซนติเมตร จากพื้นดิน รอยกรีดทำมุม 30 องศา กับแนวระนาบ และเอียง จากซ้ายบน ลงมาขวาล่าง
- ตัดรางรองรับน้ำยาง ห่างจากรอยกรีดด้านหน้าลงมาประมาณ 30 เซนติเมตร และติดลวด รับถ้วยน้ำยาง ให้ห่าง จากราง รับน้ำยางลง มาประมาณ 10 เซนติเมตร
- ถ้าไม่กรีดยางควรคว่ำถ้วยไว้เพื่อไม่ให้สิ่งสกปรก ตกกลงไปใน ถ้วยรับน้ำยาง
- ควรเริ่มกรีดยางตั้งแต่ตอนเช้า ประมาณ 06.00-08.00น. เพราะจะทำให้ปฏิบัติงานได้สะดวก เนื่องจากมองเห็นชัดเจนกว่ากลางวันและผลผลิตที่ได้ใกล้เคียงกับการกรีดในตอนกลางคืน

ประเภทของการกรีดยาง

การกรีดใน 3 ปีแรก

- กรีดครั้งต้นวันเว้นสองวัน (1/2 S d/ 3) ใช้กับยางทุกพันธุ์
- กรีดครั้งต้นวันเว้นวัน (1/2 S d/ 2) ยกเว้นพันธุ์ RRIM 628 PB 28/59 และ PB

5/63

- กรีดครั้งต้นวันเว้นสองวัน (1/2 S d/ 3) ร่วมกับการใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง ความเข้มข้น 2.5 % เหมาะ สำหรับยางที่ให้ ผลผลิตต่ำใน ระยะแรกของการกรีด

การกรีดยางหลังจาก 3 ปีไปแล้ว

- กรีดครั้งต้นวันเว้นสองวัน (1/2 S d/ 3) เหมาะกับพันธุ์ที่เป็น โรคเปลือกแห้งได้ง่าย

- กรีดครั้งต้นวันเว้นวัน (1/2 S d/ 2) ใช้กับยางทุกพันธุ์ ยกเว้นพันธุ์ที่เป็นโรคเปลือกแห้งได้ง่าย
- กรีดครั้งต้นวันเว้นสองวัน (1/2 S d/ 3) ร่วมกับสารเคมีเร่งน้ำยาง เหมาะกับยางที่ให้ผลผลิตต่ำ

การกรีดเปลือกงอกใหม่

- กรีดครั้งต้นวันเว้นวัน (1/2 S d/ 2) ใช้กับยางทุกพันธุ์
- กรีดครั้งต้นวันเว้นสองวัน (1/2 S d/ 3) ใช้กับยางพันธุ์ที่ฝนโรคเปลือกแห้งได้ง่าย
- กรีดครั้งต้นวันเว้นสามวัน (1/2 S d/ 4) หรือกรีดครั้งต้นวันเว้นสองวัน (1/2 S d/ 3) ร่วมกับสารเคมี เร่งน้ำยาง

***การกรีดยางที่เหมาะสม สถาบันวิจัยยางสงขลาแนะนำการกรีด 5 วิธี คือ

1. กรีดครั้งลำต้นวันเว้นสองวัน
2. กรีดครั้งลำต้นวันเว้นวัน
3. กรีดครั้งลำต้นสองวันเว้นหนึ่งวัน
4. กรีดหนึ่งในสามของลำต้นสองวันเว้นวัน
5. กรีดหนึ่งในสามของลำต้นวันเว้นวันควบคู่กับการใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง ความเข้มข้น 2.5 เปอร์เซ็นต์

โดยระบบกรีดเหล่านี้ ให้ผลผลิตต่อครั้งกรีดดี ความสิ้นเปลืองเปลือกต่อปีน้อย เปลือกงอกใหม่หนาพอเมื่อกลับมากรีดใหม่ได้ ปริมาณเนื้อยางแห้งดี และต้นยางมีอาการเปลือกแห้งน้อย

การเก็บน้ำยางและการรักษาน้ำยางสด

เมื่อกรีดยางแล้ว น้ำยางก็จะไหลไปตามรอยที่ทำไว้ผ่านลิ้นรองน้ำยางและไหลลงถ้วยรองรับน้ำยางในที่สุด ภายหลังจากกรีดยางไปแล้วประมาณ 3 ชั่วโมง ส่วนมากน้ำยางก็จะหยุดไหลก็จะเริ่มเก็บน้ำยางได้ ซึ่งผู้เก็บน้ำยางโดยปกติจะเป็นคนเดียวกับคนกรีดยาง จะถือถังหิ้วหรือหาบปีบไปเก็บน้ำยาง เก็บน้ำยางในถ้วยแล้วเทลงไปในถังหรือปีบที่ถือ หลังเทน้ำยางจากถ้วยก็จะใช้ไม้ปาดน้ำยาง กวาดน้ำยางออกจากถ้วยให้หมด แล้วนำถ้วยไปเก็บคว่ำไว้บนห่วงลวดที่ใช้ตัดด้วย เพื่อไม่ให้ถ้วยสกปรก และป้องกันฝุ่นละอองตกลงไปในถ้วย น้ำยางที่เก็บได้จะถูกนำมารวบรวม แล้วลำเลียงไปส่งยังโรงงานทำยางแผ่นอีกต่อหนึ่ง สำหรับสวนขนาดใหญ่ แต่หากเป็นสวนขนาดเล็กก็จะหาบหรือหิ้วไปทำแผ่นที่บ้าน

ปัจจุบันในบางท้องถิ่นจะมีพ่อค้ามารับซื้อน้ำยางสด ๆ เลย ในกรณีที่เจ้าของสวนไม่ประสงค์จะทำยางแผ่นเองก็จะสามารถขายเป็นน้ำยางไปได้ โดยพ่อค้าดังกล่าวจะมีรถบรรทุก

ประกอบขึ้นเป็นถังสำหรับใส่น้ำยางออกไปปรับซื้อถึงสวน ขั้นตอนการซื้อขายจะคิดจากน้ำหนักของน้ำยางสดทั้งหมด และหาความเข้มข้นของน้ำยาง โดยจะมีเครื่องมือวัดที่เรียกว่าวัดค่าออกมาแล้ว หาค่าเฉลี่ยเป็นน้ำหนักยางแห้งตราค่าออกมาเป็นกิโลกรัม ซื้อขายในราคาเท่ากับราคาขายชั้นสองของตลาดในแต่ละวัน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกรีด

นุชนารถ กังพิศดาร และคณะ (2554 : 73-74) ได้อธิบายว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกรีดที่มีผลต่อผลผลิต มีดังนี้

1. ความลึกของการกรีด ความหนาแน่นของจำนวนท่อน้ำยางมีมากบริเวณเปลือกชั้นใน และมีมากที่สุดบริเวณใกล้เยื่อเจริญ การกรีดยางจะเหลือส่วนของเปลือกชั้นในสุดถึง 1.3 มิลลิเมตร ซึ่งยังคงเหลือวงท่อน้ำยางไว้บนต้น โดยไม่ได้กรีดถึงร้อยละ 50 และเป็นท่อน้ำยางที่สมบูรณ์ที่สุด แต่ถ้ากรีดเหลือ 1 มิลลิเมตรจากเยื่อเจริญ จะกรีดได้ร้อยละ 52 ของท่อน้ำยาง หรือถ้ากรีดเหลือ 0.5 มิลลิเมตร จะตัดวงท่อน้ำยางได้ถึงร้อยละ 80 ดังนั้น การกรีดให้ได้น้ำยางมากจึงควรกรีดให้ใกล้เยื่อเจริญมากที่สุด แต่หากกรีดลึกเกินไปท่อน้ำยางจะเป็นแผล เปลือกงอกใหม่ ไม่สามารถกรีดต่อไปได้ การกรีดจะกรีดได้ลึกหรือไม่ขึ้น ขึ้นกับความชำนาญของคนกรีด

2. ขนาดของงานกรีด หมายถึง จำนวนต้นยางที่คนกรีดสามารถกรีดได้แต่ละวัน ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของต้นยาง ความยาวรอยกรีด ลักษณะของพื้นที่ ความชำนาญของคนกรีด และช่วงเวลาการไหลของน้ำยาง ปกติการกรีดครั้งลำต้น คนกรีดคนหนึ่งสามารถกรีดได้ 450-500 ต้นต่อวัน และการกรีด และการกรีด 1/3 ของลำต้น คนกรีดคนหนึ่งสามารถกรีดได้ 650-700 ต้นต่อวัน

3. เวลาที่เหมาะสมสำหรับกรีดยาง ผลผลิตน้ำยางจะขึ้นอยู่กับความเต่งของเซลล์ ซึ่งมีผลต่อความดันภายในท่อน้ำยาง ในช่วงกลางวันความเต่งของเซลล์จะลดต่ำลง สาเหตุมาจากการคายน้ำ โดยจะเริ่มลดต่ำหลังดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงเวลา 13.00-14.00 น. จะลดลงต่ำสุด หลังจากนั้นจะเริ่มเพิ่มขึ้นจนกลับสภาพเดิมเมื่อเวลากลางคืน

4. ความสิ้นเปลืองเปลือก การกรีดเปลือกหนาหรือบาง ไม่มีผลกระทบต่อผลผลิต การกรีดที่ใช้ความถี่ของการกรีดต่ำจะสิ้นเปลืองเปลือกต่อครั้งกรีดมากกว่าการกรีดที่ใช้ความถี่ของการกรีดสูง แต่เมื่อรวมความสิ้นเปลืองเปลือกทุกครั้งที่กรีดแล้วจะน้อยกว่า ถ้าหากความสิ้นเปลืองเปลือกในรอบปีของการกรีดวันเว้นวัน ($d/2$) คือ ร้อยละ 100 การกรีดวันเว้น 2 วัน สิ้นเปลืองเปลือกร้อยละ 75 และการกรีดวันเว้น 3 วัน สิ้นเปลืองเปลือกร้อยละ 60 การกรีด 2 วันเว้นวัน สิ้นเปลืองเปลือกร้อยละ 140 การกรีด 3 วันเว้นวัน สิ้นเปลืองร้อยละ 150 และการกรีดทุกวัน

สิ้นเปลืองเปลือกร้อยละ 190 โดยปกติการกรีด วันเว้นวัน สิ้นเปลืองเปลือก แต่ครั้งกรีดระหว่าง 1.7-2.0 มิลลิเมตร หรือไม่เกิน 25 เซนติเมตรต่อปี

5. ความคมของมีด มีดกรีดยางควรลับให้คมอยู่เสมอ เพราะจะทำให้ตัดท่อน้ำยางดีขึ้นและสิ้นเปลืองเปลือกน้อยกว่าการใช้มีดกรีดยางที่ไม่คม

2.8 อุตสาหกรรมยางพารา

อุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราขั้นต้นที่นำเอาน้ำยางสดที่กรีดได้จากต้นยางพารามาแปรรูปให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม และสะดวกในการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ยางพาราที่ผลิตได้แบ่งออกได้เป็น 5 ชนิด ได้แก่ 1. ยางแผ่นรมควัน 2. ยางแท่ง 3. ยางเครป 4. ยางผึ่งแห้ง 5. น้ำยางข้น ยางพาราเหล่านี้จะนำไปใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปอื่น ๆ เช่น ยางยานพาหนะ ประกอบด้วย ยางรถยนต์ ยางรถจักรยานยนต์ ยางรถจักรยาน ถุงมือยาง ถุงยางอนามัย ยางรัดของ และท่อต่าง ๆ เป็นต้น

3. หลักการและวิธีการส่งเสริมการเกษตร

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527 : 8) ได้อธิบายการส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นกระบวนการให้การศึกษานอกระบบ รวมไปถึงการบริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว เพื่อให้บุคคลเป้าหมายเหล่านั้นเรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเองและช่วยเหลือตนเอง

วรทัศน์ (2556) ได้สรุปถึงการส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นการนำความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยที่ได้จากการค้นคิดและวิจัยของนักวิชาการไปสู่เกษตรกร โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตรเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าว นอกจากนี้การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นการให้การศึกษแก่เกษตรกรในรูปแบบของการให้การศึกษานอกระบบ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นครูผู้ให้ความรู้ รวมถึงการนำข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร ได้แก่ เรื่องปัจจัยการผลิตพืช-สัตว์ การตลาดสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร และแหล่งสินเชื่อการเกษตร เป็นต้น โดยเป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมการเกษตรก็คือ การพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเท่าเทียมกัน

3.1 หลักการส่งเสริมการเกษตร

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนาเกษตรกรและการเกษตรของประเทศไทย มีอย่างมากมาย ดังนั้นภาครัฐควรวางรูปแบบและโครงสร้างแผนงานและโครงการส่งเสริมการเกษตร ในการให้บริการแก่เกษตรกร สำหรับการปฏิบัติอาจ

ดำเนินการ โดยจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เช่น งบประมาณ สำนักงาน บุคลากร และปัจจัยการผลิตต่างๆ เพื่อใช้ในงานส่งเสริม โดยยึดหลักการส่งเสริมการเกษตรที่รวบรวมจากผู้ที่มีความชำนาญในงานด้านส่งเสริมการเกษตรในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งหลักการต่างๆ เหล่านี้ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักการของการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

1) งานส่งเสริมการเกษตรต้องทำร่วมกับเกษตรกร (Extension works with its clients)

การส่งเสริมการเกษตรเป็นการสอนเกษตรกรในชนบท ไม่ใช่เป็นการให้บริการแก่เกษตรกรเท่านั้น แต่เป็นการทำงานร่วมกับเกษตรกรเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ด้วยตนเอง การตัดสินใจต่าง ๆ ในการทำการเกษตรควรเป็นการตัดสินใจของเกษตรกรเอง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ใช่ผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง หรือยึดยึดความคิดเห็นของตนเองให้แก่เกษตรกร เกษตรกรต้องเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ก็คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการทำกิจกรรมต่างๆ ในทิศทางที่ถูกต้อง เกษตรกรจะเป็นผู้กำหนดวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น ถ้าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมประชุมร่วมกับเกษตรกร ในการวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกร ต้องให้เกษตรกรระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในตนเอง

2) การส่งเสริมการเกษตรต้องทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาอื่น ๆ ในชนบท (Extension cooperates and coordinates with other development organizations)

ถ้าการส่งเสริมการเกษตรเป็นการให้ความรู้ตามความจำเป็นและความต้องการตลอดจนเป้าหมายของเกษตรกรในชนบท จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือและประสานงานกับองค์กรพัฒนาอื่นๆ ทั้งองค์กรของรัฐและเอกชนที่ให้บริการ มีความชำนาญและมีทรัพยากรต่างๆ ที่สามารถช่วยเกษตรกรได้ ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ปกครอง พัฒนาการ สาธารณะสุข ประมง ปศุสัตว์ องค์กรพัฒนาของเอกชน ตลอดจนหน่วยวิชาการที่ทำหน้าที่สร้างความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ

3) การส่งเสริมการเกษตรเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบขลุกลวิถิ (Extension is a two-way exchange of information)

เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิตพืชและสัตว์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร แต่ในขณะเดียวกันภูมิปัญญาของเกษตรกรก็มี

ความสำคัญต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและนักวิจัย ดังนั้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างนักวิจัย เจ้าหน้าที่ส่งเสริม และเกษตรกร จะทำให้งานส่งเสริมเป็นไปอย่างผสมกลมกลืนกัน วิธีการแบบนี้อาจเรียกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบขลุ่ยวิถิ ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

3.1 การกำหนดปัญหา เริ่มต้นจากการพบปะกับเกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถช่วยนักวิจัยให้เข้าใจปัญหาทางการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ได้ ถ้าจะให้ดีไปกว่านั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรจะนำนักวิจัยเข้าไปในพื้นที่ติดต่อกับเกษตรกรโดยตรง เพื่อให้แน่ใจว่าคำแนะนำจากผลงานวิจัยสามารถใช้ได้อย่างแท้จริงในพื้นที่ของเกษตรกรที่ตนเองรับผิดชอบ

3.2 การทดสอบเทคโนโลยีในพื้นที่ การปฏิบัติในฟาร์มหรือพันธุ์พืชใหม่ๆ อาจจะทำให้ผลดีในแปลงทดลองของนักวิจัย แต่เมื่อนำมาปฏิบัติในแปลง ของเกษตรกร มีบ่อยครั้งที่ไม่ค่อยได้ผล การทดสอบในแปลงของเกษตรกรจะทำให้เกิดความมั่นใจว่าความรู้ใหม่ๆ เหล่านั้นเกษตรกรสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้ผลอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลสะท้อนกลับไปยังนักวิจัยให้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

3.3 เกษตรกรยอมรับ บางครั้งหลังจากที่เกษตรกรยอมรับความรู้ใหม่ๆ ไปปฏิบัติแล้วและพบปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการปฏิบัติเกษตรกรจะเป็นผู้ที่ส่งข้อมูลนั้นๆ ไปให้นักวิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข

3.4 การส่งเสริมการเกษตรทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน (Extension works with different targets groups)การทำงานส่งเสริมในพื้นที่ต่างๆ ต้องเผชิญกับปัญหาของเกษตรกรมากมายหลายอย่าง ตามกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย เช่นเกษตรกรกลุ่มที่มีที่ดินมาก ปานกลาง น้อย ทำให้เกิดความแตกต่างกันในการที่จะทำงานส่งเสริม ดังนั้นการส่งเสริมในพื้นที่ใด ๆ จึงไม่ควรจะกำหนดรูปแบบของการส่งเสริมเพียงแบบเดียว (Single package) เพื่อนำไปใช้กับเกษตรกรทุกคนเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มต่างๆ มีปัญหาและความจำเป็นแตกต่างกันไป เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงควรที่จะพัฒนาโครงการส่งเสริมให้เหมาะสมกับปัญหา ความต้องการ และทรัพยากรที่เกษตรกร แต่ละกลุ่มมีแตกต่างกันไป

4) เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของงานส่งเสริม (People should be involved in all aspects of extension education activities)

เพื่อให้วัตถุประสงค์ระยะยาวของการช่วยเหลือและฝึกอบรมเกษตรกร ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หลังจากที่โครงการส่งเสริมสิ้นสุดลง เกษตรกรไม่ควรเป็นเพียงผู้รับการส่งเสริมเท่านั้น แต่ควรมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของการส่งเสริม เช่น การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดแผนงานและโครงการ การทดสอบ และการปฏิบัติงานตามแผน ในขณะที่เดียวกัน

เกษตรกรควรจะมีส่วนร่วมในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเองด้วย นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของเกษตรกรยังเป็นการเสริมสร้างเกษตรกรให้ ใช้สติปัญญาของตนเอง คิดเป็น ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง การทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และเกษตรกรต้องทำร่วมกันไปในทุกขั้นตอน ไม่ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นเพียงผู้ถ่ายทอด (Extending) และเกษตรกรเป็นเพียง ผู้รับการส่งเสริมเท่านั้น (Client)

3.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะช่วยให้บุคคลเป้าหมายยอมรับความรู้ใหม่ หรือวิทยาการใหม่ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องพิจารณาเลือกใช้วิธีการส่งเสริมหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ไปสู่บุคคลเป้าหมายอย่างเหมาะสม

Bradfield (1966 อ้างถึงใน วรทัศน์ อินทรคัมพร 2556)ได้แบ่งวิธีการส่งเสริม ออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1.วิธีการส่งเสริมรายบุคคล (Individual Methods)

เป็นการส่งเสริมบุคคลเป้าหมายในครั้งหนึ่งเพียงคนเดียว เป็นวิธีการส่งเสริมที่ ช่วยให้บุคคลเป้าหมายยอมรับได้มาก และจะได้รับประโยชน์มากหากบุคคลเป้าหมายเป็นผู้นำ ท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มต่างๆ การส่งเสริมรายบุคคล อาจใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1.1 การเยี่ยมชมที่บ้านหรือไร่นา (Farm Visits)

เป็นการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมออกไปเยี่ยมชมบุคคลเป้าหมายถึงบ้าน หรือ ที่ไร่นาเกษตรกร Mosher (1978 อ้างถึงใน วรทัศน์ อินทรคัมพร 2556) กล่าวว่า การเยี่ยมชมที่ บ้านหรือไร่นา เป็นวิธีการส่งเสริมที่ได้ผลมากที่สุด และใช้อย่างแพร่หลายในประเทศที่กำลังพัฒนา วิธีการส่งเสริมวิธีนี้ มีข้อเสียคือ ต้องใช้เวลามากและลงทุนสูง และได้บุคคลเป้าหมายน้อย

1.2 การติดต่อที่สำนักงาน (Office Calls)

โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมนัดหมายบุคคลเป้าหมายไปติดต่อที่สำนักงานของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อขอคำแนะนำหรือเอกสารเผยแพร่ต่างๆ การติดต่อแบบนี้บุคคลเป้าหมายต้อง มีความกระตือรือร้นและมีความสนใจในการใฝ่หาความรู้ เพราะบุคคลเป้าหมายทิ้งกิจกรรมที่ไร่นา และต้องเสียเวลาจากการเดินทางไปที่สำนักงานด้วยตนเอง

1.3 การติดต่อทางจดหมาย (Letters)

การเขียนจดหมายติดต่อกัน เป็นอีกวิธีหนึ่งของการส่งเสริมรายบุคคล เกษตรกรอาจเขียนจดหมายไปยังเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการเกษตร ณ สำนักงาน เพื่อขอ คำแนะนำหรือถามปัญหาเกี่ยวกับการเกษตร อาจเป็นด้านการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง หรือด้านอื่น นอกจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว ยังมีหน่วยราชการอีกหลายหน่วยงาน ซึ่ง

จัดบริการทางด้านนี้ แต่วิธีนี้จะเข้าไปข้างเพราะต้องผ่านขั้นตอนการดำเนินงานและการจัดส่ง ไม่รวดเร็วเหมือนการพบด้วยตนเอง

1.4 การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone Calls)

การใช้โทรศัพท์ติดต่อสอบถามปัญหาหรือขอความช่วยเหลือต่างๆ นับว่าเป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็วและใช้กันมากในประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่สำหรับประเทศเรายังมีขีดจำกัดอยู่มาก ในด้านความสะดวกและการขอติดตั้ง และราคาที่ยังสูงอยู่ มีการใช้กันในเขตเมืองซึ่งรวมถึงตำบลที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ สำหรับชนบทที่ห่างไกลในบางตำบลนั้น โทรศัพท์ยังเข้าไปไม่ถึง

2. วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (Group Methods)

วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มจะแตกต่างกับการส่งเสริมแบบรายบุคคล เนื่องจากต้องกระทำกับบุคคลเป้าหมายตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องใช้เทคนิคการส่งเสริม เพื่อทำความเข้าใจและถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลเป้าหมายเป็นจำนวนมากมีความเข้าใจ อาจจะทำงานกับกลุ่มแม่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มเยาวชน เป็นต้น การส่งเสริมแบบกลุ่ม มีข้อดีคือ เข้าถึงบุคคลเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา ส่วนข้อเสียคือ นักส่งเสริมอาจไม่สามารถจูงใจให้บุคคลเป้าหมายทั้งหมดนำความรู้ไปปฏิบัติได้ และไม่สามารถเข้าไปแก้ไขปัญหของบุคคลเป้าหมายได้ทุกคน วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบกลุ่ม มีหลายวิธี เช่น

2.1 การประชุม (Meeting)

เป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมปฏิบัติเพื่อแนะแนวทางในการประกอบอาชีพ และเพื่อรับทราบปัญหาของบุคคลเป้าหมาย เพื่อจะหาแนวทางในการแก้ปัญหาและติดตามผล ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นเฉพาะกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน หรือกลุ่มผู้ทำนา เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการประชุมอาจจะใช้การบรรยาย (Lecture) การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ก็ได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประชุมนั้นๆ

2.2 การสาธิต (Demonstration)

เป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมถ่ายทอดความรู้โดยการแสดงให้แก่กลุ่มบุคคลได้ชมพร้อมกับบรรยายประกอบ ทำให้บุคคลเป้าหมายได้เข้าใจเรื่องที่จะส่งเสริม ตลอดจนทราบขั้นตอนต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นการสาธิตอาจแบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ การสาธิตวิธี (Methods Demonstration) และการสาธิตผล (Result Demonstration) ซึ่งมีความแตกต่าง ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสาธิตวิธีและการสาธิตผล

หัวข้อ	การสาธิตวิธี (Methods Demonstration)	การสาธิตผล (Result Demonstration)
วัตถุประสงค์	เพื่อสอนวิธีการหรือทักษะในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นขั้นๆไปตามลำดับ	- เพื่อเป็นการพิสูจน์โดยการแสดงให้เห็นจริงหรือเห็นผลว่าวิธีการที่ได้แนะนำไป สามารถกระทำได้ในท้องถิ่นหรือเห็นผลที่ดีกว่าเทคนิคใหม่ๆ - เพื่อสร้างความเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้บุคคลเป้าหมายสนใจ เสาะหาความรู้เพิ่มเติมและปฏิบัติตาม
ผู้ดำเนินการสาธิต	เจ้าหน้าที่ส่งเสริม วิทยากร หรือผู้นำที่มีประสบการณ์	เกษตรกร หัวหน้าเกษตรกร แม่บ้าน ยุวเกษตรกร
ผู้ชมการแสดง หรือบุคคลเป้าหมาย	ผู้มาประชุม อบรม เช่น เกษตรกร แม่บ้าน ยุวเกษตรกร	เกษตรกร แม่บ้าน ยุวเกษตรกร นักเรียน หรือผู้สนใจ
สถานที่	อาจเป็นห้องประชุม บริเวณบ้าน สถานีโทรทัศน์ หรือที่อื่นๆ	ไร่ นา หรือฟาร์มของเกษตรกร บริเวณสำนักงานส่งเสริม สถานีทดลองทางการเกษตร
ระยะเวลา	อาจเป็น 20 นาที 30 นาที หรือมากกว่า แต่โดยทั่วไป มักไม่เกิน 1 ชั่วโมง	หลายสัปดาห์ หรือหลายเดือน

ที่มา : วรทัศน์ อินทรคัมพร (2556)

2.3 การจัดทัศนศึกษา (Field Trip)

เป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจัดบุคคลเป้าหมาย อาจจะเป็นกลุ่มอาชีพ ไปดูกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่จริง ที่อยู่ต่างสถานที่ เพื่อให้บุคคลเป้าหมายได้เกิดความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในไร่นาของตนเอง เช่น การนำเกษตรกรแกนนำผู้ปลูกข้าว ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ไปดูงานการใช้ปุ๋ยชีวภาพในไร่นาของเกษตรกรตัวอย่างที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ข้อดีของการส่งเสริมวิธีนี้คือ บุคคลเป้าหมายสามารถเห็นในสภาพความเป็นจริง ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญในการที่ทำให้เกิดการยอมรับนำไปปฏิบัติ ส่วนข้อเสียคือ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก

2.4 การจัดฝึกอบรมพิเศษ (Special Training Course)

การจัดหาหลักสูตรระยะสั้น เพื่อฝึกอบรมเกษตรกร แม่บ้าน หรือกลุ่มที่สนใจ เฉพาะเรื่อง ก็เป็นวิธีหนึ่งของการส่งเสริมแบบกลุ่ม อาจใช้เวลา 1 วัน หรือ 2-3 วัน หัวข้อที่นำมาพูดหรือบรรยายต้องเหมาะสม เป็นที่สนใจ ตรงกับความต้องการของกลุ่ม อาจมีการฝึกภาคปฏิบัติในเรื่องที่ได้แนะนำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมั่นว่าสามารถกระทำได้

2.5 การทดสอบในท้องถิ่น (Verification Trials)

การทดสอบในท้องถิ่นเป็นกระบวนการวิจัยที่ทดลองทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดหลายๆ วิธีในไร่นาของเกษตรกรท้องถิ่น เพื่อหาว่าวิธีไหนจะดีที่สุดหรือได้ผลดีที่สุด เช่น ทดลองปลูกพืชโดยใช้เมล็ดพันธุ์ต่างกัน การใช้ปุ๋ยที่ต่างกัน หรือการเลือกวันหว่านพืชต่างกัน

2.6 การจัดงานวันเกษตรกร (Field Days)

การจัดงานวันเกษตรกร ปกติอาจจัดในบริเวณไร่นาของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ที่สถานีทดลองเกษตร หรือบริเวณศูนย์ที่ทำการของทางราชการในท้องถิ่น โดยมุ่งหวังจะเผยแพร่ผลแห่งความสำเร็จไปยังบุคคลอื่น

การจัดงานวันเกษตรกรขึ้น ก็เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการสาธิต เพื่อตรวจสอบดูผลความก้าวหน้า หรือเพื่อให้ประชาชนสังเกตการสาธิตผล (Result Demonstration) เรามักจัดงานวันเกษตรกรสำหรับกลุ่มเป้าหมายไม่ใหญ่โตนัก ทั้งนี้เพื่อให้มีเวลาสำหรับการอภิปราย ซักถาม และชมกิจการด้านเกษตรของฟาร์ม หรือสถานีทดลองโดยทั่วถึง

3. วิธีการส่งเสริมมวลชน (Mass Methods)

วิธีการส่งเสริมแบบนี้ เป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่บุคคลเป้าหมายได้ครั้งละมากๆ โดยไม่จำกัดจำนวนและไม่จำเพาะเจาะจงว่าเป็นบุคคลใด เราสามารถแยกวิธีการส่งเสริมมวลชนโดยผ่านสื่อต่างๆ ได้ดังนี้

3.1 สิ่งพิมพ์ (Publications) ซึ่งสามารถแยกออกเป็น

- หนังสือพิมพ์ (Newspaper), บทความในหนังสือพิมพ์
- แผ่นปลิวหรือใบปลิว (Leaflets)
- เอกสารเผยแพร่แบบเล่ม (Pamphlets), โบรชัวร์ (Brochure) หรือบุ๊กเล็ต (Booklet)
- หนังสือเวียน จดหมายเวียน (Circular Letters)
- หนังสือพิมพ์ติดผนัง (Wall Newspapers)

3.2 นิทรรศการ (Exhibits)

นิทรรศการ หมายถึง การจัดแสดงสิ่งของ อาจจะเป็นของจริง ของจำลอง เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สัตว์ พืช ฯลฯ หรือแสดงแนวความคิด ความเห็น มีความมุ่งหมายที่จะสร้างความสนใจ ให้ความรู้ ความเข้าใจ อาจเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานหรือโฆษณาขายสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง

3.3 วิทยุกระจายเสียง (Radio Programs)

วิทยุกระจายเสียงทำหน้าที่คือเป็นแหล่งเผยแพร่ข่าวสารและเป็นเครื่องกระตุ้นความสนใจให้เกิดความเปลี่ยนแปลง การจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียงที่นิยมกัน ได้แก่ จัดทำข่าวที่ให้ความรู้ทางด้านเกษตร ในปัจจุบันมักจัดทำรายการให้ความรู้ทางด้านเกษตรกับเปิดเพลงลูกทุ่ง ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงจากบุคคลเป้าหมาย ข้อเสียของการใช้วิทยุกระจายเสียงคือ ผู้ฟังไม่สามารถซักถามปัญหาได้ในขณะนั้น ข้อควรระวังในการใช้สื่อประเภทนี้คือ หากมีการสัมภาษณ์สดและถ่ายทอดความรู้ ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง เพราะหากให้ความรู้ที่ไม่ถูกต้องแก่บุคคลเป้าหมาย อาจทำให้บุคคลเป้าหมายจดจำสิ่งที่ไม่ดีๆ ไปปฏิบัติได้ จะทำให้เกิดผลเสียหายในการส่งเสริมการเกษตรเป็นอย่างมาก

3.4 รายการโทรทัศน์ (Television Programs)

การจัดทำรายการโทรทัศน์ คล้ายกับวิทยุกระจายเสียง เพียงแต่เพิ่มส่วนรับรู้ในการมองเห็นเข้าไปด้วย ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

3.5 ภาพยนตร์ (Films)

มีใช้กันแพร่หลายในอดีต ส่วนปัจจุบันมักนิยมใช้เทปโทรทัศน์หรือวีดิทัศน์ (Video Tape) เนื่องจากการผลิตภาพยนตร์ต้องใช้ต้นทุนสูง

3.6 การประกวด (Contest)

การประกวดหรือการแข่งขันในด้านใดด้านหนึ่ง เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและความตื่นตัวให้กับผู้ร่วมงานตลอดทั้งผู้ชมด้วย ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในการจัด

นิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การประกวดพืช ประประกวดสัตว์ หรือการประกวดแข่งขันอื่นๆ เป็นวิธีการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน

3.7 การรณรงค์ (Campaigns)

การรณรงค์ เป็นการประสานการใช้วิธีการส่งเสริมหลายๆ อย่างรวมกัน ตามแผนและกำหนดที่วางไว้ มีความมุ่งหมายที่จะดึงความสนใจของเกษตรกรหรือประชาชนมายัง ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยเฉพาะที่กระทบคนหมู่มาก และวิธีที่จะแก้ปัญหาโดยปกติจะมีการวางแผนการรณรงค์และการสั่งการจากระดับชาติ ระดับภาค หรือจังหวัด

วิธีการรณรงค์จะถูกนำมาใช้เมื่อมีปัญหาสำคัญเกิดขึ้นกับประชาชน ส่วนมากและเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้โดยที่เกษตรกรไม่ต้องไปคิดปรับแก้กันตามลำพัง ด้วยวิธีการที่ต้องลงทุนลงแรงมาก

การรณรงค์ต้องอาศัยคนจำนวนมาก เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการรณรงค์มีเฉพาะงานชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ตัวอย่างการรณรงค์ด้านส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ การรณรงค์การปราบตักแตกป่าทั้งก้ำ การปราบหนุ่นาที่ระบาดอย่างชุกชุม การส่งเสริมการใช้ปุ๋ย การปลูกป่า เป็นต้น

Chang (1974 อ้างถึงใน วรทัศน์ อินทรคัมพร 2556) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมแต่ละวิธีจะทำให้เกษตรกรยอมรับในขั้นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าใช้วิธีส่งเสริมแบบมวลชน จะทำให้เกษตรกรยอมรับในขั้นต้นต้นและสนใจ แต่ถ้าใช้วิธีส่งเสริมแบบรายบุคคลนั้น สามารถทำให้เกษตรกรยอมรับถึงขั้นการยอมรับหรือนำไปใช้ในการปฏิบัติ

วิธีการส่งเสริมมวลชน มุ่งที่จะเผยแพร่สร้างการรับรู้ (Awareness) ความสนใจ (Interest) ในเรื่องใหม่ๆ แนวความคิดใหม่ๆ ให้บุคคลเป้าหมายรู้ว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นแล้ว หากสนใจก็จะหารายละเอียดต่อไป

วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม จะช่วยบุคคลเป้าหมายให้ได้รายละเอียดในเรื่องที่เขาสงสัยมากขึ้น และนำไปสู่การไตร่ตรอง (Evaluation) ว่าจะลองทำดู (Trial) หรือไม่ หากทดลองทำก็เป็นการพิสูจน์ด้วยตนเองว่าผลจะออกมาดีหรือไม่อย่างไร

วิธีการส่งเสริมรายบุคคล มุ่งส่งเสริมช่วยเหลือ แนะนำเฉพาะบุคคลแต่ละรายในด้านเทคนิคและรายละเอียดเฉพาะอย่าง เมื่อเกษตรกรตัดสินใจรับวิธีการใหม่ๆ ไปปฏิบัติ (Adoption) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็ต้องช่วยเหลือติดตามแนะนำ เพื่อให้งานเป็นไปอย่างถูกวิธีและแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เขาบรรลุผลสำเร็จ และเกิดความพอใจเมื่องานสำเร็จตามที่คาดหวัง

ทุกวิธีการของการส่งเสริม ไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุด การส่งเสริมที่ประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้นมีปัจจัยและองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน ซึ่งปัจจัยและองค์ประกอบเหล่านั้นอาจขึ้นอยู่กับตัวเกษตรกรหรือกลุ่มเป้าหมาย หรืออาจขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรืออาจจะเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักส่งเสริมจะต้องเตรียมพร้อมในเรื่องข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับบุคคลเป้าหมาย เตรียมพร้อมในการเลือกวิธีการในการส่งเสริม ตลอดจนเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับตัวของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเองในการทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) อย่างดีที่สุด ก่อนลงมือปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นการนำความรู้และวิชาการที่ทันสมัยไปสู่เกษตรกร ด้วยระบบการศึกษานอกระบบ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นครูผู้ถ่ายทอด วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขได้ด้วยตนเอง จากวิธีการส่งเสริมในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและบูรณาการความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาอื่นๆ ในท้องถิ่น

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตสวนยางพาราที่มีการศึกษาไว้ดังนี้

ฉลาด นันทโพธิ์เดช (2546) ได้ทำการศึกษาสภาพการผลิตและความต้องการบริการส่งเสริมการผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในจังหวัดอุดรธานี พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีอายุเฉลี่ย 47.37 ปี อายุน้อยที่สุด 26 ปี อายุมากที่สุด 71 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 78.9 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 3.41 คน น้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 7 คน โดยส่วนมากมีแรงงานในครัวเรือน 3-4 คนแหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับการผลิตยางพารามากเป็นอันดับหนึ่งคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม รองลงมาได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อนบ้านหรือญาติ หนังสือคู่มือแนะนำ หน่วยงานราชการอื่นๆ และการทัศนศึกษาดูงาน ประสบการณ์ฝึกอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.8 เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการผลิตยางพารามาแล้ว

ประนอม สิมละคร (2551) ได้ทำการศึกษา พบว่า เกษตรกรเจ้าของสวนยางมีอายุเฉลี่ย 50.4 ปี อายุน้อยที่สุด 26 ปี อายุมากที่สุด 75 ปี ประสบการณ์กรีดยางเฉลี่ยอยู่ที่ 4.53 ปี มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 1-5 ปี ร้อยละ 40.3 เนื่องจากยางพาราเป็นอาชีพใหม่ที่เกษตรกรไม่เคยปฏิบัติ ส่วนใหญ่จึงไม่เคยกรีดยางมาก่อนเพิ่งมาเริ่มฝึกกรีดยางในช่วงที่ต้นยางได้ขนาดเปิดกรีด และเกษตรกรบางส่วนมีประสบการณ์กรีดยางอยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี ร้อยละ 27.4 ซึ่งเป็นเกษตรกรที่

เริ่มกรีดยางรุ่นแรกตั้งแต่ปี 2532 จนกระทั่งเริ่มเปิดกรีดยางปี 2540 เมื่อสวนยางเปิดกรีดยางก่อน จึงมีประสบการณ์กรีดยางมากกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่นๆและไม่มีประสบการณ์กรีดยาง ร้อยละ 25.8 เนื่องจากไม่ได้กรีดยางเองแต่จ้างแรงงานกรีดยางที่เริ่มฝึกหัดกรีดยางมาจากหน่วยงานราชการและฝึกกรีดยางจากเพื่อนบ้าน ทำให้ประสบกับปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ เจ้าของสวนจึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานฝีมือต่ำ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หน้ากรีดยางเสียหาย อีกทั้งเกษตรกรเจ้าของสวนยางขาดความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีการกรีดยางที่เหมาะสม จึงทำให้การปฏิบัติกรีดยางเป็นไปตามความชำนาญของแรงงานที่จ้างกรีดยาง

ประยูทธ ชนชิต (2554) ได้ทำการศึกษากาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตยางพาราแบบกึ่งอัตโนมัติในเขตอำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับวรรณชิตา เบญจกุล (2556) ที่ได้ทำการศึกษากาการผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.64 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.34 คน เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร รับรู้ข้อมูลการเกษตรทางโทรทัศน์ ประสบการณ์ทำสวนยางเฉลี่ย 21.31 ปี ใช้เงินทุนของตนเอง พื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 24.33 ไร่ พื้นที่ปลูกยางพาราเฉลี่ย 21.04 ไร่ อายุยางเฉลี่ย 14.32 ปี พื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ราบ ใช้ยางพาราพันธุ์ RRIM 600 ด้วยระยะปลูก 3x7 เมตร มีการกำจัดวัชพืชทุกปีด้วยแรงงานคน ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เฉลี่ย 1.09 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี จำนวน 2 ครั้ง ต่อปีด้วยวิธีการหว่าน

น้ำทิพย์ สิทธิ (2556) ได้ทำการศึกษากาการทำสวนยางพาราและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.23 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่าในระดับอื่นๆ ประสบการณ์การทำสวนยางพาราเฉลี่ย 6.24 ปี จำนวนแรงงาน 2.07 คน พื้นที่ปลูกยางพาราเฉลี่ย 13.54 ไร่ เกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นมีพื้นที่ทำสวนยางพาราเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลักรายได้เฉลี่ยจากการทำไร่ 94,000 บาทต่อปี รายได้จากการผลิตยางพาราเฉลี่ย 79,700 บาทต่อปี และมีรายจ่ายจากการทำสวนยางพาราเฉลี่ย 11,100 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการปลูกยางพาราเพื่อหวังผลระยะยาวเป็นมรดกแก่ลูกหลาน พื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่เชิงเขา ก่อนปลูกยางพาราเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่มาก่อน มีการปลูกพืชแซมและเลี้ยงสัตว์ในช่วงยางพารายังไม่ให้ผลผลิต ใช้ปุ๋ยเคมีในการทำสวนยางพารา พื้นที่เปิดกรีดยางเฉลี่ย 8.37 ไร่ ผลผลิตยางเฉลี่ย 232.45 ก.ก.ต่อไร่

5. สรุปประเด็นที่สำคัญเพื่อเป็นแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตสวนยางพารา ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรสระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตร รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร รายจ่ายของภาคครัวเรือนภาคการเกษตร และพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตยางพารา ได้แก่ พื้นที่และลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดิน แหล่งน้ำ จำนวนแรงงานในการทำสวนยาง การประกอบอาชีพก่อนทำสวนยางพารา ปีที่เริ่มปลูกยางพารา ประสบการณ์ในการทำสวนยาง เหตุผลที่ตัดสินใจปลูกยาง แหล่งเงินทุน พันธุ์ และแหล่งที่ได้มา การใช้ที่ดินก่อนปลูกยาง ปีที่กรีดยาง ผลผลิตและราคายางที่ได้รับ ราคาที่ขึ้นต่ำ

3. การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพารา ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ การปลูกซ่อม การปลูกพืชแซม การจัดการสวนยาง

4. ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรใน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอปากท่อ ปี 2557/2558 จำนวน 301 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการคำนวณตามสูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น ที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 172 คน ดังนี้ (Taro Yamane, 1973: 725-727 อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ 2557: 49)

$$\text{สูตรของ Taro Yamane} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

n = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{301}{1 + 301(0.05)^2} \\ &= 171.75 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 171.75 ราย เมื่อปัดเศษแล้วได้ 172 คน

1.2.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกร โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) จัดทำบัญชีรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
  - 2) จัดเรียงรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราทุกตำบล จำนวน 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งหลวง ตำบลวังมะนาว ตำบลคอนทราย ตำบลหนองกระทุ่ม ตำบลปากท่อ ตำบลป่าไก่อ ตำบลวัดยางงาม ตำบลอ่างหิน ตำบลบ่อกระดาน ตำบลยางหัก ตำบลวันดาว และตำบลห้วยยางโทน
  - 3) สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่ม ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละตำบล สุ่มคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 172 คน จาก 301 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ของจำนวนประชากรทั้งหมด แยกเป็นรายตำบลตามตารางที่ 3.1
- ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ตำบล	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1.	ทุ่งหลวง	14	8
2.	วังมะนาว	0	0
3.	คอนทราย	0	0
4.	หนองกระทุ่ม	0	0
5.	ปากท่อ	0	0
6.	ป่าไก่อ	0	0
7.	วัดยางงาม	0	0
8.	อ่างหิน	24	14
9.	บ่อกระดาน	0	0
10.	ยางหัก	250	143
11.	วันดาว	0	0
12.	ห้วยยางโทน	13	7
	รวม	301	172

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structural interview) มีรายละเอียดข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดเป็นคำถามลักษณะคำถามปลายปิด (closed-end question) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

2.1 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังนี้

2.1.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูล จากแหล่งความรู้ต่างๆ ได้แก่เอกสารวิชาการ บทความ ผลงานทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้

2.1.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถาม มีคำตอบให้เลือกตอบ แบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกตอบหลายคำตอบ และเติมคำในช่องว่าง

2.1.3 การตรวจสอบความถูกต้อง (validity) เพื่อตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถจัดเก็บข้อมูลได้ตรงตามความต้องการและครอบคลุมขอบเขตของการศึกษาหรือไม่ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ในสาขาส่งเสริมการเกษตร พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และถูกต้องตามเนื้อหาที่จะนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ต่อไป

2.1.4 การตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองสัมภาษณ์ ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 20 คน ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติหาความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของระดับปัญหาการทำสวนยางพารา เท่ากับ 0.825 และระดับความต้องการข้อเสนอแนะของ

เกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา เท่ากับ 0.828 ซึ่งมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตรต่อปี รายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรต่อปี พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร ประกอบด้วยขนาดพื้นที่ทำสวนยาง ลักษณะพื้นที่ปลูก ลักษณะดิน แหล่งน้ำ จำนวนแรงงาน การประกอบอาชีพก่อนทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ปีที่เริ่มปลูกยางพารา ประสบการณ์ทำสวนยางพารา เหตุผลที่ตัดสินใจปลูกยางพารา แหล่งเงินทุน พันธุ์ยางพารา แหล่งที่ได้มาของพันธุ์ การไ้ใช้ที่ดินก่อนปลูกยางพารา การเปิดกรีดยางพารา ผลผลิตยางพารา ราคาผลผลิตยางพาราที่ได้รับ และความเห็นต่อราคาขาย (ยางแผ่น) ขึ้นตำที่เกษตรกรพึงพอใจ

ตอนที่ 3 กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร ประกอบด้วย การเตรียมพื้นที่ปลูก ระยะปลูก จำนวนต้นต่อไร่ การรองก้นหลุม การปลูกซ่อมยางพารา สาเหตุการปลูกซ่อม การตัดแต่งกิ่งยางพารา การปลูกพืชแซม การใส่ปุ๋ยในระยะก่อน-หลังเปิดกรีดยางพาราวิธีการใส่ปุ๋ย ระบบการให้น้ำ การกำจัดวัชพืช ศัตรูยางพาราและการป้องกันกำจัด

ตอนที่ 4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา แบ่งเป็น 2 ตอนย่อย ได้แก่

ตอนที่ 4.1 ปัญหาการทำสวนยางพารา ประกอบด้วยเงินทุน ความรู้เรื่องยางพาราที่ถูกต้อง ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ปริมาณน้ำที่ใช้ โรคและแมลง แรงงานที่มีฝีมือในการกรีดยาง ความแน่นอนของราคายางพารา ต้นทุนการผลิตยางพารา ภัยธรรมชาติ ความเสียหายของสภาพหน้ายาง สุขภาพจากการทำงาน ตลาดรับซื้อยางพาราในท้องถิ่น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ราคายางพารา ปริมาณผลผลิตยางพารา การพัฒนาเทคโนโลยียางพารา การสนับสนุนจากภาครัฐ ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านยางพารา กระบวนการรวมกลุ่มผู้ปลูกยางพารา อำนาจในการต่อรอง การแปรรูปผลผลิตยางพารา และปัญหาอื่นๆ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นปัญหาต่างๆ ในแต่ละประเด็นปัญหา ว่าอยู่ในระดับใด โดยให้เลือกแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อ มี 4 ระดับได้แก่

- 0 คะแนน หมายถึง ไม่พบปัญหา
- 1 คะแนน หมายถึง ระดับปัญหาน้อย
- 2 คะแนน หมายถึง ระดับปัญหาปานกลาง
- 3 คะแนน หมายถึง ระดับปัญหามาก

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและ พัฒนาการทำสวนยางพารา ประกอบด้วย การอบรมถ่ายทอดความรู้ การศึกษาดูงาน การอบรม สาธิตวิธีการทำสวนยางพารา แผ่นวีดิทัศน์ (VCD) สื่ออินเทอร์เน็ต แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำรายแปลง ศูนย์เรียนรู้ยางพาราประจำท้องถิ่น เอกสารวิชาการ รายการ วิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ และอื่นๆ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นถึงระดับ ความเหมาะสมต่อวิธีการส่งเสริมและพัฒนการทำสวนยางพารา ว่าอยู่ในระดับใด โดยให้เลือก แบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อ มี 3 ระดับได้แก่

- 1 คะแนน หมายถึง ระดับเหมาะสมน้อย
- 2 คะแนน หมายถึง ระดับเหมาะสมปานกลาง
- 3 คะแนน หมายถึง ระดับเหมาะสมมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 172 คน ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บ รวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้นำ ชุมชน ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เพื่อขอทราบข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จากนั้น ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอปากท่อและผู้นำชุมชนเพื่อ นัดหมายการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

3.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำแบบสัมภาษณ์

3.3 ผู้วิจัยออกไปจัดเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเอง ตามแผนที่กำหนด โดยการแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยนี้ พร้อมทั้ง อธิบายข้อคำถามให้เกษตรกรมีความ และขอบคุณผู้ทำแบบสัมภาษณ์นี้ที่ให้ความร่วมมือในการ ตอบข้อคำถาม

3.4 ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือน เมษายน - พฤษภาคม 2558

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดหมวดหมู่ ลงรหัส บันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าสถิติ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุดของข้อมูล (maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (minimum)

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตยางพาราของเกษตรกรวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุดของข้อมูล (maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (minimum)

ตอนที่ 3 การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกรวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุดของข้อมูล (maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (minimum)

ตอนที่ 4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา แบ่งเป็น 2 ตอนย่อย คือ

ตอนที่ 4.1 ปัญหาการทำสวนยางพาราวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุดของข้อมูล (maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (minimum) การจัดอันดับ (Ranking) และการแปลความหมาย

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนของระดับปัญหาการทำสวนยางพารา มีรายละเอียดดังนี้

ช่วงคะแนน 2.34 – 3.00 หมายถึง มีปัญหามาก

ช่วงคะแนน 1.67 – 2.33 หมายถึง มีปัญหปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00 - 1.66 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุดของข้อมูล (maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (minimum) การจัดอันดับ (Ranking) และการแปลความหมาย

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนของระดับความเหมาะสมข้อเสนอแนะของเกษตรกร
เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา มีรายละเอียดดังนี้

ช่วงคะแนน 2.34 – 3.00 หมายถึง มีระดับความเหมาะสมมาก

ช่วงคะแนน 1.67 – 2.33 หมายถึง มีระดับความเหมาะสมปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00 - 1.66 หมายถึง มีระดับความเหมาะสมน้อย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทำสวนยางของเกษตรกร ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

ตอนที่ 3 กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

ตอนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

การศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1. ลักษณะทางสังคมของเกษตรกร

ลักษณะทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าสถิติ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.1 ซึ่งปรากฏผลดังนี้

เพศ เกษตรกร ร้อยละ 53.5 เป็นเพศชาย และร้อยละ 46.5 เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกรร้อยละ 33.1 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 29.6 มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี ร้อยละ 16.9 มี 2 ช่วงอายุคืออายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป และร้อยละ 3.5 มีอายุน้อยกว่า 31 ปี โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 22 ปี อายุสูงสุด 83 ปี อายุเฉลี่ย 50.51 ปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.79 ปี

สถานภาพสมรส เกษตรกรร้อยละ 81.4 มีสถานภาพสมรส รองลงมาร้อยละ 13.4 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 5.2 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง

ระดับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 45.9 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 19.2 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า ร้อยละ 15.7 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.6 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ร้อยละ 7.0 ไม่เคยรับการศึกษา และร้อยละ 4.6 จบการศึกษาในระดับอนุปริญญา ปวส. หรือเทียบเท่า

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 40.1 ไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร และร้อยละ 59.9 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยร้อยละ 37.2 เป็นสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) รองลงมา ร้อยละ 22.1 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 18.0 เป็นสมาชิกกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ร้อยละ 15.7 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ร้อยละ 9.9 เป็นสมาชิกสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 2.9 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

n = 172

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	92	53.5
หญิง	80	46.5
อายุ		
น้อยกว่า 31 ปี	6	3.5
31-40 ปี	29	16.9
41-50 ปี	51	29.6
51-60 ปี	57	33.1
มากกว่า 60 ปี	29	16.9
Minimum = 22	Maximum = 83	Mean = 50.51
		S.D. =10.79
สถานภาพสมรส		
โสด	23	13.4
สมรส	140	81.4
หม้าย/หย่าร้าง	9	5.2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 172

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่เคยได้รับการศึกษา	12	7.0
ประถมศึกษา	79	45.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	27	15.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช.หรือเทียบเท่า	33	19.2
อนุปริญญา ปวส.หรือเทียบเท่า	8	4.6
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	13	7.6
การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร		
ไม่เป็นสมาชิก	69	40.1
เป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	103	59.9
กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง	31	18.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	5	2.9
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	27	15.7
สมาชิกลูกค้า ธกส.	64	37.2
สหกรณ์การเกษตร	17	9.9
กองทุนหมู่บ้าน	38	22.1

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนต่อปี รายจ่ายของครัวเรือน และพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าสถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.2 - 4.6 ซึ่งปรากฏผลดังนี้

การประกอบอาชีพของครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 100 ประกอบอาชีพทำสวน/สวนยางพารา รองลงมาร้อยละ 52.9 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 27.9 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 26.7 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 9.9 ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดู ร้อยละ 9.3 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 4.1 ประกอบอาชีพทำนา และร้อยละ 2.9 มี 2 อาชีพคือ ประกอบอาชีพรับราชการและอาชีพพนักงานของรัฐและเอกชน

รายได้ของครัวเรือนต่อปี แบ่งเป็น รายได้จากภาคการเกษตร และรายได้นอกภาคการเกษตร ดังนี้

1) รายได้จากภาคการเกษตร

รายได้จากการทำสวน/สวนยางพารา เกษตรกรร้อยละ 67.4 ยังไม่มีรายได้จากการทำสวนหรือสวนยางพารา รองลงมาร้อยละ 16.3 มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 9.9 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 4.7 มีรายได้มากกว่า 300,000 บาทต่อปี และร้อยละ 1.7 มีรายได้ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากการทำสวนหรือสวนยางพารา โดยยังไม่มีรายได้ต่อปี ขณะที่มีรายได้สูงสุดจากการทำสวนหรือสวนยางพารา 600,000 บาทต่อปี โดยรวมแล้วเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยจากการทำสวนหรือสวนยางพารา 49,360.46 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 107,557.781 บาท

รายได้จากการทำนา เกษตรกรมีรายได้จากการทำนาโดยร้อยละ 2.9 มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี รองลงมา 2 ช่วงรายได้เท่ากันคือร้อยละ 0.6 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 200,000 บาทต่อปี และมีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากการทำนา 24,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากการทำนา 300,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยจากการทำนา 113,428.57 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 100,841.224 บาท

รายได้จากการทำไร่ เกษตรกรมีรายได้จากการทำไร่ โดยร้อยละ 17.4 มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 11.0 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 9.9 มีรายได้มากกว่า 400,000 บาทต่อปี ร้อยละ 8.7 มีรายได้ 200,001-300,000 บาทต่อปี และร้อยละ 5.8 มีรายได้ระหว่าง 300,001 - 400,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากการทำไร่ 20,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากการทำไร่ 3,000,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยจากการทำไร่ 350,460.53 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 493,433.51 บาท

รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ โดยร้อยละ 1.7 มีรายได้ 60,000 บาทต่อปี รองลงมา 2 ช่วงรายได้เท่ากันคือร้อยละ 0.6 มีรายได้ 100,000 บาทต่อปี และมีรายได้ 10,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากการเลี้ยงสัตว์ 10,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากการเลี้ยงสัตว์ 100,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยจากการเลี้ยงสัตว์ 57,500 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 36,855.574 บาท

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพของครัวเรือนและรายได้จากภาคการเกษตร

n = 172

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพของครัวเรือน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำสวน/สวนยางพารา	172	100.0
ทำนา	7	4.1
ทำไร่	91	52.9
เลี้ยงสัตว์	4	2.3
ค้าขาย	48	27.9
รับราชการ	5	2.9
รับจ้าง	46	26.7
ธุรกิจส่วนตัว	16	9.3
พนักงานของรัฐ/เอกชน	5	2.9
อื่นๆ (เบียดบังชีพ,ค่าเลี้ยงดู)	17	9.9
รายได้ของครัวเรือนต่อปี		
รายได้จากภาคการเกษตร		
รายได้จากการทำสวน/สวนยางพารา		
ยังไม่มีรายได้	116	67.4
น้อยกว่า 100,000	28	16.3
100,001-200,000	17	9.9
200,001-300,000	3	1.7
มากกว่า 300,000	8	4.7
Minimum = 0	Maximum = 600,000	Mean = 49,360.46
S.D. =107,557.781		
รายได้จากการทำนา		
น้อยกว่า 100,000	5	2.9
100,001-200,000	1	0.6
มากกว่า 200,000	1	0.6
Minimum = 24,000	Maximum = 300,000	Mean = 113,428.57
S.D. =100,841.224		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n=172

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รายได้จากการทำไร่		
น้อยกว่า 100,000	30	17.4
100,001-200,000	19	11.0
200,001-300,000	15	8.7
300,001-400,000	10	5.8
มากกว่า 400,000	17	9.9
Minimum = 20,000 Maximum = 3,000,000	Mean = 350,460.53	S.D. =493,433.51
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์		
10,000	1	0.6
60,000	2	1.7
100,000	1	0.6
Minimum = 10,000 Maximum = 100,000	Mean = 57,500	S.D. =36,855.574

2) รายได้นอกภาคการเกษตร

รายได้จากการค้าขาย เกษตรกรมีรายได้จากการค้าขาย โดยร้อยละ 8.1 มีรายได้ น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 7.6 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 200,000 บาทต่อปี ร้อย ละ 5.2 มีรายได้มากกว่า 400,000 บาทต่อปี ร้อยละ 4.7 มีรายได้ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อ ปี และร้อยละ 2.3 มีรายได้ระหว่าง 300,001 - 400,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากการค้าขาย 5,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากการค้าขาย 1,000,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยจากการค้าขาย 261,000 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 211,267.165 บาท

รายได้จากการรับราชการ เกษตรกรมีรายได้จากการรับราชการ โดยร้อยละ 1.7 มีรายได้ น้อยกว่า 200,000 บาทต่อปี รองลงมามี 2 ช่วงรายได้เท่ากันคือร้อยละ 0.6 มีรายได้ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี และ มีรายได้มากกว่า 300,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากการรับ ราชการ 96,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากการรับราชการ 400,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยจาก การรับราชการ 215,200 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 132,345.004 บาท

รายได้จากการรับจ้าง เกษตรกรมีรายได้จากการรับจ้าง ร้อยละ 9.9 มีรายได้ ระหว่าง 50,001 - 100,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 7.6 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 200,000 บาท

ต่อปี ร้อยละ 6.4 มีรายได้ไม่น้อยกว่า 50,000 บาทต่อปี และร้อยละ 2.9 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี มีรายได้ต่ำสุดจากการรับจ้าง 5,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากการรับจ้าง 280,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยจากการรับจ้าง 108,721.74 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 75,075.233 บาท

รายได้จากธุรกิจส่วนตัว เกษตรกรมีรายได้จากธุรกิจส่วนตัว โดยร้อยละ 3.5 มีรายได้ไม่น้อยกว่า 200,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 2.9 มีรายได้มากกว่า 400,000 บาทต่อปี ร้อยละ 2.3 มีรายได้ระหว่าง 200,001- 300,000 บาทต่อปี และร้อยละ 0.6 มีรายได้ระหว่าง 300,001- 400,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากธุรกิจส่วนตัว 54,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากธุรกิจส่วนตัว 4,000,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยจากธุรกิจส่วนตัว 510,562.50 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 947,204.868 บาท

รายได้จากพนักงานของรัฐ/เอกชน เกษตรกรมีรายได้จากพนักงานของรัฐ/เอกชน โดยร้อยละ 1.2 มี 2 ช่วงรายได้เท่ากันคือรายได้ไม่น้อยกว่า 200,000 บาทต่อปี และมีรายได้ระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 0.6 มีรายได้มากกว่า 300,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากพนักงานของรัฐ/เอกชน 108,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากพนักงานของรัฐ/เอกชน 360,000 บาทต่อปี และมีรายได้เฉลี่ยจากพนักงานของรัฐ/เอกชน 238,600 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 98,736.012 บาท

รายได้อื่นๆ ได้แก่ เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดู เกษตรกรมีรายได้อื่นๆ ได้แก่ เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดู โดยร้อยละ 7.6 มีรายได้ไม่น้อยกว่า 10,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 1.7 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อปี และร้อยละ 0.6 มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 50,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุดจากรายได้อื่นๆ ได้แก่ เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดู 6,000 บาทต่อปี มีรายได้สูงสุดจากรายได้อื่นๆ ได้แก่ เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดู 200,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ยจากรายได้อื่นๆ ได้แก่ เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดู 34,964.70 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 64,571.984 บาท

ตารางที่ 4.3 รายได้นอกภาคการเกษตร

n=172

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รายได้นอกภาคการเกษตร		
รายได้จากการค้าขาย		
น้อยกว่า 100,000	14	8.1
100,001-200,000	13	7.6
200,001-300,000	8	4.7

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

			n=172
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
300,001-400,000	4	2.3	
มากกว่า 400,000	9	5.2	
Minimum = 5,000 Maximum = 1,000,000	Mean = 261,000	S.D. =211,267.165	
รายได้จากการรับราชการ			
น้อยกว่า 200,000	3	1.7	
200,001-300,000	1	0.6	
มากกว่า 300,000	1	0.6	
Minimum = 96,000 Maximum = 400,000	Mean = 215,200	S.D. =132,345.004	
รายได้จากการรับจ้าง			
น้อยกว่า 50,000	11	6.4	
50,001-100,000	17	9.9	
100,001-200,000	13	7.6	
มากกว่า 200,000	5	2.9	
Minimum = 5,000 Maximum = 280,000	Mean = 108,721.74	S.D. =75,075.233	
รายได้จากธุรกิจส่วนตัว			
น้อยกว่า 200,000	6	3.5	
200,001-300,000	4	2.3	
300,001-400,000	1	0.6	
มากกว่า 400,000	5	2.9	
Minimum = 54,000 Maximum = 4,000,000	Mean = 510,562.50	S.D. =947,204.868	
รายได้จากพนักงานของรัฐ/เอกชน			
น้อยกว่า 200,000	2	1.2	
200,001-300,000	2	1.2	
มากกว่า 300,000	1	0.6	
Minimum = 108,000 Maximum = 360,000	Mean = 238,600	S.D. =98,736.012	
รายได้อื่นๆ (เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดู)			
น้อยกว่า 10,000	13	7.6	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

			n=172
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
10,001 - 50,000	1	0.6	
มากกว่า 50,000	3	1.7	
Minimum = 6,000	Maximum = 200,000	Mean = 34,964.70	S.D. =64,571.984

รายได้รวมของครัวเรือน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 24.4 มีรายได้รวมของครัวเรือนระหว่าง 100,001- 200,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 18.6 มีรายได้รวมของครัวเรือนระหว่าง 200,001 - 300,000 บาทต่อปี ร้อย 18.0 มีรายได้รวมของครัวเรือนมากกว่า 500,000 บาทต่อปี ร้อยละ 14.5 มีรายได้รวมของครัวเรือนระหว่าง 400,001 - 500,000 บาทต่อปี ร้อย 13.4 มีรายได้รวมของครัวเรือนน้อยกว่า 100,000 บาทต่อปีและร้อยละ 11.1 มีรายได้รวมของครัวเรือนระหว่าง 300,001 - 400,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้รวมของครัวเรือนต่ำสุด 50,000 บาทต่อปี มีรายได้รวมของครัวเรือนสูงสุด 4,000,000 บาทต่อปี มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 406,707 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 519,381.992 บาท

ตารางที่ 4.4 รายได้รวมของครัวเรือน

			n=172
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
รายได้รวมของครัวเรือน (บาท/ปี)			
น้อยกว่า 100,000	23	13.4	
100,001-200,000	42	24.4	
200,001-300,000	32	18.6	
300,001-400,000	19	11.1	
400,001-500,000	25	14.5	
มากกว่า 500,000	31	18.0	
Minimum = 50,000	Maximum = 4,000,000	Mean = 406,707	S.D. = 519,381.992

รายจ่ายครัวเรือนภาคการเกษตร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 36.1 มีรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,001 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 33.7 มีรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรระหว่าง 50,000 - 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 11.6 มีรายจ่ายของครัวเรือน

ภาคการเกษตรมากกว่า 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 11 มีรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรระหว่าง 150,001 - 200,000 บาทต่อปี และร้อยละ 7.6 มีรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรระหว่าง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี โดยมีรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรต่ำสุด 8,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรสูงสุด 1,400,000 บาทต่อปี มีรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ย 128,219.76 บาทต่อปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 187,392.091 บาท

ตารางที่ 4.5 รายจ่ายครัวเรือนภาคการเกษตร

			n=172
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
รายจ่ายครัวเรือนภาคการเกษตร (บาท/ปี)			
น้อยกว่า 50,000	62	36.1	
50,001-100,000	58	33.7	
100,001-150,000	13	7.6	
150,001-200,000	19	11.0	
มากกว่า 200,000	20	11.6	
Minimum = 8,000	Maximum = 1,400,000	Mean = 128,219.76	S.D. = 187,392.091

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 31.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดระหว่าง 11 - 20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 16.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดระหว่าง 41 - 50 ไร่ ร้อยละ 14.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดมากกว่า 50 ไร่ ร้อยละ 13.4 มีพื้นที่ 2 ช่วงเท่ากันคือพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดน้อยกว่า 11 ไร่และพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดระหว่าง 31 - 40 ไร่ และร้อยละ 11.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดระหว่าง 21 - 30 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดน้อยสุด 4 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดสูงสุด 500 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 43.39 ไร่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 65.689 ไร่

ตารางที่ 4.6 พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด

n=172

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่า 11 ไร่	23	13.4
11-20	54	31.4
21-30	19	11.0
31-40	23	13.4
41-50	28	16.3
มากกว่า 50 ไร่	25	14.5
Minimum = 4	Maximum = 500	Mean = 43.39
		S.D. = 65.689

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.7 ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ขนาดพื้นที่การทำสวนยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 49.4 มีพื้นที่การทำสวนยางพาราน้อยกว่า 15 ไร่ รองลงมาร้อยละ 29.0 มีพื้นที่การทำสวนยางพารา ระหว่าง 16 - 30 ไร่ ร้อยละ 14.0 มีพื้นที่การทำสวนยางพารามากกว่า 45 ไร่ และร้อยละ 7.6 มีพื้นที่การทำสวนยางพารา ระหว่าง 31 - 45 ไร่ โดยพื้นที่การทำสวนยางพาราค่าต่ำสุด 2 ไร่ พื้นที่การทำสวนยางพาราสูงสุด 200 ไร่ พื้นที่ทำสวนยางพาราเฉลี่ย 24.25 ไร่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 24.764 ไร่

ลักษณะการถือครอง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 มีพื้นที่การทำสวนยางพารา เป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 0.6 เข้าพื้นที่ทำสวนยางพาราโดยไม่เสียค่าเช่า

ลักษณะพื้นที่ปลูก จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 67.4 มีลักษณะพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นพื้นที่ราบ รองลงมาร้อยละ 50.0 เป็นพื้นที่เนินเขา ร้อยละ 9.3 เป็นพื้นที่เชิงเขา และ ร้อยละ 0.6 เป็นพื้นที่ภูเขา

ลักษณะดิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.7 มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนหิน รองลงมาร้อยละ 60.5 เป็นดินร่วนปนทราย ร้อยละ 7.0 เป็นดินร่วน และร้อยละ 2.3 เป็นดินเหนียว

แหล่งน้ำในการทำสวนยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.1 มีแหล่งน้ำในการทำสวนยางพารา ส่วนร้อยละ 34.9 ไม่มีแหล่งน้ำในการทำสวนยางพาราอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว ส่วนประเภทของแหล่งน้ำพบว่าเกษตรกรร้อยละ 39.0 มีประเภทแหล่งน้ำเป็นสระน้ำ/บ่อน้ำขุดเอง รองลงมาร้อยละ 33.7 เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ 12.0 เป็นระบบชลประทานแบบท่อ และร้อยละ 4.1 เป็นแหล่งน้ำอื่นๆ ได้แก่ ฝายและอ่างเก็บน้ำ

จำนวนแรงงานในการทำสวนยางพาราทั้งหมด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 64.0 ใช้แรงงานในการทำสวนยางพาราทั้งหมด จำนวน 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 26.7 ใช้แรงงานในการทำสวนยางพาราทั้งหมด จำนวน 3-4 คน และร้อยละ 9.3 ใช้แรงงานในการทำสวนยางพาราทั้งหมด จำนวนมากกว่า 4 คน โดยใช้แรงงานในการทำสวนยางทั้งหมดต่ำสุดจำนวน 1 คน ใช้แรงงานในการทำสวนยางทั้งหมดสูงสุดจำนวน 10 คน ใช้แรงงานทั้งหมดเฉลี่ยจำนวน 2.73 คน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.544 คน ในจำนวนนี้สามารถจำแนกเป็นแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้าง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 61.0 ใช้แรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน และร้อยละ 7.6 ใช้แรงงานในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน ใช้แรงงานในครัวเรือนต่ำสุดจำนวน 1 คน ใช้แรงงานในครัวเรือนสูงสุดจำนวน 4 คน ใช้แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 1.83 คนและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.708 คน ส่วนแรงงานจ้าง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 47.1 ใช้แรงงานจ้างจำนวน 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 10.5 ใช้แรงงานจ้างจำนวน 3-4 คน และร้อยละ 5.2 ใช้แรงงานจ้างจำนวนมากกว่า 4 คน โดยใช้แรงงานจ้างต่ำสุดจำนวน 1 คน ใช้แรงงานจ้างสูงสุดจำนวน 10 คน ใช้แรงงานจ้างเฉลี่ยจำนวน 2.35 คน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.709 คน

การประกอบอาชีพก่อนทำสวนยางในอำเภอปากท่อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 54.1 ประกอบอาชีพทำไร่มาก่อน รองลงมาร้อยละ 26.2 ประกอบอาชีพรับจ้างมาก่อน ร้อยละ 23.3 ประกอบอาชีพค้าขายมาก่อน ร้อยละ 19.8 ประกอบอาชีพทำสวนมาก่อน ร้อยละ 7 ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว พนักงานของรัฐ/เอกชน และทำนามาก่อน ร้อยละ 6.4 ประกอบอาชีพทำสวนยางพารามาก่อน ร้อยละ 4.7 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์มาก่อน ร้อยละ 2.3 ประกอบอาชีพรับราชการมาก่อน และร้อยละ 1.7 ประกอบอาชีพประมงมาก่อน

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

n=172

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
พื้นที่การทำสวนยางพารา		
น้อยกว่า 15 ไร่	85	49.4
16 -30	50	29.0
31-45	13	7.6
มากกว่า 45 ไร่	24	14.0
Minimum = 2 Maximum = 200	Mean = 24.25	S.D. = 24.764
ลักษณะการถือครอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ของตนเอง	172	100
ผู้อื่นให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า	1	0.6
ลักษณะพื้นที่ปลูก(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พื้นที่ราบ	116	67.4
พื้นที่เนินเขา	86	50.0
พื้นที่เชิงเขา	16	9.3
พื้นที่ภูเขา	1	0.6
ลักษณะดิน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ดินร่วนปนทราย	104	60.5
ดินร่วนปนหิน	113	65.7
ดินร่วน	12	7.0
ดินเหนียว	4	2.3
แหล่งน้ำในการทำสวนยางพารา		
ไม่มีอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว	60	34.9
มีแหล่งน้ำ	112	65.1
ประเภทของแหล่งน้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ชลประทานระบบท่อ	20	12.0
แหล่งน้ำธรรมชาติ	58	33.7
สระน้ำ/บ่อน้ำของตนเอง	67	39.0
ฝาย อ่างเก็บน้ำ	7	4.1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n=172

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
จำนวนแรงงานในการทำสวนยางทั้งหมด		
1-2 คน	110	64.0
3-4 คน	46	26.7
มากกว่า 4 คน	16	9.3
Minimum = 1 Maximum = 10	Mean = 2.73	S.D. = 1.544
แบ่งเป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
แรงงานในครัวเรือน		
1-2 คน	105	61.0
3-4 คน	13	7.6
Minimum = 1 Maximum = 4	Mean = 1.83	S.D. = 0.708
แรงงานจ้าง		
1-2 คน	81	47.1
3-4 คน	18	10.5
มากกว่า 4 คน	9	5.2
Minimum = 1 Maximum = 10	Mean = 2.35	S.D. = 1.709
การประกอบอาชีพก่อนทำสวนยางพารา		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำไร่	93	54.1
ทำสวน	34	19.8
ทำสวนยาง	11	6.4
เลี้ยงสัตว์	8	4.7
ประมง	3	1.7
ค้าขาย	40	23.3
รับจ้าง	45	26.2
รับราชการ	4	2.3
อื่นๆ(ทำนา,ธุรกิจส่วนตัว,พนักงานรัฐ/เอกชน)	12	7.0

สภาพการทำสวนยางพารา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.8 ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ช่วงปีที่เริ่มปลูกยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 40.7 เริ่มปลูกยางพาราในช่วงปี 2550 - 2553 รองลงมาร้อยละ 24.4 เริ่มปลูกยางพาราในช่วงปี 2554 - 2555 ร้อยละ 20.3 เริ่มปลูกยางพาราในช่วงปี 2547 - 2549 ร้อยละ 7.6 เริ่มปลูกยางพาราในก่อนปี 2547 และร้อยละ 7.0 เริ่มปลูกยางพาราในช่วงปี 2556 -2557

ประสบการณ์ทำสวนยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.7 มีประสบการณ์ทำสวนยางพารา 6 - 10 ปี รองลงมาร้อยละ 39 มีประสบการณ์ทำสวนยางพารา น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 2.9 มีประสบการณ์ทำสวนยางพารา 2 ช่วงปี คือ 11 - 15 ปี และ 16 -20 ปี และร้อยละ 3.5 มีประสบการณ์ทำสวนยางพารามากกว่า 20 ปีโดยมีประสบการณ์ทำสวนยางพาราน้อยสุด 1 ปี มีประสบการณ์ทำสวนยางพารามากสุด 40 ปี มีประสบการณ์ทำสวนยางเฉลี่ย 7.55 ปี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.414 ปี

เหตุผลที่ตัดสินใจปลูกยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 62.2 ตัดสินใจปลูกยางพาราจากราคายางพาราในตอนเริ่มปลูก รองลงมาร้อยละ 43 จากเพื่อนเกษตรกร แนะนำให้ปลูก ร้อยละ 33.7 จากเหตุผลอื่นๆ ได้แก่ การหวังผลตอบแทนในระยะยาว ร้อยละ 12.8 จากสภาพพื้นที่เหมาะสมในการปลูก ร้อยละ 11.0 หน่วยงานรัฐ/เอกชนส่งเสริม และร้อยละ 6.4 ทำมาตั้งแต่รุ่นพ่อ

แหล่งทุนการทำสวนยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 58.7 ใช้ทุนส่วนตัวในการทำสวนยางพาราทั้งหมด รองลงมาร้อยละ 38.4 ใช้ทุนส่วนตัวและกู้ยืมเงินมาลงทุนในการทำสวนยางพารา และร้อยละ 2.9 กู้ยืมเงินเพื่อมาทำสวนยางพาราทั้งหมด

แหล่งกู้ยืมเงิน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรที่กู้ยืมเงินร้อยละ 23.8 กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รองลงมาร้อยละ 10.5 จากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 6.4 จากญาติ/พี่น้อง ร้อยละ 5.2 จากธนาคารพาณิชย์ และร้อยละ 4.7 กู้ยืมเงินจากแหล่งอื่นๆ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร

พันธุ์ยางพาราที่ปลูก จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 94.2 ปลูกยางพาราพันธุ์ RRIM 600 รองลงมาร้อยละ 26.7 ปลูกยางพาราพันธุ์ RRIT 251 และร้อยละ 1.2 ปลูกยางพาราพันธุ์ RRIT 408

แหล่งที่ได้มาของพันธุ์ยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 50.6 ได้รับพันธุ์ยางพาราจากร้านค้าต่างจังหวัด รองลงมาร้อยละ 38.4 ได้รับจากร้านค้าภายในจังหวัด ร้อยละ 34.3 ได้รับจากเพื่อนเกษตรกร/ญาติพี่น้อง ร้อยละ 3.5 ได้รับจากหน่วยงานราชการ และ ร้อยละ 2.3 ได้รับจากบริษัทผลิตกล้ายางพารา

การใช้ที่ดินก่อนปลูกยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.1 ใช้ที่ดินปลูกพืชไร่ก่อนปลูกยางพารา รองลงมาร้อยละ 20.9 เป็นที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาก่อน และร้อยละ 14.0 ใช้ที่ดินปลูกพืชสวน/ไม้ยืนต้นมาก่อน

การเปิดกรีดยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 70.3 ยังไม่มีการเปิดกรีดยางพารา และร้อยละ 29.7 เปิดกรีดยางพาราแล้ว ทั้งนี้มีเกษตรกรที่เปิดกรีดแล้วจำนวน 51 คน โดยร้อยละ 11.6 เปิดกรีดยางพาราก่อนปี 2556 รองลงมาร้อยละ 10.5 เปิดกรีดยางพารา ปี 2556 และร้อยละ 7.6 เปิดกรีดยางพารา ปี 2557 โดยเกษตรกรในอำเภอปากท่อเปิดกรีดยางพาราเริ่มแรก ในปี 2540 เริ่มเปิดกรีดยางพาราหลังสุดในปี 2557 เกษตรกรเปิดกรีดยางพาราเฉลี่ยในปี 2553

ผลผลิตยางพาราในปีที่ผ่านมา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 76.7 ยังไม่มีการเปิดกรีดยางพารา มีผลผลิตแล้วแบ่งเป็น

ยางแผ่น จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 4.7 มีผลผลิตยางแผ่นอยู่ระหว่าง 1,001- 5,000 กิโลกรัมต่อปี รองลงมาร้อยละ 2.9 มีผลผลิตยางแผ่นมากกว่า 10,000 กิโลกรัมต่อปี ร้อยละ 1.7 มีผลผลิตยางแผ่นน้อยกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อปี และร้อยละ 1.2 มีผลผลิตยางแผ่นระหว่าง 5,001 -10,000 กิโลกรัมต่อปี โดยมีผลผลิตยางแผ่นต่ำสุด 40 กิโลกรัมต่อปี ผลผลิตยางแผ่นสูงสุด 30,000 กิโลกรัมต่อปี ผลผลิตเฉลี่ย 8,002.78 กิโลกรัมต่อปีและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 966.109 กิโลกรัมต่อปี

ยางก้อน/ขี้ยาง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกร ร้อยละ 8.7 มีผลผลิตยางก้อนต่อขี้ยางอยู่ระหว่าง 1,001- 5,000 กิโลกรัมต่อปี รองลงมาร้อยละ 6.4 มีผลผลิตยางก้อน/ขี้ยางน้อยกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อปี ร้อยละ 2.3 มีผลผลิตยางก้อนระหว่าง 5,001 - 10,000 กิโลกรัมต่อปี และร้อยละ 0.6 มีผลผลิตยางก้อน/ขี้ยางมากกว่า 10,000 กิโลกรัมต่อปี โดยมีผลผลิตยางก้อน/ขี้ยางต่ำสุด 23 กิโลกรัมต่อปี ผลผลิตยางก้อน/ขี้ยางสูงสุด 35,000 กิโลกรัมต่อปี ผลผลิตเฉลี่ย 3,681.55 กิโลกรัมต่อปีและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6384.635 กิโลกรัมต่อปี

ราคาขายยางแผ่นในปีที่ผ่านมา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 4.7 ขายยางแผ่นได้ราคาระหว่าง 41 - 50 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 3.5 ขายยางแผ่นได้ราคาระหว่าง 51 - 60 บาทต่อกิโลกรัม และร้อยละ 2.3 ขายยางแผ่นได้ราคาน้อยกว่า 40 บาทต่อกิโลกรัม โดย

ราคาขายยางแผ่นต่ำสุด 30 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายยางแผ่นสูงสุด 60 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายยางแผ่นเฉลี่ย 48.61 บาทต่อกิโลกรัมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.319 บาทต่อกิโลกรัม

ราคาขายยางก้อน/ขี้ยาง ในปีที่ผ่านมา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 15.7 ขายยางก้อน/ขี้ยาง ได้ราคาน้อยกว่า 20 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 1.2 มี 2 ช่วงราคา คือราคาระหว่าง 21 - 30 บาทต่อกิโลกรัมและราคามากกว่า 30 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาขายยางก้อน/ขี้ยางต่ำสุด 16 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายยางก้อน/ขี้ยางสูงสุด 32 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายยางก้อน/ขี้ยางเฉลี่ย 20.06 บาทต่อกิโลกรัมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.915 บาทต่อกิโลกรัม

ราคาผลผลิตยางพารา (ยางแผ่น) ชั้นต่ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 76.1 มีความเห็นว่าราคาผลผลิตยางพารา(ยางแผ่น) ชั้นต่ำควรอยู่ที่ช่วงราคา 61 - 80 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 22.1 เห็นว่าราคาผลผลิตยางพารา(ยางแผ่น) ชั้นต่ำควรอยู่ที่ช่วงราคา 81 - 100 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 1.2 เห็นว่าราคาผลผลิตยางพารา (ยางแผ่น) ชั้นต่ำควรอยู่ที่ราคาน้อยกว่า 60 บาทต่อกิโลกรัม และร้อยละ 0.6 เห็นว่าราคาผลผลิตยางพารา (ยางแผ่น) ชั้นต่ำควรอยู่ที่ช่วงราคา 101 - 120 บาทต่อกิโลกรัม โดยความเห็นราคาผลผลิต (ยางแผ่น) ชั้นต่ำ ต่ำสุดอยู่ที่ 60 บาทต่อกิโลกรัม ความเห็นราคาผลผลิต (ยางแผ่น)ชั้นต่ำ สูงสุดอยู่ที่ 120 บาทต่อกิโลกรัม ความเห็นราคา(ยางแผ่น) ชั้นต่ำเฉลี่ยอยู่ที่ 81.05 บาทต่อกิโลกรัม และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.206 บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 4.8 สภาพการทำสวนยางพารา

			n=172
สภาพการทำสวนยางพารา	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
เริ่มปลูกยางพาราปี			
ก่อนปี 2547	13	7.6	
ปี 2547 - 2549	35	20.3	
ปี 2550 - 2553	70	40.7	
ปี 2554 - 2555	42	24.4	
ปี 2556 - 2557	12	7.0	
ประสบการณ์ทำสวนยางพารา			
น้อยกว่า 5 ปี	67	39.0	
6-10 ปี	89	51.7	
11 -15 ปี	5	2.9	
16 -20 ปี	5	2.9	
มากกว่า 20 ปี	6	3.5	
Minimum = 1	Maximum = 40	Mean = 7.55	S.D. = 5.414

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=172

สภาพการทำสวนยางพารา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เหตุผลที่ตัดสินใจปลูกยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำมาตั้งแต่รุ่นพ่อ	11	6.4
ราคายางพาราในตอนเริ่มปลูก	107	62.2
เพื่อนเกษตรกรแนะนำ	74	43.0
หน่วยงานรัฐ/เอกชนส่งเสริม	19	11.0
สภาพพื้นที่เหมาะสม	22	12.8
อื่นๆ (หวังผลตอบแทนระยะยาว)	58	33.7
แหล่งทุนการทำสวนยางพารา		
ทุนส่วนตัวทั้งหมด	101	58.7
กู้ยืมเงินทั้งหมด	5	2.9
ทุนส่วนตัวและกู้ยืมเงิน	66	38.4
แหล่งกู้ยืมเงิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ธนาคารพาณิชย์	9	5.2
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	41	23.8
กองทุนหมู่บ้าน	18	10.5
ญาติ/พี่น้อง	11	6.4
อื่นๆ (สหกรณ์การเกษตร)	8	4.7
พันธุ์ยางพาราที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
RRIT 251	46	26.7
RRIM 600	162	94.2
RRIT 408	2	1.2
แหล่งที่ได้มาของพันธุ์ยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ร้านค้าภายในจังหวัด	66	38.4
ร้านค้าต่างจังหวัด	87	50.6
หน่วยงานราชการ	6	3.5
เพื่อนเกษตรกร/ญาติพี่น้อง	59	34.3
บริษัทผลิตกล้ายางพารา	4	2.3

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=172

สภาพการทำสวนยางพารา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การใช้ที่ดินก่อนปลูกยางพารา		
ปลูกพืชไร่	112	65.1
ปลูกพืชสวน/ไม้ยืนต้น	24	14
ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากที่ดิน	36	20.9
การเปิดกรีดยางพารา		
ยังไม่มีกรีด	121	70.3
เปิดกรีดแล้ว	51	29.7
ปี พ.ศ. ที่เปิดกรีด		
ก่อนปี 2556	20	11.6
ปี 2556	18	10.5
ปี 2557	13	7.6
Minimum = 2540 Maximum = 2557 Mean = 2553.92 S.D. = 4.983		
ผลผลิตยางในปีที่ผ่านมา		
ยังไม่มีผลผลิต/หยุดกรีด	132	76.7
มีผลผลิตยางแบ่งเป็น(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ยางแผ่น		
น้อยกว่า 1,000 กิโลกรัม	3	1.7
1,001-5,000 กิโลกรัม	8	4.7
5,001-10,000 กิโลกรัม	2	1.2
มากกว่า 10,000 กิโลกรัม	5	2.9
Minimum = 40 Maximum = 30,000 Mean = 8,002.78 S.D. = 966.1097		
ยางก้อน/ขี้ยาง		
น้อยกว่า 1,000 กิโลกรัม	11	6.4
1,001-5,000 กิโลกรัม	15	8.7
5,001-10,000 กิโลกรัม	4	2.3
มากกว่า 10,000 กิโลกรัม	1	0.6
Minimum = 23 Maximum = 35,000 Mean = 3,681.55 S.D. = 6,384.635		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=172

สภาพการทำสวนยางพารา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ราคาขายยางเฉลี่ยในปีที่ผ่านมา(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ราคาขายยางแผ่น		
น้อยกว่า 40 บาท/กิโลกรัม	4	2.3
41-50 บาท/กิโลกรัม	8	4.7
51-60/กิโลกรัม	6	3.5
Minimum = 30 Maximum = 60	Mean = 48.61	S.D. = 9.319
ราคาขายยางก้อน/จี้ยาง		
น้อยกว่า 20 บาท/กิโลกรัม	27	15.7
21-30 บาท/กิโลกรัม	2	1.2
มากกว่า 30 บาท/กิโลกรัม	2	1.2
Minimum = 16 Maximum = 32	Mean = 20.06	S.D. = 3.915
ราคาผลผลิตยางพารา (ยางแผ่น) ชั้นต่ำ		
60 หรือน้อยกว่า บาท/กิโลกรัม	2	1.2
61-80 บาท/กิโลกรัม	131	76.1
81-100 บาท/กิโลกรัม	38	22.1
101-120 บาท/กิโลกรัม	1	0.6
Minimum = 60 Maximum = 120	Mean = 81.05	S.D. = 10.206

ตอนที่ 3 กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร

กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงเป็นค่าสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.9 ซึ่งปรากฏผลดังนี้

การปลูกยางพาราของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.9 ซึ่งปรากฏผลดังนี้

การเตรียมพื้นที่ก่อนปลูกยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 89.5 เตรียมพื้นที่ก่อนปลูกยางพาราด้วยการไถพรวน รองลงมาร้อยละ 10.5 ไม่มีการเตรียมพื้นที่ปลูกยางพารา ร้อยละ 7.6 หว่านปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 5.2 ปลูกพืชบำรุงดิน และร้อยละ 2.9 หว่านปูนขาว ก่อนปลูกยางพารา

ระยะการปลูกยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 47.1 ปลูกยางพาราในระยะ 3x6 เมตร รองลงมาร้อยละ 44.2 ปลูกยางพาราในระยะ 3x7 เมตร ร้อยละ 5.2 ปลูกยางพาราในระยะ 2.5x7 เมตร และร้อยละ 2.3 มี 2 ระยะปลูกคือ ระยะ 3.5x6 เมตร และ 4x6

จำนวนต้นต่อไร่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.8 ปลูกยางพารา ระหว่าง 71 - 80 ต้นต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 39.0 ปลูกยางพาราน้อยกว่า 71 ต้นต่อไร่ ร้อยละ 3.5 ปลูกยางพาราระหว่าง 81 - 90 ต้นต่อไร่ และร้อยละ 1.7 ปลูกยางพารามากกว่า 90 ต้นต่อไร่ โดยจำนวนต้นต่ำสุด 65 ต้นต่อไร่ จำนวนต้นสูงสุด 100 ต้นต่อไร่ จำนวนต้นเฉลี่ย 75.65 ต้นต่อไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.869 ต้น

การรองก้นหลุมก่อนปลูกยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 43.0 ไม่มีการรองก้นหลุมก่อนปลูกยางพารา รองลงมาร้อยละ 30.8 รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยเคมี ร้อยละ 23.8 รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยร็อคฟอสเฟต ร้อยละ 20.9 รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 14.5 รองก้นหลุมด้วยสารโพลีเมอร์ และร้อยละ 1.7 รองก้นหลุมด้วยวัสดุอื่นๆ ได้แก่ ปูนขาว ,สารเคมีกำจัดแมลง

การปลูกซ่อมยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 24.4 ไม่มีการปลูกซ่อมสวนยางพารา ร้อยละ 75.6 มีการปลูกซ่อมสวนยางพารา โดยร้อยละ 41.3 ปลูกซ่อมสวนยางพาราใน 1 ปีแรก ร้อยละ 29.6 ปลูกซ่อมสวนยางพาราภายใน 2 ปีแรก และร้อยละ 4.7 ปลูกซ่อมสวนยางพาราภายใน 3 ปีแรก

สาเหตุที่ต้องปลูกซ่อมสวนยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 59.3 มีสาเหตุการปลูกซ่อมสวนยางพาราจากการเกิดภัยแล้ง รองลงมาร้อยละ 25.0 มีสาเหตุการปลูกซ่อมสวนยางพาราจากการเกิดศัตรูยางพาราเข้าทำลาย ร้อยละ 11.0 มีสาเหตุการปลูกซ่อมสวนยางพาราจากการเกิดวาตภัย ร้อยละ 7.6 มีสาเหตุการปลูกซ่อมสวนยางพาราจากอุบัติเหตุจากการทำงาน และร้อยละ 5.8 มีสาเหตุการปลูกซ่อมสวนยางพาราจากการเกิดไฟไหม้

การตัดแต่งกิ่งยางพาราในช่วง 1 - 3 ปีแรก จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 44.8 ตัดแต่งกิ่งยางพาราเป็นประจำทุกปี รองลงมาร้อยละ 43.6 ตัดแต่งกิ่งยางพาราเป็นประจำทุกเดือน ร้อยละ 10.4 ไม่มีการตัดแต่งกิ่งยางพารา และร้อยละ 1.2 ตัดแต่งกิ่งยางพาราปีละ 2 ครั้ง

การปลูกพืชแซมในสวนยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 66.3 ปลูกสับปะรดเป็นพืชแซม รองลงมาร้อยละ 22.1 ไม่มีการปลูกพืชแซม ร้อยละ 9.9 ปลูกไม้ผลเป็นพืชแซม ร้อยละ 5.2 ปลูกพืชผักเป็นพืชแซม และร้อยละ 4.7 ปลูกข้าวโพดเป็นพืชแซม

การใส่ปุ๋ยในระยะก่อนเปิดกรีดยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 57.0 ใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 25.0 ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง ร้อยละ 15.1 ไม่มีการใส่ปุ๋ย และร้อยละ 2.9 ใส่ปุ๋ยมากกว่าปี ละ 2 ครั้ง

ปุ๋ยที่ใช้ในการดูแลสวนยางระยะก่อนเปิดกรีด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.2 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ ได้แก่สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 รองลงมาร้อยละ 44.8 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 24.4 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7 และร้อยละ 4.1 ใช้ปุ๋ยเคมีอื่นๆ (ไม่ระบุสูตรที่แน่ชัด)

การใส่ปุ๋ยในระยะเปิดกรีดยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 15.8 ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 10.5 ใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง และร้อยละ 1.7 ใส่ปุ๋ยมากกว่าปีละ 2 ครั้ง และไม่มีการใส่ปุ๋ย

ปุ๋ยที่ใช้ในการดูแลสวนยางพาราระยะเปิดกรีด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 17.4 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมาร้อยละ 16.9 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ ได้แก่สูตร 15-15-15 หรือสูตร 16-1 6-16 ร้อยละ 9.9 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7 และร้อยละ 2.9 ใช้ปุ๋ยเคมีอื่นๆ (ไม่ระบุสูตรที่แน่ชัด)

วิธีใส่ปุ๋ยเคมีในสวนยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 67.4 ใช้วิธีการหว่าน รองลงมาร้อยละ 14.5 ใช้วิธีการโรยเป็นแถว และร้อยละ 14.0 ใช้วิธีการเจาะ/ฝังกลบ

ระบบการให้น้ำยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 อาศัยน้ำฝน รองลงมาร้อยละ 10.5 ใช้สายยางรดน้ำ ร้อยละ 4.1 ใช้ระบบน้ำหยด และร้อยละ 2.9 ใช้ระบบสปริงเกอร์

การกำจัดวัชพืช จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 79.7 ใช้สารกำจัดวัชพืช รองลงมาร้อยละ 66.3 ใช้วิธีการตัด และร้อยละ 5.2 ใช้รถไถกลบวัชพืช

ศัตรูยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.2 ไม่พบการระบาดของศัตรูยางพารา ร้อยละ 48.8 พบการระบาดของศัตรูยางพารา โดยร้อยละ 28.5 พบอาการยืนต้นตายของยางพารา รองลงมาร้อยละ 16.9 พบอาการเปลือกแห้ง ร้อยละ 7.0 พบศัตรูยางพาราอื่นๆ ได้แก่ หนู และคูน ร้อยละ 3.5 พบโรคที่เกิดจากเชื้อรา ร้อยละ 2.9 พบการระบาดของปลวก และร้อยละ 1.7 พบการระบาดของหนอนทอย

การป้องกันกำจัดศัตรูยางพารา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.7 ไม่มีการจัดการ ร้อยละ 25.6 ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัด ร้อยละ 9.9 ใช้สารชีวภาพ และร้อยละ 4.1 ใช้วิธีอื่นๆ ได้แก่ กบดัก และวิธีเขตกรรมโดยการตัดแต่งในการป้องกันกำจัด

ตารางที่ 4.9 การปลูกและการดูแลรักษาขางพาราของเกษตรกร

n=172

การปลูกและดูแลรักษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
การเตรียมพื้นที่ก่อนปลูกขางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ไม่มีการเตรียมพื้นที่	18	10.5	
ไถพรวน	154	89.5	
ปลูกพืชบำรุงดิน	9	5.2	
หว่านปุ๋ยอินทรีย์	13	7.6	
หว่านปูนขาว	5	2.9	
ระยะการปลูกขางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ระยะ 3x6 เมตร	81	47.1	
ระยะ 2.5x7 เมตร	9	5.2	
ระยะ 3x7 เมตร	76	44.2	
ระยะ 4x6 เมตร	4	2.3	
ระยะ 3.5x6 เมตร	4	2.3	
จำนวนต้นต่อไร่			
น้อยกว่า 70 ต้น	67	39.0	
71- 80 ต้น	96	55.8	
81-90 ต้น	6	3.5	
มากกว่า 90 ต้น	3	1.7	
Minimum = 65	Maximum = 100	Mean = 75.65	S.D. = 5.869
การรองก้นหลุมก่อนปลูกขางพารา(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ไม่มีการรองก้นหลุม	74	43.0	
รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์	36	20.9	
รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยเคมี	53	30.8	
รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยร็อคฟอสเฟต	41	23.8	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n=172

การปลูกและดูแลรักษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รองกันหลุมด้วยสาร โพลีเมอร์	25	14.5
อื่นๆ (ปูนขาว ,สารกำจัดแมลง)	3	1.7
การปลูกซ่อมยางพารา		
ไม่มีการปลูกซ่อม	42	24.4
มีการปลูกซ่อม	130	75.6
1 ปี	71	41.3
1 - 2 ปี	51	29.6
1 - 3 ปี	8	4.7
สาเหตุที่ต้องปลูกซ่อมสวนยาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ภัยแล้ง	102	59.3
วอดภัย	19	11.0
ไฟไหม้	10	5.8
ศัตรูพืชทำลาย	43	25.0
อุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน	13	7.6
การตัดแต่งกิ่งยางพาราในช่วง 1 - 3 ปีแรก		
ตัดแต่งกิ่งยางพาราทุกเดือน	75	43.6
ตัดแต่งกิ่งยางพาราปีละ 2 ครั้ง	2	1.2
ตัดแต่งกิ่งยางพาราทุกปี	77	44.8
ไม่เคยตัดแต่งกิ่งยางพารา	18	10.4
การปลูกพืชแซมในยางพารา(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีการปลูกพืชแซม	38	22.1
ปลูกสับปะรด	114	66.3
ปลูกพืชผัก	9	5.2
ปลูกข้าวโพด	8	4.7
ปลูกไม้ผล	17	9.9
การใส่ปุ๋ยในระยะก่อนเปิดกรีดยางพารา		
ไม่มีการใส่ปุ๋ย	26	15.1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n=172

การปลูกและดูแลรักษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง	98	57.0
ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง	43	25.0
ใส่ปุ๋ยมากกว่าปีละ 2 ครั้ง	5	2.9
ปุ๋ยที่ใช้ในการดูแลสวนยางก่อนเปิดกรีด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปุ๋ยอินทรีย์	77	44.8
ปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7	42	24.4
ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15,16-16-16	95	55.2
อื่นๆ ปุ๋ยเคมีไม่ระบุสูตรที่ชัดเจน	7	4.1
การใส่ปุ๋ยในระยะเปิดกรีดยางพารา		
ไม่มีการใส่ปุ๋ย	3	1.7
ใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง	18	10.5
ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง	27	15.8
ใส่ปุ๋ยมากกว่าปีละ 2 ครั้ง	3	1.7
ปุ๋ยที่ใช้ในการดูแลสวนยางระยะเปิดกรีด(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปุ๋ยอินทรีย์	30	17.4
ปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7	17	9.9
ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15,16-16-16	29	16.9
อื่นๆ ปุ๋ยเคมีไม่ระบุสูตรที่ชัดเจน	5	2.9
วิธีการใส่ปุ๋ยเคมีในยางพารา(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หว่าน	116	67.4
โรยเป็นแถว	25	14.5
เจาะ/ฝังกลบ	24	14.0
ระบบการให้น้ำ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อาศัยน้ำฝน	172	100
สายยางรด	18	10.5
ระบบน้ำหยด	7	4.1
สปริงเกอร์	5	2.9

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n=172

การปลูกและดูแลรักษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การกำจัดวัชพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
วิธีตัด	114	66.3
รถไถกลบ	9	5.2
สารกำจัดวัชพืช	137	79.7
ศัตรูยางพารา		
ไม่พบการระบาดของศัตรูยางพารา	88	51.2
พบการระบาดของศัตรูยางพารา	84	48.8
โรคและแมลงที่พบ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โรคที่เกิดจากเชื้อรา	6	3.5
อาการเปลือกแห้ง	29	16.9
อาการยืนต้นตาย	49	28.5
ปลวก	5	2.9
หนอนทราย	3	1.7
อื่นๆ (หนู, ตุ่น)	12	7.0
การป้องกันกำจัดศัตรูยางพารา(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีการจัดการ	113	65.7
ใช้สารเคมี	44	25.6
ใช้สารชีวภาพ	17	9.9
อื่นๆ (กับดัก, ตัดแต่ง)	7	4.1

ตอนที่ 4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนว

ทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

4.1 ปัญหาของเกษตรกรในการทำสวนยางพารา

จากการวิเคราะห์ปัญหาในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.10 ปรากฏผลดังนี้

ปัญหาการทำสวนยางพารา โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.85$) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นปัญหาพบว่า

ปัญหาในระดับมาก มี 2 ประเด็น คือ ความแน่นอนของราคายาง และการสนับสนุนจากรัฐ ($\bar{X} = 2.65$ และ 2.36)

ปัญหาในระดับปานกลาง มี 10 ประเด็น คือ แรงงานกรีดยางที่มีฝีมือ ความรู้เรื่องยางที่ถูกต้อง สภาพหน้ายางเสียหาย อำนาจการต่อรอง ต้นทุนการผลิตยาง กระบวนการรวมกลุ่ม ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ข้อมูลข่าวสารยางพารา เงินทุน และตลาดยางในท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.25, 2.21, 2.07, 1.99, 1.93, 1.91, 1.85, 1.80, 1.77$ และ 1.74) ตามลำดับ

ปัญหาในระดับน้อย มี 8 ประเด็น คือ ความเหมาะสมสภาพพื้นที่ สุขภาพจากการทำงาน ปริมาณน้ำที่ใช้ การแปรรูปผลผลิตยาง ภัยธรรมชาติ ปริมาณผลผลิตยาง เทคโนโลยียางพารา และโรคและแมลง ($\bar{X} = 1.64, 1.63, 1.62, 1.62, 1.59, 1.58, 1.54,$ และ 1.29) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ปัญหาการทำสวนยางพารา

n=172

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				$\bar{X}$	S.D.
	ไม่มีปัญหา	น้อย				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)		
1.1 เงินทุน	56 (32.6)	41 (35.3)	61 (52.6)	14 (12.1)	1.77	0.651
1.2 ความรู้เรื่องยางที่ถูกต้อง	10 (5.8)	28 (17.3)	72 (44.4)	62 (38.3)	2.21	0.717
1.3 ความเหมาะสมสภาพพื้นที่	26 (15.1)	66 (45.2)	67 (45.9)	13 (8.9)	1.64	0.642
1.4 ปริมาณน้ำที่ใช้	19 (11.0)	82 (53.6)	47 (30.7)	24 (15.7)	1.62	0.743
1.5 โรคและแมลง	67 (39.0)	79 (75.2)	22 (21.0)	4 (3.8)	1.29	0.532
1.6 แรงงานกรีดยางที่มีฝีมือ	54 (31.4)	18 (15.3)	52 (44.1)	48 (40.7)	2.25	0.706
1.7 ความแน่นอนของราคายาง	8 (4.7)	11 (6.7)	36 (22.0)	117 (71.3)	2.65	0.604
1.8 ต้นทุนการผลิตยาง	10 (5.8)	39 (24.1)	95 (58.6)	28 (17.3)	1.93	0.641
1.9 ภัยธรรมชาติ	29 (16.9)	82 (57.3)	37 (25.9)	24 (16.8)	1.59	0.762
1.10 สภาพหน้ายางเสียหาย	96 (55.8)	18 (23.7)	35 (46.1)	23 (30.3)	2.07	0.736
1.11 สุขภาพจากการทำงาน	126 (73.3)	20 (43.5)	23 (50.0)	3 (6.5)	1.63	0.610
1.12 ตลาดยางในท้องถิ่น	45 (26.2)	54 (42.5)	52 (40.9)	21 (16.5)	1.74	0.726
1.13 ข้อมูลข่าวสารยางพารา	24 (14.0)	54 (36.5)	70 (47.3)	24 (16.2)	1.80	0.699
1.14 ปริมาณผลผลิตยาง	77 (44.8)	46 (48.4)	43 (45.3)	6 (6.3)	1.58	0.612
1.15 เทคโนโลยียางพารา	38 (22.1)	80 (59.7)	36 (26.9)	18 (13.4)	1.54	0.722
1.16 การสนับสนุนจากรัฐ	10 (5.8)	20 (12.3)	64 (39.5)	78 (48.1)	2.36	0.693

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ไม่มีปัญหา จำนวน (ร้อยละ)	ระดับปัญหา			$\bar{X}$	S.D.
		น้อย	ปานกลาง	มาก		
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1.17 ความเพียงพอของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม	11 (6.4)	55 (34.2)	75 (46.6)	31 (19.3)	1.85	0.718
1.18 กระบวนการรวมกลุ่ม	15 (8.7)	55 (35.0)	61 (38.9)	41 (26.1)	1.91	0.779
1.19 อำนาจการต่อรอง	14 (8.1)	54 (34.2)	51 (32.3)	53 (33.5)	1.99	0.826
1.20 การแปรรูปผลผลิตยาง	48(27.9)	71(57.3)	29 (23.4)	24 (19.4)	1.62	0.792
รวม					1.85	0.695

หมายเหตุ 1.00 – 1.66 น้อย 1.67 – 2.33 ปานกลาง 2.34 -3.00 มาก

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวน

ยางพารา

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตารางที่ 4.11 ปรากฏผลดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.88$) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นย่อยแล้วพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในระดับความเหมาะสมมาก มี 1 ประเด็น คือ การอบรมสาธิตวิธีการทำสวนยางพารา ($\bar{X} = 2.48$)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในระดับความเหมาะสมปานกลาง มี 7 ประเด็น คือ การอบรมถ่ายทอดความรู้ ศูนย์เรียนรู้ยางพาราในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมรายแปลง แผ่นวิดิทัศน์ (VCD) เอกสารวิชาการ ศึกษาดูงาน และรายการวิทยุโทรทัศน์ ($\bar{X} = 2.26, 2.01, 2.00, 1.87, 1.87, 1.86$ และ 1.74) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในระดับความเหมาะสมน้อย มี 3 ประเด็น คือ แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ สื่ออินเทอร์เน็ต และรายการวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X} = 1.66, 1.47$ และ 1.35) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวน
ยางพารา

n=172

ประเด็นวิธีการส่งเสริมและ พัฒนาการทำสวนยางพารา	ระดับความเหมาะสม			$\bar{X}$	S.D.
	น้อย	ปานกลาง	มาก		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1.1 การอบรมถ่ายทอดความรู้	26 (15.1)	76 (44.2)	70 (40.7)	2.26	1.704
1.2 การศึกษาดูงาน	67 (39.0)	62 (36.0)	43 (25.0)	1.86	0.790
1.3 การอบรมสาธิตวิธีการทำสวนยาง	19 (11.0)	52 (30.2)	101 (58.7)	2.48	1.688
1.4 แผ่นวีดิทัศน์ (VCD)	65 (37.8)	65 (37.8)	42 (24.4)	1.87	0.780
1.5 สื่ออินเตอร์เน็ต	109 (63.4)	46 (26.7)	17 (9.9)	1.47	0.670
1.6 แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์	75 (43.6)	80(46.5)	17 (9.9)	1.66	0.651
1.7 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมรายแปลง	39 (22.7)	94 (54.7)	39 (22.7)	2.00	0.675
1.8 ศูนย์เรียนรู้ยางพาราในท้องถิ่น	49 (28.5)	73 (42.4)	50 (29.1)	2.01	0.761
1.9 เอกสารวิชาการ	55 (32.0)	85 (49.4)	32 (18.6)	1.87	0.701
1.10 รายการวิทยุกระจายเสียง	126 (73.3)	31 (18.0)	15 (8.7)	1.35	0.637
1.11 รายการวิทยุโทรทัศน์	77 (44.8)	63 (36.6)	32 (18.6)	1.74	0.754
รวม				1.88	0.710

หมายเหตุ 1.00 – 1.66 น้อย 1.67 – 2.33 ปานกลาง 2.34 – 3.00 มาก

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรใน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

1.1.2 เพื่อศึกษากระบวนการผลิต การดูแลรักษา และปัญหาการทำสวนยางพาราของเกษตรกรผู้ทำสวนยางในพื้นที่ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1.1.3 เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตยางพาราที่เหมาะสมกับเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอปากท่อ ปี 2557/58 จำนวน 301 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 172 ราย จากสูตรของ Yamane คิดเป็นร้อยละ 57.14 ของจำนวนประชากรทั้งหมด สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่ม ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละตำบล ให้ครบตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด เก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร ปัญหาการทำสวนยางพารา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราโดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเอง

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด

(Maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การจัดลำดับ (Ranking) และการแปลความหมาย

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) **ลักษณะทางสังคม** จำนวนเกษตรกรเพศชายและเพศหญิงมีสัดส่วนใกล้เคียงกันทั้งนี้เพศชายยังคงมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ย 50.51 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เกือบครึ่งจบการศึกษาในระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอื่นๆ และเกษตรกรเกือบครึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ส่วนที่เป็นสมาชิกเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ช.ก.ส.) มากกว่าสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น ๆ

2) **ลักษณะทางเศรษฐกิจ** เกษตรกรทั้งหมดประกอบอาชีพทำสวนยางพารา รองลงมาประกอบอาชีพทำไร่ มีรายได้ภาคเกษตรจากการทำนาเฉลี่ย 113,428.57 บาทต่อปี รายได้จากการทำสวน/สวนยางพาราเฉลี่ย 49,360.46 บาทต่อปี รายได้จากการทำไร่เฉลี่ย 350,460.53 บาทต่อปี และรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 57,500 บาทต่อปี ส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรมีรายได้จากการค้าขายเฉลี่ย 261,000 บาทต่อปี รายได้จากการรับราชการเฉลี่ย 215,200 บาทต่อปี รายได้จากการรับจ้างเฉลี่ย 108,721.74 บาทต่อปี รายได้จากธุรกิจส่วนตัวเฉลี่ย 510,562.50 บาทต่อปี รายได้จากพนักงานของรัฐ/เอกชนเฉลี่ย 238,600 บาทต่อปี และรายได้อื่นๆ ได้แก่เบี้ยยังชีพ,ค่าเลี้ยงดูเฉลี่ย 34,964.70 บาทต่อปี เมื่อรวมรายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคการเกษตรครัวเรือนมีรายได้รวมเฉลี่ย 406,707 บาทต่อปี ส่วนรายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 128,219.76 บาทต่อปี และเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 43.39 ไร่ต่อคน

1.3.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำสวนยางพาราเฉลี่ย 24.25 ไร่ต่อคน ทุกคนมีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นของตนเอง ลักษณะพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นพื้นที่ราบในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เนินเขา ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนหินและดินร่วนปนทรายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มากกว่าครึ่งมีแหล่งน้ำในการทำสวนยางพารา โดยส่วนใหญ่เป็นสระน้ำ/บ่อน้ำขุดเองมากกว่าแหล่งน้ำประเภทอื่น ใช้จำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา 1-2 คน เฉลี่ย 2.73 คน จำแนกเป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.83 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 2.35 คน ก่อนมาทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพทำไร่มาก่อน

2) ลักษณะการทำสวนยางพารา พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีมากในช่วงปี พ.ศ. 2550 - 2553 มีประสบการณ์ทำสวนยางพารา 6 - 10 ปี ตัดสินใจปลูกยางพาราจากกรากายางพาราในตอนเริ่มปลูก ใช้ทุนส่วนตัวในการทำสวน

ยางพารา มีบางส่วนที่กึ่งขี้ม ส่วนใหญ่กึ่งขี้มจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส) ใช้ยางพันธุ์ RRIM 600 ซึ่งได้มาจากร้านค้าต่างจังหวัด พื้นที่เดิมเคยปลูกพีชไรมามาก่อนปลูกยางพารา การกรีดยางพารามากกว่าสองในสามเกษตรกรยังไม่มีการเปิดกรีดยางพารา เกษตรกรที่เปิดกรีดยางพาราส่วนใหญ่เปิดกรีดยาก่อนปี 2556 ผลผลิตเป็นยางแผ่นเฉลี่ย 8,002.78 กิโลกรัมต่อคนต่อปี เป็นยางก้อนเฉลี่ย 3,681.55 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ส่วนราคาขายที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมาขายยางแผ่นได้ราคาเฉลี่ย 48.61 บาทต่อกิโลกรัม ขายยางก้อน/จียางได้ราคาเฉลี่ย 20.06 บาทต่อกิโลกรัม และมีความเห็นว่าราคาผลผลิตยางพารา (ยางแผ่น) ขึ้นต่ำควรมีราคาเฉลี่ย 81.05 บาทต่อกิโลกรัม

1.3.3 การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร

พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมพื้นที่โดยการไถพรวน ใช้ระยะการปลูกยางพาราใกล้เคียงกัน 2 ระยะคือ ระยะ 3x7 เมตร และระยะ 3x6 เมตร จำนวนต้นต่อไร่เฉลี่ย 75.65 ต้นต่อไร่ เกษตรกรเกือบครึ่งไม่มีการรองก้นหลุมก่อนปลูกยางพารา ในส่วนนี้มากกว่าครึ่งมีการรองก้นหลุมซึ่งใช้วัสดุในการรองที่หลากหลาย ส่วนใหญ่รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยเคมี มีการปลูกซ่อมยางพาราในช่วงอายุ 1 ปีแรก สาเหตุมาจากภัยแล้ง ในช่วง 1-3 ปีแรก เกษตรกรมีการตัดแต่งกิ่งยางพาราเป็นประจำทุกเดือนสัดส่วนใกล้เคียงกับตัดแต่งเป็นประจำทุกปี และปลูกสับปะรดเป็นพืชแซม ก่อนเปิดกรีดยางส่วนใหญ่เกษตรกรใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง มากกว่าครึ่งเป็นปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ คือสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ส่วนในระยะเปิดกรีดยางแล้วเกษตรกรใส่ปุ๋ย ปีละ 2 ครั้ง มากกว่าครึ่งเกษตรกรใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีในสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยปุ๋ยเคมีที่ใช้มากคือสูตรเสมอ 15-15-15 หรือ 16-16-16 ด้วยวิธีการหว่าน ส่วนระบบการให้น้ำยางพาราเกษตรกรยังอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีเกษตรกรบางส่วนที่วางระบบการให้น้ำ การกำจัดวัชพืชใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและวิธีการตัด ส่วนการระบาดของศัตรูยางพาราพบที่มีการระบาดน้อย ศัตรูยางพาราที่พบส่วนใหญ่จะเป็นอาการขึ้นต้นตายและไม่มีการจัดการ ส่วนที่มีการจัดการนั้นจะใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวน

ยางพารา

1) ปัญหาการทำสวนยางพารา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่พบในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาความแน่นอนของราคายางพารา และการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัญหาที่พบในระดับปานกลาง ได้แก่ แรงงานกรีดยางที่มีฝีมือ ความรู้เรื่องยางที่ถูกต้อง สภาพหน้ายางเสียหาย อำนาจการต่อรอง ต้นทุนการผลิตยาง กระบวนการรวมกลุ่ม ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ข้อมูลข่าวสารยางพารา เงินทุน และตลาดภายในท้องถิ่น ปัญหาที่พบในระดับปานกลางได้แก่ ความเหมาะสมสภาพพื้นที่ สุภาพจากการทำงาน ปริมาณน้ำที่ใช้ การแปรรูปผลผลิตยาง ภัยธรรมชาติ ปริมาณผลผลิตยาง เทคโนโลยียางพารา และโรคและแมลง

2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา โดยมีระดับความจำเป็นมากไปน้อยตามลำดับ ดังนี้

- (1) การอบรมสาธิตวิธีการทำสวนยางพารา
- (2) การอบรมถ่ายทอดความรู้
- (3) ศูนย์เรียนรู้ยางพาราประจำท้องถิ่น
- (4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำรายแปลง
- (5) แผ่นวีดิทัศน์ (VCD)
- (6) เอกสารวิชาการ
- (7) การศึกษาดูงาน
- (8) รายการวิทยุโทรทัศน์
- (9) แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์
- (10) สื่ออินเทอร์เน็ต
- (11) วิทยุกระจายเสียง

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง กระบวนการทำสวนสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายพอสรุปได้ดังนี้

2.1 ลักษณะสังคมและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีสัดส่วนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่สมรส ทั้งนี้เพศชายยังคงมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของประยูทธ ชนจิต (2554) และวรรณธิดา เบญจกุล (2556) ที่พบว่าเกษตรกรที่ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากสภาพทางสังคมของอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีซึ่งในปัจจุบันเปิดโอกาสให้เพศหญิงเข้ามามีบทบาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนเกษตรกรเพศหญิงในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 50.51 ปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของประนอม สิมละคร (2551) และฉลาด นันทโพธิ์เดช (2546) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.47 ปีและ 47.37 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงานแสดงให้เห็นถึงสภาพของสังคมเกษตรกรที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น และเป็นสมาชิกลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณธิดา เบญจกุล (2556) ศึกษา

พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เนื่องจากการเป็นสถาบันการเงินที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร และมีเจ้าหน้าที่คอยติดตามให้คำแนะนำในเรื่องการเงินแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นสมัครเป็นสมาชิกเป็นจำนวนมาก ในขณะที่การเป็นสมาชิกกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทต่อการส่งเสริมยางพารา มีสัดส่วนการเป็นสมาชิกน้อย ทั้งนี้อาจเกิดจากอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ปลูกยางพาราแหล่งใหม่ เกษตรกรขาดการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์การสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และประโยชน์จากการเป็นสมาชิก ทำให้สัดส่วนการเป็นสมาชิกยังมีจำนวนน้อย ส่วนเกษตรกรเกือบครึ่งที่ยังไม่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรนั้น อาจเป็นเกษตรกรรายใหม่ ลงทุนทำสวนยางพาราเพื่อหวังผลตอบแทนในระยะยาว จึงไม่ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิก

ในขณะที่เกษตรกรเกือบครึ่งนั้นจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับน้ำทิพย์ สิทธิ (2556) ซึ่งพบว่าเกษตรกรจบการศึกษาในระดับประถมศึกษามากกว่าในระดับอื่นๆ แต่จากการศึกษามีข้อสังเกตว่ามีจำนวนเกษตรกรมากกว่าครึ่งจบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา โดยมีการศึกษาขั้นสูงสุดในระดับปริญญาตรี แสดงให้เห็นถึงระดับการศึกษาของเกษตรกรสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีนั้น ส่วนใหญ่มีการศึกษาที่ดี การประกอบอาชีพทำสวนยางพาราซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงการเจริญเติบโตและยังไม่มีผลผลิต เกษตรกรจะปลูกพืชไร่สับปะรดแซมระหว่างแถวยางพาราสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในช่วงระหว่างรอผลผลิตจากยางพารา และพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากอาชีพทำไร่ก่อนข้างสูง นอกจากนี้การประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรมีสัดส่วนรายได้ที่สูง โดยเฉพาะธุรกิจส่วนตัว และการค้าขาย จากภาพรวมแล้วจะเห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อนั้นเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ มีสภาพทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี และมีการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยมากถึง 43 ไร่

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นของตนเองเฉลี่ย 24.25 ไร่ สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558) ที่อธิบายว่าพื้นที่ปลูกยางพาราควรมีพื้นที่ปลูกไม่น้อยกว่า 15 ไร่ต่อ 1 ครอบครัว จึงจะคุ้มทุน สภาพพื้นที่มีสัดส่วนพื้นที่ราบและพื้นที่เนินเขาใกล้เคียงกัน ดินมีทั้งดินร่วนปนหิน และดินร่วนปนทราย สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 39) ได้อธิบายว่าพื้นที่ปลูกยางพาราควรเป็นพื้นที่ราบ มีความลาดชันไม่เกิน 35 องศา หากปลูกในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกินกว่า 15 องศา ต้องทำขั้นบันได แหล่งน้ำในการทำสวนยางส่วนใหญ่เป็นสระน้ำ/บ่อน้ำจากการขุดเอง ใช้แรงงานในการทำสวนยางทั้งหมด 1-2 คน แบ่งเป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.83 คน เป็นแรงงานจ้าง 2.31

คน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณธิดา เบญจกุล (2556) ศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานกรีดยางในครัวเรือนเฉลี่ย 1.87 คน ซึ่งเป็นแรงงานหลักในการทำสวนยาง ก่อนที่จะปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภอปากท่อ เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่มาก่อน

เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มให้ความสนใจปลูกยางพารามากในช่วงปี 2550-2553 เหตุผลจากราคายางพาราในตอนเริ่มปลูกและการแนะนำของเพื่อนเกษตรกร ประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราจึงมีเพียง 6-10 ปี สอดคล้องกับน้ำทิพย์ สุทธิ (2556) ศึกษาพบว่าประสบการณ์การทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอแม่จรม จังหวัดน่านเฉลี่ย 6.24 ปี เป็นเกษตรกรที่มีรายได้ค่อนข้างสูงใช้เงินทุนของตนเองในการปลูกยางพารา มีส่วนน้อยที่กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) มาปลูกยาง เกือบทั้งหมดปลูกพันธุ์ RRIM 600 ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 41-43) ได้อธิบายว่า ยางพาราพันธุ์ RRIM 600 เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับผลิตน้ำยางในพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ โดยส่วนใหญ่นำพันธุ์ยางพาราจากร้านค้าต่างจังหวัดมาปลูกในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เดิมเคยปลูกพืชไร่มาก่อน ผลผลิตยางพาราส่วนใหญ่ยังไม่มีการเปิดกรีดยังเพียงหนึ่งในสามที่มีการเปิดกรีดยแล้ว ในปีที่ผ่านมาพื้นที่ที่เปิดกรีดยแล้วมีเกษตรกรหยุดดำเนินการกรีดย ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากราคายางพาราที่ไม่แน่นอนหรือผลผลิตในช่วงแรกมีปริมาณน้อยไม่คุ้มค่าในการกรีดยังหยุดกรีดย ดังนั้นผลผลิตที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะเป็นยางก้อน/ขี้ยางมากกว่ายางแผ่น ในด้านความเห็นเกษตรกรเห็นว่าราคายางขึ้นต่ำ (ยางแผ่น) นั้น ควรอยู่ที่ราคาเฉลี่ย 81.05 บาทต่อกิโลกรัม

2.3 กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกร

การปลูกและดูแลรักษาสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีมีกระบวนการดังนี้

1) การปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมพื้นที่ปลูกยางด้วยการไถพรวน สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 47-52) และองค์การสวนยาง (2558) โดยได้อธิบายว่าการเตรียมพื้นที่นั้นหมายถึงการปรับสภาพพื้นที่ให้สะดวกต่อการปฏิบัติงาน เริ่มตั้งแต่การโค่น กวาด และเผาเศษไม้ต่างๆ การไถพรวน การกำหนดระยะปลูก วางแนวแถวหลัก ระยะการปลูก ใช้ระยะการปลูกใกล้เคียงกัน 2 ระยะคือระยะ 3x6 เมตร และ 3x7 เมตร ซึ่งระยะ 3x7 เมตร สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555: 47) อธิบายว่าระยะปลูกยางส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา ยางจะเจริญเติบโตได้ดี ต้องมีพื้นที่ต่อต้น ไม่น้อยกว่า 20 ตารางเมตร ระยะปลูกที่เหมาะสมควรเป็นระยะ 2.5 x8 หรือ 3 x7 เมตร ส่วนในระยะ 3x6 เมตรที่มีเกษตรกรปลูกเป็นนั้นเป็นระยะที่ชิดจึงควรแนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรถึงระยะการปลูกที่เหมาะสม จำนวนต้นเฉลี่ย 75.65 ต้นต่อไร่ การรองก้นหลุมนั้น เกษตรกรเกือบครึ่งไม่มีการรองก้นหลุมก่อนปลูก ส่วนเกษตรกรที่รองก้นหลุมก่อน

ปลูกใช้วัสดุในการรองก้นหลุมที่หลากหลายโดยส่วนใหญ่นิยมใช้ปุ๋ยเคมีในการรองก้นหลุม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 47-52) และองค์การสวนยาง (2558) ที่อธิบายว่าการรองก้นหลุมนั้นควรรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหินฟอสเฟต (สูตร 0-3-0 , 20-25 % Total P_2O_5) อัตรา 170 - 200 กรัม และปุ๋ยอินทรีย์ ประมาณ 3 - 5 กิโลกรัมต่อหลุม ดังนั้นควรแนะนำเกษตรกรที่จะปลูกยางพาราในอนาคตให้สามารถปลูกยางพาราได้อย่างถูกต้องตรงตามหลักวิชาการ การปลูกซ่อมยางพารา เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกซ่อมเมื่อต้นยางพารามีอายุ 1 ปี สาเหตุการปลูกซ่อมเกิดจากภัยแล้ง สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง(2555 : 53-54) ซึ่งอธิบายว่าช่วงระยะเวลาที่จะทำการปลูกซ่อมยางพาราไม่ควรเกิน 2 ปี การแต่งกิ่งยางพาราเกษตรกรมีการตัดแต่งกิ่งยางพาราเป็นประจำทุกเดือน ในสัดส่วนใกล้เคียงกับตัดแต่งเป็นประจำทุกปี และปลูกพืชไร่สับปะรดแซมระหว่างแถวยางพาราเพื่อสร้างรายได้ระหว่างรอผลผลิตจากยางพาราจากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการทำไร่สูง อาจเป็นรายได้จากการปลูกสับปะรดซึ่งเป็นพืชแซม ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเกษตรควรให้ความรู้แก่เกษตรกรในการปลูกพืชแซมระหว่างรอผลผลิตยางพารา เพื่อส่งเสริมการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และช่วยเสริมรายได้ให้กับเกษตรกรในระหว่างรอผลผลิตยางพารา

2) การดูแลรักษายางพารา ในช่วงก่อนเปิดกรีด เกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง ปุ๋ยที่เกษตรกรนิยมใส่เป็นปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ส่วนหลังจากเปิดกรีดแล้วใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณชิตา เบนจกุล (2556) พบว่าเกษตรกรเกือบทุกรายใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยาง ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ซึ่งไม่สอดคล้องกับองค์การสวนยาง (2558) ที่อธิบายว่าปุ๋ยเคมีสูตร 18-10-6 , 16-8-14, 14-4-19 และสูตร 18-4-5 เป็นปุ๋ยที่เหมาะสมสำหรับยางพาราในระยะก่อนเปิดกรีด ส่วนหลังเปิดกรีดใช้สูตร 15-7-8 ซึ่งเป็นปุ๋ยที่เหมาะสมกับทุกสภาพดินสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องยางพาราที่ถูกต้องในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องกับเกษตรกร วิธีใช้ปุ๋ยเกษตรกรยังนิยมใส่ปุ๋ยด้วยวิธีการหว่าน นิยมใช้สารเคมีและวิธีการตัดในการกำจัดวัชพืช สอดคล้องกับองค์การสวนยาง(2558) อธิบายว่าการหว่านปุ๋ยให้ทั่วบริเวณที่ใส่ปุ๋ย เหมาะสมสำหรับใช้กับพื้นที่ที่เป็นที่ราบ และมีการกำจัดพืชด้วยสารเคมีเพราะเศษซากพืชที่เหลือจะช่วยป้องกันการชะล้างปุ๋ยในช่วงที่มีฝนตก การให้น้ำเกษตรกรทั้งหมดยังอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีส่วนน้อยที่วางระบบการให้น้ำ จากข้อมูลสำนักงานจังหวัดราชบุรี (2558 : 1-54) ได้ระบุว่าจากสถิติข้อมูลปริมาณน้ำฝนของจังหวัดราชบุรี โดยสถานีอุตุนิยมวิทยาราชบุรี ย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ.2553 – 2557) มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 900 – 1,400 มิลลิเมตร โดยฝนตกมากที่สุดในปี พ.ศ.2556 วัดได้ 1,350.5 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตก 126 วัน สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยาง (2555 : 39) ได้อธิบายว่าการปลูกยางพารานั้นต้องมีปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,250 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายตัวของฝนดี

มีจำนวนวันฝนตก 120 - 150 วัน มีช่วงแล้งไม่เกิน 4 เดือน ศัตรูยางพารา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่พบการระบาดของศัตรูยางพาราในระดับที่เป็นปัญหาจึงไม่มีการจัดการในการป้องกันกำจัดศัตรูยางพารา มีข้อสังเกตว่าจากสภาพพื้นที่การปลูกใหม่ สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างอาจมีศัตรูพืชขนาดใหญ่ถึงขั้นก่อให้เกิดความเสียหายในระดับเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อไม่ให้ศัตรูยางพาราเกิดการระบาดเพิ่มจำนวนมากขึ้น ควรแนะนำเกษตรกรถึงวิธีการจัดการสวนยางที่ถูกต้อง

2.4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

ปัญหาการทำสวนยางพารา โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง แต่ปัญหาในระดับมาก มี 2 ประเด็น คือ ความแน่นอนของราคายาง และการสนับสนุนจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในระดับความเหมาะสมมาก มี 1 ประเด็น คือ การอบรมสาธิตวิธีการทำสวนยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับวทศน (2556) ได้สรุปว่าการอบรมสาธิตวิธี เป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดความรู้โดยการแสดงให้แก่กลุ่มบุคคลได้ชมพร้อมกับบรรยายประกอบ ทำให้บุคคลเป้าหมายได้เข้าใจเรื่องที่จะส่งเสริม ตลอดจนทราบขั้นตอนต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง กระบวนการทำสวนยางพาราของเกษตรกรใน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีพบว่าประเด็นสำคัญที่ควรเสนอแนะไว้ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา รายใหม่มีประสบการณ์ในการปลูกยางพาราไม่มาก พื้นที่ปลูกยางส่วนใหญ่ยังไม่มี的开กริดทำให้ไม่มีประสบการณ์ในการกรีดยาง แต่พบปัญหาหน้ายางเสียหายในเกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่เปิดกริดแล้ว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ควรเข้าไปให้ความรู้ โดยเฉพาะเรื่องกรีดยาง ตลอดจนการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆแก่เกษตรกร เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับเกษตรกรเมื่อยางพารามีการเปิดกริดมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพาราที่เหมาะสมกับเกษตรกรคือ การอบรมสาธิตวิธีการ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาการรับการถ่ายทอดความรู้โดยการรับฟัง

หลักวิชาการ เกษตรกรอาจไม่เข้าใจเท่ากับการลงมือปฏิบัติ ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมกับเกษตรกรคือการอบรมและสาธิตวิธีการทำสวนยาง

3.1.2 ปัจจุบันการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีนั้นยังมีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในน้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง , สหกรณ์การเกษตรควรเข้ามาส่งเสริมการรวมกลุ่ม ให้ความรู้แก่เกษตรกรได้เข้าใจถึงประโยชน์และความสำคัญของการรวมกลุ่ม เช่น ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงผลผลิตให้มีคุณภาพ สามารถสร้างอำนาจต่อรองทางการค้า และช่วยให้การรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆเป็นไปได้อันต่อสถานการณ์

3.1.3 จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงระหว่างที่ยางพารายังไม่ให้ผลผลิตเกษตรกรจะมีรายได้จากการปลูกสับปะรดเป็นพืชแซมและให้ผลตอบแทนด้านรายได้ที่สูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ในช่วงที่ยางพารายังไม่ให้ผลผลิต

3.1.4 ในการปลูกยางพารานั้นยังมีเกษตรกรเกือบครึ่งที่ไม่มีการเตรียมหลุมปลูกก่อนปลูกยางพารา และการให้ปุ๋ยกับยางพาราทั้งก่อนกรีดยางและหลังกรีดยางยังเป็นปุ๋ยเคมีสูตรเสมอซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตและผลผลิตยางพาราในอนาคตต่อไปได้ ดังนั้นเกษตรกรควรศึกษาข้อมูลเรื่องการปลูกยางพาราที่ถูกต้องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรนำดินในพื้นที่ปลูกยางนั้นมาตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินเพื่อให้เกษตรกรสามารถใส่ปุ๋ยได้ตรงตามค่าความต้องการของยางพารา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการดูแลสวนยางพาราที่ถูกต้องแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ

3.1.5 จากผลการศึกษา พบว่าผลผลิตยางพาราของเกษตรกรเป็นยางก้อน/ขี้ยาง อาจเนื่องมาจากผลผลิตยางพาราของเกษตรกรยังมีปริมาณน้อย อีกทั้งยังขาดความรู้ในการแปรรูปผลผลิตยางพาราที่ถูกต้อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมาแนะนำส่งเสริมในเรื่องของการแปรรูปผลผลิตยางพารา ตลอดจนให้ข้อมูลในเรื่องรูปแบบและความต้องการของตลาดยางพารา

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผลผลิตยางพารา

3.2.2 ควรศึกษาสภาพการผลิต การแปรรูปผลผลิตยางพาราเปรียบเทียบกับความต้องการของตลาด

3.2.3 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพียงกระบวนการทำยางพาราเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยถึงต้นทุนในการผลิตยางพาราต่อกิโลกรัม จุดคุ้มทุนในการผลิตยางพารา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. (2558).ปลูกลายในแหล่งปลูกลายใหม่.จดหมายข่าว ผลิใบ ก้าวใหม่การวิจัยและ
พัฒนาการเกษตร.กรมวิชาการเกษตร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2558). ฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกลายพารา.กรมวิชาการเกษตร.
http://www.farmer.doae.go.th/farmer/report_act/reportTambon สืบค้นวันที่ 14
กุมภาพันธ์ 2558.
- กลุ่มข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2558) "ข้อมูลทั่วไปราชบุรี 2558 "
<http://www.ratchaburi.go.th/datass/ratchaburi.pdf> สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2558.
- ฉลาด นันทโพธิเดช. (2546).สภาพการผลิตและความต้องการการบริการส่งเสริมการผลิตยางพารา
ของเกษตรกรผู้ปลูกลายพาราในจังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยขอนแก่น,ขอนแก่น.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527) .การส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร :ไทยวัฒนาพานิช.
- นุชนารถ กังพิศดาร และคณะ. (2554). ข้อมูลวิชาการยางพารา 2553 (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- น้ำทิพย์ สิทธิ. (2556).การทำสวนยางพาราและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกร
ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2557). “ตัวแปร ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทางส่งเสริมและ
พัฒนาการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร*
หน่วยที่ 6 หน้า 49 นนทบุรี แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประนอม สิมละคร. (2551).การใช้เทคโนโลยีการกรีดยางกับสภาพหน้ากรีดยางของสวนยาง
พื้นสูงเคราะห์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.(วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(ส่งเสริม
การเกษตร),ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,กรุงเทพฯ.
- ประยูทธ ชนชิต. (2554). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตยางพาราแบบกึ่งอินทรีย์
ในเขตอำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต
ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.
- วรทัศน์ อินทรคัมพร. (2556).หลักการส่งเสริมการเกษตร. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและ
ส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .

- วรรณชิตา เบญจกุล. (2556). การผลิตยางพาราและความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร
ในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง.(วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี.
- สถาบันวิจัยยาง. (2555). ข้อมูลวิชาการยางพารา 2555 กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์.กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยยาง. (2558). กรมวิชาการเกษตร (Rubber Research Institute of Thailand)
<http://www.thainr.com/uploadfile/20141002124403.pdf> /สืบค้นวันที่ 16 พฤศจิกายน
2557.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2558).การปลูกยางพารา.
http://fieldtrip.ipst.ac.th/intro_sub_content.php?content_id=23&content_folder_id=243/สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2558.
- สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง.(2557).http://www.rubber.co.th/ewt_dl_link.php?nid=2826 /สืบค้นวันที่ 16 พฤศจิกายน 2557.
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2552). *แผนที่จังหวัดราชบุรี*.
<http://www.ratchaburi.go.th/datass/ratchaburi.pdf> / สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2558.
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี.(2558).*ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี*. กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการ
สื่อสาร /<http://www.ratchaburi.go.th/datass/ratchaburi.pdf>/สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม
2558.
- สำนักงานจังหวัดราชบุรี. (2558). อำเภอปากท่อ. <http://www.ratchaburi.go.th/>สืบค้นวันที่ 12
กรกฎาคม 2558.
- สำนักงานเกษตรอำเภอบางแพ. (2558). *แผนที่จังหวัดราชบุรี*.
http://bangphae.ratchaburi.doe.go.th/page_6.htm สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2558
- สำนักงานเกษตรอำเภอปากท่อ (2558) "แผนที่อำเภอปากท่อ."
<http://paktho.ratchaburi.doe.go.th/> สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2558.
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร(องค์การมหาชน).(2558). ยางพารา. คลังข้อมูลสารสนเทศ
ระดับภูมิภาค(ภาคใต้) <http://www.arda.or.th/kasetinfo/south/para/controller> สืบค้น
วันที่ 12 กรกฎาคม 2558.
- สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2556).*สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2557*.
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2553). ข้อมูลประชากรอำเภอปาก

ท้อ. <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/districtList/S010107/th/20.htm> สืบค้น
วันที่ 12 กรกฎาคม 2558.

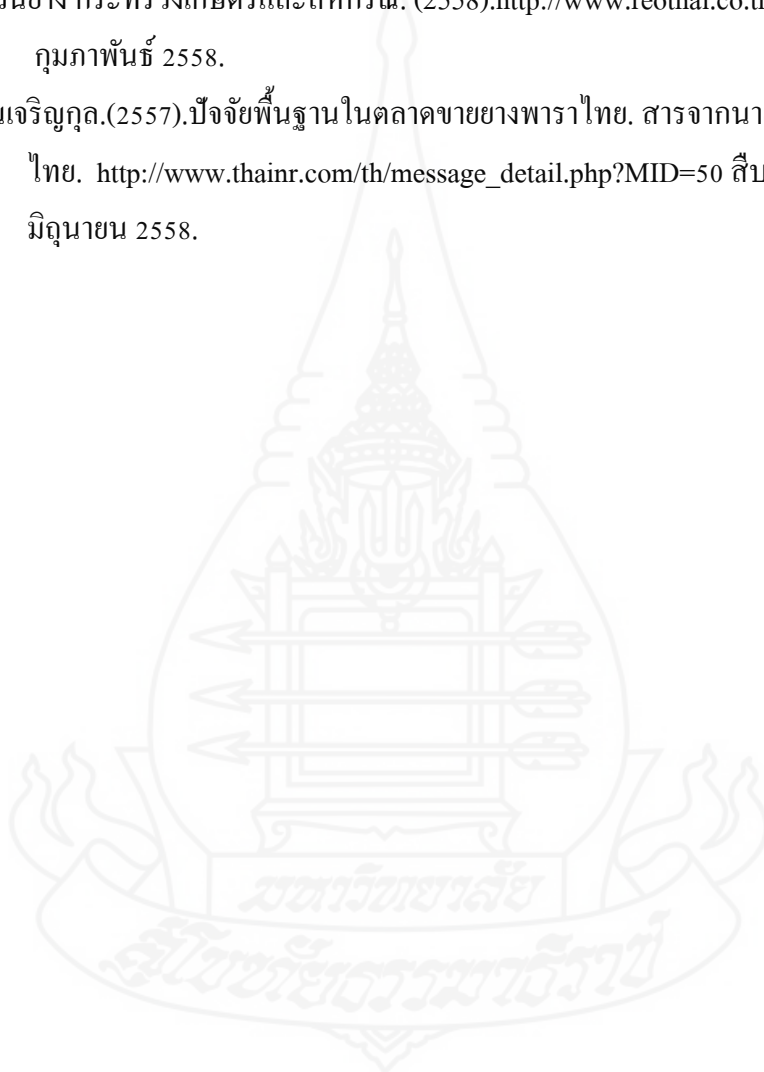
ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักเศรษฐกิจการเกษตร.(2558).

http://www.rubberthai.com/statistic/stat_index.htm/ สืบค้นวันที่ 23 มิถุนายน 2558

องค์การสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2558).<http://www.reothai.co.th/> สืบค้นวันที่ 14
กุมภาพันธ์ 2558.

ไชยยศ สินเจริญกุล.(2557).ปัจจัยพื้นฐานในตลาดขายยางพาราไทย. สารจากนายคสมาคมยางพารา

ไทย. http://www.thainr.com/th/message_detail.php?MID=50 สืบค้นวันที่ 23
มิถุนายน 2558.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก
แบบสอบสัมภาษณ์เกษตรกร

5. การประกอบอาชีพของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 5.1 ทำนา	☐ 5.2 ทำสวน	☐ 5.3 ทำไร่	A51	A52	A53
☐ 5.4 ค้าขาย	☐ 5.5 รับราชการ	☐ 5.6 รับจ้าง	A54	A55	A56
☐ 5.7 อื่นๆ ระบุ					A57

6. รายได้ของครัวเรือนต่อปี

6.1 รายได้จากภาคการเกษตร

☐ 6.1.1 ทำนา	บาท	☐ 6.1.2 ทำสวน/ยางพารา	บาท	A611	A612
☐ 6.1.3 ทำไร่	บาท	☐ 6.1.4 อื่นๆ ระบุ		A613	A614

6.2 รายได้นอกภาคการเกษตร

☐ 6.2.1 ค้าขาย	บาท	☐ 6.2.2 รับราชการ	บาท	A621	A622
☐ 6.2.3 รับจ้าง	บาท	☐ 6.2.4 อื่นๆ ระบุ		A623	A624

7. รายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตรต่อปี .....

บาท A7

8. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด .....

ไร่

A8

9. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

A9

1 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ

2 เป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 9.1 กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง	☐ 9.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	A91	A92
☐ 9.3 กลุ่มส่งเสริมการเกษตร	☐ 9.4 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	A93	A94
☐ 9.5 สหกรณ์การเกษตร	☐ 9.6 กองทุนหมู่บ้าน	A95	A96
☐ 9.7 อื่นๆ (ระบุ).....			A97

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

1. ขนาดพื้นที่ทำสวนยางทั้งหมด.....ไร่ แบ่งเป็น(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) B1

☐ 1.1 ของตนเอง.....ไร่	☐ 1.2 เช่า	ไร่	B11	B12
☐ 1.3 ทำโดยไม่เสียค่าเช่า.....ไร่	☐ 1.4 อื่นๆ ระบุ	ไร่	B13	B14

2. ลักษณะพื้นที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 2.1 พื้นที่ราบ	☐ 2.2 พื้นที่เนินเขา	☐ 2.3 พื้นที่เชิงเขา	B21	B22	B23
☐ 2.4 พื้นที่ภูเขา	☐ 2.5 อื่นๆ(ระบุ).....		B24	B25	

3. ลักษณะดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 3.1 ดินร่วนปนทราย	☐ 3.2 ดินร่วนปนหิน	☐ 3.3 ดินร่วน	B31	B32	B33
☐ 3.4 ดินเหนียว	☐ 3.5 อื่นๆ(ระบุ).....		B34	B35	

4. แหล่งน้ำในการทำสวนยางพารา B4
- 1 ไม่มีแหล่งน้ำ อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว 2 มีแหล่งน้ำ
- หากมีแหล่งน้ำ ประเภทของแหล่งน้ำ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 4.1ชลประทาน 4.2 แหล่งน้ำธรรมชาติ B41 B42
- 4.3สระน้ำ/บ่อน้ำ 4.4 อื่นๆ(ระบุ)..... B43 B44
5. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางทั้งหมด.....คน แบ่งเป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) B5
- 5.1 แรงงานในครัวเรือน.....คน 5.2 แรงงานจ้าง.....คน B51 B52
6. การประกอบอาชีพก่อนทำสวนยางพาราในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 6.1 ทำไร่ 6.2 ทำสวน 6.3 ทำสวนยาง B61 B62 B63
- 6.4 เลี้ยงสัตว์ 6.5 ประมง 6.6 ค้าขาย B64 B65 B66
- 6.7 รับจ้าง 6.8 รับราชการ 6.9 อื่นๆ(ระบุ)..... B67 B68 B69
7. การปลูกยางพาราเริ่มในปี พ.ศ. B7
8. ประสบการณ์ทำสวนยางพารา จำนวน .....ปี B8
9. เหตุผลที่ตัดสินใจปลูกยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 9.1 ทำมาตั้งแต่รุ่นพ่อ 9.2 ราคายางพาราในตอนเริ่มปลูก B91 B92
- 9.3 เพื่อนเกษตรกรแนะนำ 9.4 หน่วยงานรัฐ/เอกชนส่งเสริม B93 B94
- 9.5 สภาพพื้นที่เหมาะสม 9.6 อื่นๆ (ระบุ)..... B95 B96
10. แหล่งเงินทุนการทำสวนยางพารา B10
- 1 ทุนส่วนตัวอย่างเดียว 2 กู้ยืมเงิน 3 ทุนส่วนตัวและกู้ยืมเงิน
- หากมีการกู้ยืมเงินลงทุน แหล่งกู้ยืมเงิน ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 10.1 ธนาคารพาณิชย์ 10.2 ธ.ก.ส. 10.3 กองทุนหมู่บ้าน B101 B102 B103
- 10.4 ญาติ/พี่น้อง 10.5 อื่นๆ (ระบุ)..... B104 B105
11. พันธุ์ยางพาราที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 11.1 RRIT 251 11.2 RRIM 600 11.3 อื่นๆ (ระบุ)..... B111 B112 B113
12. แหล่งที่ได้มาของพันธุ์ยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 12.1 ร้านค้าภายในจังหวัด 12.2 ร้านค้าต่างจังหวัด B121 B122
- 12.3 หน่วยงานราชการ 12.4 เพื่อนเกษตรกร/ญาติพี่น้อง B123 B124
- 12.5 บริษัทผลัดกล้ายางพารา 12.6 อื่นๆ (ระบุ)..... B125 B126
13. การใช้ที่ดินก่อนปลูกยางพารา B131
- 1 ปลูกพืชไร่ 2 ปลูกพืชสวน/ไม้ยืนต้น
- 3 ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากที่ดิน 4 อื่นๆ (ระบุ).....

14. การเปิดกรีดขางพารา B141
 1 ยังไม่มีการเปิดกรีด 2 เริ่มเปิดกรีด ปีพ.ศ. .... 3 อื่นๆ (ระบุ)..... B142
15. ผลผลิตขางพาราตลอดปี 2557 ที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 15.1 ยังไม่มีผลผลิต 15.2 ขางแผ่น..... กิโลกรัม B151 B152
 15.3 ขางก้อน.....กิโลกรัม 15.4 อื่นๆ (ระบุ)..... B153 B154
16. ราคาขายผลผลิตขางพาราเฉลี่ยที่ได้รับในปี 2557 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 16.1 ขางแผ่น.....บาท/ก.ก. 16.2 ขางก้อน.....บาท/ก.ก. B161 B162
 16.3 อื่นๆ (ระบุ).....บาท/ก.ก. B163
17. ตามความคิดเห็นราคาผลผลิตขางพารา(ขางแผ่น)ขั้นต่ำ ควรอยู่ที่กิโลกรัมละ.....บาท/ก.ก. B17

ตอนที่ 3 กระบวนการปลูกและดูแลรักษาสวนขางพาราของเกษตรกร

1. การเตรียมพื้นที่ก่อนปลูกขางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1.1 ไม่มีการเตรียมพื้นที่ 1.2 ไถพรวน C11 C12
 1.3 ปลูกพืชบำรุงดิน 1.4 หว่านปุ๋ยอินทรีย์ C13 C14
 1.5 หว่านปูนขาว 1.6 อื่นๆ(ระบุ)..... C15 C16
2. ระยะการปลูกขางพาราของเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1 ระยะ 3x6 เมตร 2.2 ระยะ 2.5x7 เมตร 2.3 ระยะ 3x7 เมตร C21 C22 C23
 2.4 ระยะ 4x6 เมตร 2.5 อื่นๆ (ระบุ)..... C24 C25
3. จำนวนต้นต่อไร่..... ต้น C3
- 4.การรองก้นหลุมก่อนปลูกขางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 4.1 ไม่มีการรองก้นหลุม 4.2 รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ C41 C42
 4.3 รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยเคมี 4.4 อื่นๆ..... C43 C44
5. การปลูกซ่อมขางพารา C5
 1 ไม่มีการปลูกซ่อม 2 ปลูกซ่อม เมื่อขางพารามีอายุไม่เกิน.....ปี C51
6. สาเหตุที่ต้องปลูกซ่อมสวนขาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 6.1 ภัยแล้ง 6.2 วัชพืช 6.3 ไฟไหม้ C61 C62 C63
 6.4 ศัตรูพืชทำลาย 6.5 อื่นๆ (ระบุ)..... C64 C65
7. การตัดแต่งกิ่งขางพาราในช่วง 1- 3 ปีแรก C7
 1 ตัดแต่งกิ่งขางพาราปีละ 2 ครั้ง 2 ตัดแต่งกิ่งขางพาราทุกเดือน
 3 ตัดแต่งกิ่งขางพาราปีละ 1 ครั้ง 4 ไม่เคยตัดแต่งกิ่งขางพารา
 5 อื่นๆ (ระบุ).....

8. การปลูกพืชแซมในสวนยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 8.1 ไม่มีการปลูกพืชแซม	☐ 8.2 ปลูกสับปะรด	C81	C82
☐ 8.3 ปลูกพืชผัก	☐ 8.4 ปลูกข้าวโพด	C83	C84
☐ 8.5 ปลูกพืชตระกูลถั่ว	☐ 8.6 อื่น ๆ ระบุ.....	C85	C86

9. การใส่ปุ๋ยในระยะก่อนเปิดกรีดยางพารา

C9

☐ 1 ไม่มีการใส่ปุ๋ย	☐ 2 ใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง
☐ 3 ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง	☐ 4 ใส่ปุ๋ยมากกว่าปีละ 2 ครั้ง

หากมีการใส่ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้ในการดูแลสวนยางพาราก่อนเปิดกรีด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 9.1.1 ปุ๋ยอินทรีย์	☐ 9.1.2 ปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7	C91	C92
☐ 9.1.3 ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	☐ 9.1.4 อื่นๆ (ระบุ).....	C93	C94

10. การใส่ปุ๋ยในระยะเปิดกรีดยางพาราแล้ว

C10

☐ 1 ไม่มีการใส่ปุ๋ย	☐ 2 ใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง
☐ 3 ใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้ง	☐ 4 ใส่ปุ๋ยมากกว่าปีละ 2 ครั้ง

หากมีการใส่ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้ในการดูแลสวนยางพาราระยะเปิดกรีด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 10.1.1 ปุ๋ยอินทรีย์	☐ 10.1.2 ปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7	C101	C102
☐ 10.1.3 ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	☐ 10.1.4 อื่นๆ (ระบุ).....	C103	C104

11. วิธีการใส่ปุ๋ยในการดูแลสวนยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 11.1 หว่าน	☐ 11.2 โรยเป็นแถว	C111	C112
☐ 11.3 เจาะ/ฝังกลบ	☐ 11.4 อื่นๆ (ระบุ).....	C113	C114

12. ระบบการให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 12.1 อาศัยน้ำฝน	☐ 12.2 สายยางรดน้ำ	C121	C122
☐ 12.3 ระบบน้ำหยด	☐ 12.4 อื่นๆ (ระบุ).....	C123	C124

13. การกำจัดวัชพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 13.1 วิธีการตัด	☐ 13.2 รถไถกลบ	C131	C132
☐ 13.3 สารกำจัดวัชพืช	☐ 13.4 อื่นๆ(ระบุ).....	C133	C134

14. โรคและศัตรูยางพารา

C141

☐ 1 ไม่พบโรคและแมลง	☐ 2 พบโรคและแมลง

14.1 โรคและแมลงที่พบ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 14.1.1 โรครากขาว	☐ 14.1.2 อาการเปลือกแห้ง	C1411	C1412
☐ 14.1.3 โรคใบร่วง	☐ 14.1.4 ปลวก	C1413	C1414
☐ 14.1.5 หนอนทราย	☐ 14.1.6 อื่น ๆ ระบุ	C1415	C1416

14.2 การป้องกันกำจัด โรคและแมลง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 14.2.1 ไม่มีการจัดการ 14.2.2 ใช้สารเคมี C1421 C1422
 14.2.3 ใช้สารชีวภาพ 14.2.4 อื่น ๆ (ระบุ)..... C1423 C1424

ตอนที่ 4 ปัญหาการทำสวนยางพาราและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและ

พัฒนาการทำสวนยางพารา

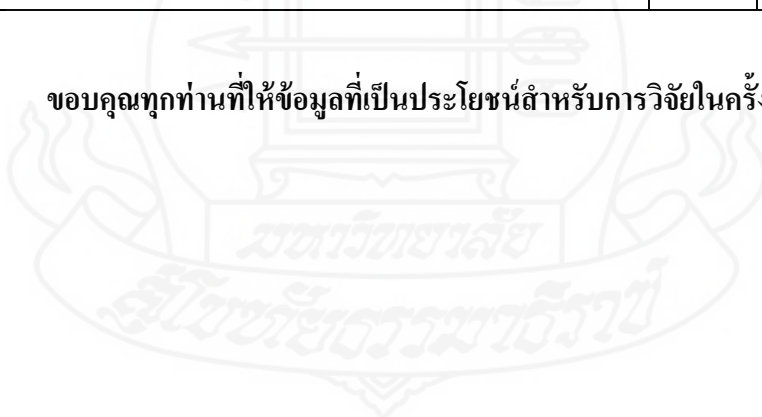
4.1. ปัญหาการทำสวนยางพารา

ประเด็นปัญหา	ไม่พบ ปัญหา	ระดับของปัญหา			
		น้อย	ปานกลาง	มาก	
1.1 เงินทุน					D11
1.2 ความรู้เรื่องยางที่ถูกต้อง					D12
1.3 ความเหมาะสมสภาพพื้นที่					D13
1.4 ปริมาณน้ำที่ใช้					D14
1.5 โรคและแมลง					D15
1.6 แรงงานกรีดยางที่มีฝีมือ					D16
1.7 ความแน่นอนของราคายาง					D17
1.8 ต้นทุนการผลิตยาง					D18
1.9 ภัยธรรมชาติ					D19
1.10 สภาพหน้ายางเสียหาย					D110
1.11 สุขภาพจากการทำงาน					D111
1.12 ตลาดยางในท้องถิ่น					D112
1.13 ข้อมูลข่าวสารยางพารา					D113
1.14 ปริมาณผลผลิตยาง					D114
1.15 เทคโนโลยียางพารา					D115
1.16 การสนับสนุนจากรัฐ					D116
1.17 ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม					D117
1.18 กระบวนการรวมกลุ่ม					D118
1.19 อำนาจการต่อรอง					D119
1.20 การแปรรูปผลผลิตยาง					D120
1.21 อื่น ๆ ระบุ.....					D121

4.2. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา

ประเด็นวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการทำสวนยางพารา	ระดับความเหมาะสม			
	น้อย (1)	ปานกลาง (2)	มาก (3)	
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้				D21
2. การศึกษาดูงาน				D22
3. การอบรมสาธิตวิธีการทำสวนยางพารา				D23
4. แผ่นวีดิทัศน์ (VCD)				D24
5. สื่ออินเทอร์เน็ต				D25
6. แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์				D26
7. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมรายแปลง				D27
8. ศูนย์เรียนรู้ยางพาราในท้องถิ่น				D28
9. เอกสารวิชาการ				D29
10. รายการวิทยุกระจายเสียง				D210
11. รายการวิทยุโทรทัศน์				D211
12. อื่น ๆ (ระบุ)				D212

ขอบคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสิทธิชัย ลิ่มดีว
วัน เดือน ปีเกิด	5 มีนาคม 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (เทคโนโลยีการผลิตพืช พืชสวน) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
สถานที่ทำงาน	สำนักงานงานเกษตรอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

